

naukam.triada.in.ua

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ

Громадське об'єднання «ВЕКТОР ПОШУКУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ
учасників п'ятнадцятої всеукраїнської
практично-пізнавальної конференції

Частина II

"НАУКОВА ДУМКА СУЧАСНОСТІ І МАЙБУТНЬОГО"

Дніпро, 2017

ЗМІСТ

Галузь «Управління проектами»:

Онипченко Є.В. ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ІЄРАРХІЧНОЇ СТРУКТУРИ РОБІТ ПРОЕКТУ (WBS) ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТУ СТВОРЕННЯ СОКОВОГО БАРУ "DNIPRO & THE JUICE"	5
--	----------

Галузь «Інформаційні технології»:

Даниель Я.Д., Турута А.П. ФОРМИРОВАНИЕ МЕТОДА СУБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ НА БАЗЕ АНКЕТЫ БОЛИ МАКГИЛЛ И ВИЗУАЛЬНО-АНАЛОГОВОЙ ШКАЛЫ. ИНТЕГРАЦИЯ ПОЛУЧЕННЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В МЕДИЦИНСКИЙ ВЕБ-СЕРВИС	10
Князева М.А., Голян Н.В. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ КРАУДФАНДИНГА ...	12
Кузін В.С., Голян Н.В. ВЕБ-ЗАСТОСУНОК "КНИГАРНЯ BOOKS AROUND"	15
Мазун О.В. ОБЩИЕ МЕТОДЫ ОПТИМИЗАЦИИ РАСТРОВЫХ ИЗОБРАЖЕНИЙ ДЛЯ ВЕБ-САЙТОВ	17
Морковін О.О., Морковін Є.О. ПОБУДОВА ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ SMARTHOUSE З ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ МАШИН	19
Німкович С.І. ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ЦИФРОВОЇ МЕРЕЖІ ДЛЯ ЗАЛІЗНИЦІ	23
Онищенко А.Г., Філатов В.О. ПРО ОДИН ПІДХІД ДО СИНТЕЗУ СХЕМИ РЕЛЯЦІЙНОЇ БАЗИ ДАНИХ	25
Онищенко К.Г., Афанасьєва И.В. СТЕК ПРОТОКОЛОВ ПЕРЕДАЧИ ДАННЫХ ДЛЯ IOT. АНАЛИЗ И ВЫБОР ПРОТОКОЛА ДЛЯ ВНЕДРЕНИЯ В СИСТЕМУ КОМПЛЕКСНОГО УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМИ ВЕЩАМИ	28
Стєпин В.И., Горбатенко Б.В., Иванов В.Г. СИСТЕМА АВТОМАТИЗАЦИИ ПРОВЕРКИ ПОСЕЩЕНИЙ ЗАНЯТИЙ УЧАЩИМИСЯ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ	31
Тихонова О.О., Голян Н.В. «ТРИРІВНЕВИЙ MVC» У ВЕБ-ПРОГРАМУВАННІ	33
Чернявский Н.А., Голян Н.В. СБОР И ОБРАБОТКА СТАТИСТИЧЕСКИХ ДАННЫХ В СТАРТАП ПРОЕКТАХ	36
Шикарев И.А. ОБЛАЧНЫЕ БАЗЫ ДАННЫХ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ BDAAS	38
Яременко М.М., Афанасьєва И.В. ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧАТ-БОТОВ ПЕРЕД ПРИЛОЖЕНИЯМИ И ВЕБ-СЕРВИСАМИ. ОБОСНОВАНИЕ ВЫБОРА TELEGRAM КАК ПЛАТФОРМЫ ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ЧАТ-БОТА	40

Галузь «Журналістика»:

Маринич Р.С. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ В УКРАЇНІ	42
---	-----------

Галузь «Методика викладання іноземної (англійської) мови»:

Нікіфорова С.М. ПРОБЛЕМА ВЖИВАННЯ «ПОМИЛКОВИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА» У РОБОТАХ СТУДЕНТІВ	50
--	-----------

Галузь «Право»:

Андрійчук Б.І., Тімофєєва Т.С. ГОСПОДАРСЬКА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ	53
--	-----------

Андрійчук Б.І., Тімофєєва Т.С. ПРАВО ПРИТУЛКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ	55
---	-----------

Тімофєєва Т.С. ДЕМОКРАТИЧНО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО	57
--	-----------

Галузь «Кримінальне процесуальне право»:

Драницька О.С. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ	59
--	-----------

Полюх Х.М. ЗАСАДИ РІВНОСТІ ТА ЗМАГАЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ГАРАНТІЇ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД	61
---	-----------

Галузь «Господарське право»:

Богуцька А.А., Шевчук А.В. СУТНІСТЬ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	63
--	-----------

Драницька О.С. ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	65
---	-----------

Полюх Х.М. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ	66
--	-----------

Галузь «Історія вчень про державу і право»:

Богуцька А.А. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ	68
--	-----------

Шевчук А.В. АНАЛІЗ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ТЕОРІЇ ТОМИ АКВІНСЬКОГО	70
---	-----------

Галузь «Державне право зарубіжних країн»:

Богуцька А.А., Шевчук А.В. ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ГІДНОСТІ ОСОБИ У КОНСТИТУЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	72
---	-----------

Галузь «Філософія»:

Грицаюк В.В. ВЕГЕТАРИАНСТВО КАК МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЙ ПРИНЦИП ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА	74
--	-----------

Галузь «Цивільна безпека»:

Осін Р.А., Мезенцева О.М. ОЦІНКА РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ	76
---	-----------

«Наукова думка сучасності і майбутнього» (27 листопада по 7 грудня 2017р.)

Галузь «Управління проектами»:

ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ІЄРАРХІЧНОЇ СТРУКТУРИ РОБІТ ПРОЕКТУ (WBS) ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТУ СТВОРЕННЯ СОКОВОГО БАРУ "DNIPRO & THE JUICE"

Онипченко Євген Вікторович
слухач факультету менеджменту

**Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України**
Україна,
м. Дніпро

***Анотація:** У роботі розглянуто такий інструмент структуризації проекту, як Ієрархічна структура робіт проекту (WBS): цілі ICP, правила побудови та найпоширеніші підходи до побудови ICP, які використовуються компаніями або організаціями для більш ефективної організації та здійснення своїх проектів. Також розглянуто обґрунтування вибору ICP на прикладі проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice".*

***Ключові слова:** Ієрархічна структура робіт, Work breakdown structure, WBS, правила побудови WBS, підходи до побудови WBS, планування проекту, структуризація проекту, декомпозиція робіт проекту, управління проектами, проект, соковий бар, Dnipro & the Juice.*

Для того, щоб спланувати будь-який проект, в першу чергу треба зрозуміти, з чого він складається, які роботи треба виконати, щоб досягти цілей проекту. Саме для цього і застосовується інструмент, який називається – Ієрархічна структура робіт (ICP) або на англ. – Work breakdown structure (WBS¹).

Чітко визначена ICP може вплинути на успішність проекту. Невідповідність між ICP, організаційною структурою і стилем управління проектного менеджера негативно впливає на ймовірність успішного завершення проекту. Існують різні підходи до побудови Ієрархічної структури робіт, незважаючи на те, що всі вони описують один і той самий проект. Однак різні підходи до побудови ICP вимагають різних організаційних структур і стилів управління під час реалізації проекту. Таким чином, розробник ICP вже значно впливає на те, як проект повинен управлятися на самому ранньому етапі, іноді навіть не усвідомлюючи цього.

Ієрархічна структура робіт – це ієрархічна декомпозиція повного змісту робіт, виконуваних командою проекту для досягнення цілей проекту і створення необхідних результатів [1, с. 126].

Ієрархічна структура робіт (WBS) була розроблена Міністерством оборони США (DoD) і Національним управлінням з аеронавтики і дослідженню космічного простору (NASA) з метою планування і контролю великих проектів і була вперше використана Міністерством оборони США для розробки ракетних систем в середині 1960-х років.

Сьогодні Ієрархічна структура робіт – це сучасна методика управління, яка може визначити успіх проекту. Підхід ICP дозволяє проектній команді візуально бачити роботу, яка необхідна для завершення проекту [2].

ICP орієнтована на основні результати проекту, що визначають його предметну область. Кожен нижчий рівень структури є деталізацією вищого рівня проекту. Елементом проекту може бути як продукт, послуга, так і пакет робіт або робота [3].

Ієрархічна структура робіт є основним входом для чотирьох основних і одного допоміжного процесів [4] :

- визначення робіт;
- планування ресурсів;
- оцінка вартості;
- бюджетування;

¹ Існують й інші переклади цього інструменту визначення змісту проекту: Структурна декомпозиція робіт (СДР), Структура розподілу робіт (СРР), Структура робіт проекту (СРП). Проте у цій статті використаний переклад – Ієрархічна структура робіт (ICP) – оригінальний переклад PMBOK Guide 5th Edition.

- визначення ризиків.

Розробка ІСР має дві основні мети:

- забезпечення планування всіх необхідних робіт проекту;
- забезпечення відсутності непотрібних робіт, не пов'язаних з реалізацією проекту.

Для керівника проекту важливі обидві ці цілі. Якщо в плані відсутні всі необхідні роботи, проект буде затриманий, бюджет швидше за все буде перевищено. Якщо виконуються роботи, що не відносяться до даного проекту – гроші замовника витрачаються нецільовим чином. Якщо WBS не об'єднує обидві ці цілі, проект може зазнати невдачі [4].

При розробці ІСР необхідно врахувати наступні основні правила [5]:

1. Ієрархічна структура робіт організовує і визначає весь зміст проекту. Роботи, які не включені в ІСР – не є роботами проекту.

2. Правило 8/80 – означає, що жодне із завдань не повинна мати обсяг менший, ніж 8 чол/год і більший, ніж 80 чол./год. (це становить відповідно від 1 до 10 днів при 8-годинній тривалості робочого дня).

3. Правило 100% – всі дочірні елементи кожного елемента ІСР, в сумі повинні складати 100% робіт цього елемента.

Найпоширеніші підходи до побудови ІСР, які створюються і використовуються компаніями або організаціями для більш ефективної організації та здійснення своїх проектів:

1. "Продуктова" ІСР – побудова ІСР за компонентами продукту проекту. Як елементи ІСР вибираються елементи продуктів проекту, його матеріальні результати. Для визначення назви пакетів робіт і окремих робіт використовуються іменники [6, с. 33].

"Продуктова" Ієрархічна структура робіт (рис. 1) необхідна проектному менеджеру для спілкування із замовником проекту. Замовнику важливо бачити, що і коли менеджер буде йому здавати, чи всі продукти проекту будуть йому представлені тощо [7].

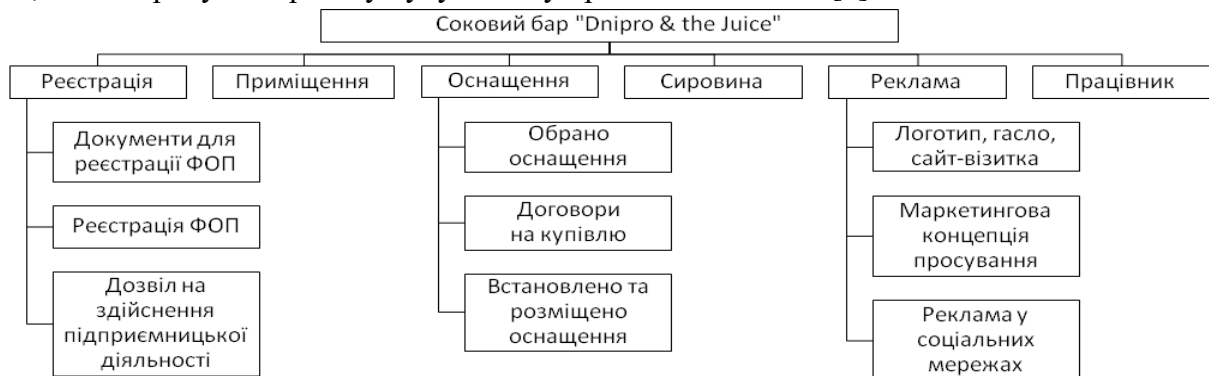

Рис.1. Фрагмент ієрархічної структури робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за продуктивним підходом

2. "Функціональна" ІСР – побудова ІСР по функціональним елементам діяльності. Як елементи ІСР вибираються елементи операцій технологічного циклу виробництва продукції проекту, згруповані за функціональною ознакою. Для визначення назви пакетів робіт і окремих робіт використовуються в основному іменники [6, с. 33].

Функціональна Ієрархічна структура робіт (рис. 2) зручна проектному менеджеру для взаємодії з виконавцями. При використанні цього підходу до побудови ІСР простіше призначити відповідальних за окремі блоки операцій [7, 8].

Рис.2. Фрагмент ієрархічної структури робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за функціональним підходом

3. "Географічна" ІСР – побудова ІСР за місцем розташування складових продукту проекту, за географічним розподілом команди проекту.

Географічний підхід до побудови ІСР (рис. 3) доцільний для просторово розподілених проектів, для міжнародних проектів.

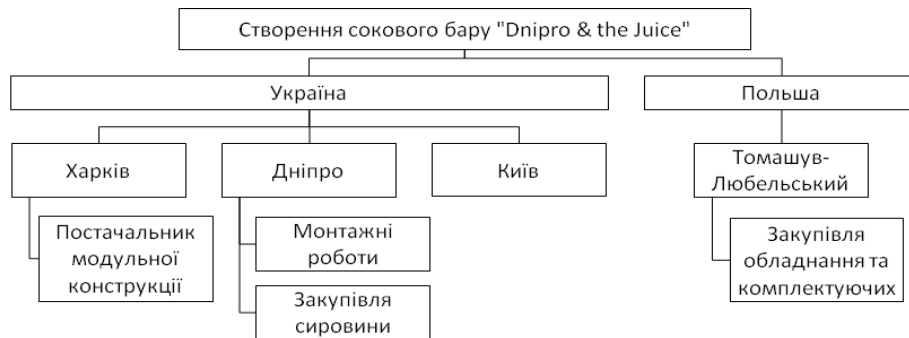

Рис.3. Фрагмент ієрархічної структури робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за географічним підходом

4. "Організаційна" ІСР – побудова ІСР за елементами організаційної структури (рис. 4). Як елементи ІСР вибираються елементи організаційної структури або структурної схеми організації (проекту). Для визначення назви пакетів робіт і окремих робіт використовуються в основному іменники – назви функціональних підрозділів [6, с. 33].

Цей підхід до побудови ІСР зручний, коли треба жорстко розмежувати відповідальність за результати робіт [9].

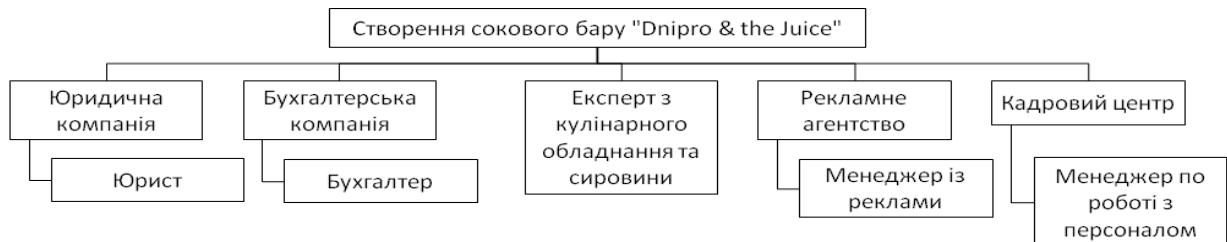

Рис.4. Фрагмент ієрархічної структури робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за організаційним підходом

5. "За фазами життєвого циклу" ІСР – побудова ІСР по фазах життєвого циклу проекту. Проекти, що використовують цей тип ІСР, розбиті на основні етапи, а не на завдання і дії. За цим підходом фази плануються детально, а потім обробляються по одному відповідно до тих, які є найбільш актуальними. Це тимчасовий підхід до побудови ІСР, який зазвичай використовується для проектів, які займають багато часу [10].

Цей підхід до побудови ІСР варто застосовувати, якщо проект йде за затвердженим процесом і всім зрозуміло, що повинно бути на виході будь якої фази [9].

Рис.5. Фрагмент ієрархічної структури робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за фазами життєвого циклу

Також часто використовуються комбіновані ІСР, побудовані на декількох типах побудови декомпозиції робіт.

Окрім вибору підходу до побудови ІСР, необхідно вирішити напрям декомпозиції робіт проекту – методом "зверху вниз" чи "знизу вверху". У першому випадку Ієрархічна структура робіт створюється, починаючи з самого високорівневого елемента розбиття його на природні елементи проекту. Тут же визначаються загальні завдання, на основі яких здійснюється деталізація кожного елемента. В другому випадку – визначаються окремі задачі, а потім відбувається їх узагальнення [11].

Проект передбачає створення сокового бару "Dnipro & the Juice" у ТРЦ. Актуальність проекту визначається тим, що у світі та в Україні збільшується кількість людей, які сповідують здоровий і активний спосіб життя, підтримують свій життєвий тонус і здоров'я. Саме тому, найбільша кількість безалкогольних барів відкривається в спортивних клубах, фітнес-центрах, салонах краси, в бізнес-центрах, де немає шкідливої їжі та шкідливих напоїв. Створення сокових барів у місті – сприятиме покращенню здоров'я мешканців м. Дніпро (підвищить імунітет, покращить емоційний стан) та привчатиме українців до щоденного споживання свіжих соків та органічних продуктів.

У таблиці 1 проаналізований проект створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за традиційною класифікацією проектів [12, с. 10-14].

Таблиця 1

Аналіз проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice"

Класифікаційна ознака	Тип проекту
за метою реалізації	комерційний
за характером змін	стратегічний
за масштабом (розміром)	малий
за тривалістю (строками реалізації)	коротко-строковий
за галузевою приналежністю	у сфері торгівлі
за специфікою кінцевого продукту	змішаний (економічно-соціальний)
за функціональним спрямуванням	дослідження і розвитку
за ступенем складності (класом)	моно-проект
за характером залучених сторін	місцевий
за складом і структурою залучених організацій	багатофункціональний
за вимогами до якості проекту	стандартний
за ступенем взаємного впливу	незалежний

Оскільки різні підходи до побудови ІСР вимагають різних організаційних структур і стилів управління під час реалізації проекту, було попередньо проаналізовано організаційну структуру проекту за основними критеріями [13]. Отже, проект створення сокового бару "Dnipro & the Juice" має функціональну організаційну структуру та обрано стиль управління керівника проекту – демократичний, який передбачає високий ступінь делегування повноважень [14].

Проаналізувавши та побудувавши поширені типи побудови ІСР, врахувавши ступінь новизни технології одержання результату, досвіду проектного менеджера та команди проекту, було прийнято рішення застосувати продуктовий тип побудови ІСР – побудова ІСР по компонентах продукту проекту, для того щоб бачити конкретні результати проекту відповідно до дерева цілей проекту. Та обрано напрям декомпозиції робіт проекту – "зверху вниз", який дозволить деталізувати високорівневі результати.

Отже, обрано підхід до побудови ІСР проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" за продуктовим підходом (рис. 6), який передбачає наступне:

1. На верхньому першому рівні Ієрархічної структури робіт фіксується продукт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice".
2. Другий верхній рівень ІСР відбиває головні робочі ділянки проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice".
3. Третій рівень деталізує пакети робіт, виконання яких дозволяє отримати продукти на другому рівні ІСР.
4. Подальша декомпозиція цих пакетів триває до моменту, коли потрібні знання вузьких фахівців щодо технологічних особливостей виконання пакета робіт.

5. ІСР повинна давати команді управління проектом створення сокового бару "Dnipro & the Juice" та замовникові чітку картину кінцевого продукту проекту та всіх процесів, за допомогою яких він буде створений.

6. Роботи, які не будуть внесені до ІСР, не будуть далі враховані при визначенні тривалості та бюджету проекту.

7. Для кодування ІСР-елементів використовуються цифрові коди.

Рис.6. Ієрархічна структура робіт проекту створення сокового бару "Dnipro & the Juice" побудована за продуктовим підходом

Таким чином, Ієрархічна структура робіт виступає основою планування проекту та є одним з найважливіших методів, які використовуються в управлінні проектами. Якісне створення ІСР є визначальним фактором для якісного планування проекту та успішного управління проектами.

Ієрархічна структура робіт є засобом для поділу всіх робіт по проекту на керовані, визначені пакети робіт, що дозволяють досягти необхідний рівень деталізації інформації, що надається, який відповідає потребам керівника проекту в контролі.

Тип побудови ІСР обирається в залежності від характеристик проекту, та найголовніше те, щоб було зрозуміло керівникові проекту, команді управління проектом, команді проекту та іншим зацікавленим сторонам проекту.

Список використаних джерел

1. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide) – Fifth Edition. – [5-th edition]. – Project Management Institute, Inc., 2013. – 614 с.
2. The work breakdown structure in project management. – Access mode : http://apppm.man.dtu.dk/index.php/The_work_breakdown_structure_in_project_management. – Title from screen.
3. Глоссарий управления проектами. – Режим доступа : <https://phpclub.ru/talk/threads/Глоссарий-управления-проектами.24206>. – Загл. с экрана.
4. Структура Декомпозиции Работ WBS. – Режим доступа : <http://www.pmssoft.ru/news/articles-and-publications/copyfrom1506>. – Загл. с экрана.
5. Ієрархічна структура робіт проекту. – Режим доступу : http://stud.com.ua/21060/menedzhment/iyerarhichna_struktura_robit_proektu. – Назва з екрану.
6. Боронина Л. Н. Основы управления проектами : учебн. пособие / Л. Н. Боронина. – Екатеринбург. : изд-во Урал. ун-та, 2015. – 112 с.
7. Технология иерархической структуры работ. – Режим доступа : <http://projectimo.ru/planirovanie-proekta/ierarkhicheskaya-struktura-rabot-proekta.html>. – Загл. с экрана.
8. Организационный инструментарий управления проектом. – Режим доступа : <https://books.google.com.ua/books?isbn=5447539358>. – Загл. с экрана.

9. Что такое WBS проекта, и зачем она нужна. – Режим доступа : <http://upravlenie-proektami.ru/cto-takoe-wbs-proekta-i-zachem-ona-nuzhna>. – Загл. с экрана.

10. Organization WBS, Geographical WBS, Cost WBS and Profit Center WBS. – Access mode : https://templatelab.com/wbs/#Organization_WBS_Geographical_WBS_Cost_WBS_and_Profit_Center_WBS. – Title from screen.

11. Аналіз достатності деталізації WBS проекту на основі асоціативних залежностей. – Режим :
доступу :
https://www.researchgate.net/profile/Vira_Liubchenko/publication/237102309_analiz_dostatnosti_detalizacii_wbs_proektu_na_osnovi_asociativnih_zaleznostej/links/0c96051b89fa9535d7000000/analiz-dostatnosti-detalizacii-wbs-proektu-na-osnovi-asociativnih-zaleznostej. – Назва з екрану.

12. Деренська Я. М. Управління проектами у схемах: навч. посібн. / Я. М. Деренська – Х. : НФаУ, 2007. – 229 с.

13. Вибір організаційної структури управління. – Режим доступу :
http://studbook.com.ua/book_upravlinnya-proektami-chastina-1_737/23_4.3.-vibir-organizacijno-strukturi-upravlinnya. – Назва з екрану.

14. Формування системи заохочень та управління конфліктами в проекті. – Режим доступу :
<http://moyp.zgia.zp.ua/wp-content/uploads/2015/05/ФПК-лекції-Богуславська.pdf>. – Назва з екрану.

Галузь «Інформаційні технології»:

ФОРМИРОВАНИЕ МЕТОДА СУБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ НА БАЗЕ АНКЕТЫ БОЛИ МАКГИЛЛ И ВИЗУАЛЬНО-АНАЛОГОВОЙ ШКАЛЫ. ИНТЕГРАЦИЯ ПОЛУЧЕННЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В МЕДИЦИНСКИЙ ВЕБ-СЕРВИС

Даниель Яна Дмитриевна
студент

Харьковский национальный университет радиоэлектроники Украина, г. Харьков

Руководитель:
Турута Алексей Петрович
кандидат технических наук, доцент

Харьковский национальный университет радиоэлектроники Украина, г. Харьков

***Аннотация:** Статья посвящена обзору и анализу существующих методов субъективной оценки. Отражены основные преимущества выбранных подходов. Сформирован новый подход на базе рассмотренных методов. Исследованы способы интеграции полученных результатов в медицинский веб-сервис.*

***Ключевые слова:** веб-интеграция, опросник, субъективная оценка*

Здравоохранение — это сфера деятельности, главной задачей которой является организация и обеспечение здоровья населения. Сам по себе вопрос здоровья волновал человечество с незапамятных времен. В древних трактатах описаны множественные способы профилактики болезней, укрепления тела и улучшения самочувствия. Именно плохое самочувствие оповещало о нарушениях внутренних процессов организма человека до изобретения методов диагностики.

На сегодняшний день человек располагает широким спектром медицинских услуг, которые позволяют идентифицировать заболевание, подобрать правильное лечение и устранить возможные нежелательные последствия. Прохождение плановых осмотров является залогом раннего обнаружения проблем со здоровьем, но зачастую люди обращаются к врачу только после проявления каких-либо симптомов. Таким образом, субъективная оценка самочувствия играет не последнюю роль в процессе лечения заболеваний и получении максимально полной картины.

Разработанная в 1975 году, анкета боли МакГилл предлагает набор широко употребляемых

прилагательных для описания характера болевых ощущений и степени их выраженности [1]. Многофакторная природа вопросника позволяет получить исчерпывающую информацию о самочувствии пациента, включая эмоциональную составляющую. Многолетнее практическое применение анкеты боли МакГилл позволило собрать достаточное количество данных для выделения связей между сенсорным и эмоциональным факторами, указываемыми пациентами в листе вопросника. Было установлено, что пациенты, имеющие аналогичные заболевания, склонны оценивать свое состояние схожим набором слов. В динамике оценочное суждение о характере болевых ощущений изменялось в зависимости от успешности выбранной схемы лечения. Если пациент указал в листе вопросника прилагательные, которые были выбраны другими пациентами с положительной динамикой, существует высокая вероятность, что назначенное лечение также приведет к успеху.

Таким образом, анкета боли МакГилл представляет интерес с научной точки зрения, так как нечто настолько субъективное, как самочувствие, может вносить значительный вклад в выбор схемы лечения не только конкретного пациента, но и аналогичных случаев.

К распространенным методам субъективного оценивания состояния пациента относится и визуально-аналоговая шкала [2]. ВАШ являет собой градуированную линию, на которой пациенту предлагается оценить степень выраженности фактора. Следует учитывать, что результаты, полученные методом визуально-аналоговой шкалы, могут быть приняты во внимание, только если текущее значение отличается от предыдущего более чем на одну градацию.

Оба вышеизложенных метода имеют свои сильные и слабые стороны. К примеру, анкета боли МакГилл сложна для интернационализации, так как при переводе прилагательных может в некоторой степени быть утерян эмоциональный окрас. Кроме того, использование предполагает глубокое понимание языка, потому не представляется возможным использование этого подхода среди детей. Тем не менее, именно широта спектра прилагательных в листе вопросника позволяет точно определить наиболее подходящий характер болевых ощущений.

В свою очередь, простота является сильной стороной визуально-аналоговой шкалы. Она применима даже для самых маленьких пациентов, так как цифры и слова могут быть заменены на цвета, лица, содержащие определенную эмоцию, и так далее. В свою очередь, эта простота выливается в одномерность полученных на выходе данных, так как может быть учтен только один фактор.

Эмоциональная составляющая также может внести погрешность в показатели, полученные методом визуально-аналоговой шкалы, в то время как опросник МакГилл не только учитывает, но и успешно оперирует ею.

Предполагается, что комбинация сильных сторон вышеописанных методов сможет нивелировать их недостатки. Результатом являются два вопросника: полный и упрощенный. Полный опросник содержит все семьдесят восемь прилагательных из анкеты боли МакГилл, но дополнением служит видоизмененная визуально-аналоговая шкала по каждому пункту. Кроме того, опрос следует проводить и до начала лечения согласно практике ВАШ.

Например, в дополнение к выбору между прилагательными «Длительная», «Постоянная» и «Неизменная» предложены несколько градуированных шкал согласно выбранной характеристике, которые отображают оценивание исхода вмешательства, изменчивость выраженности симптомов, и так далее.

Упрощенный опросник рассчитан на детей, так как они не могут в полной мере выразить свои суждения, используя широкий спектр слов. Для этого возраста предлагается подкрепление неизвестных ребенку слов упрощенными аналогами из жизни, иллюстрациями, которые являются сильной стороной визуально-аналоговой шкалы. Использование наводящих и открытых вопросов недопустимо, так как это сбивает пациента в силу его возраста и затрудняет анализ полученных результатов.

Сформированные вопросники должны быть интегрированы в медицинский веб-сервис, чтобы облегчить сбор, систематизацию и анализ полученных данных [3]. Существует множество решений, предоставляющих возможность создания как публичных, так и частных вопросников, но практически все они не являются широко распространенными, требуют дополнительной регистрации в системах, не имеют упрощенной системы взаимодействия со

сторонними сервісами, и так далее.

В качестве решения предлагается использование Google Forms, так как на сегодняшний день почти каждый интернет-пользователь имеет свой Google-аккаунт. Кроме того, Google Forms позволяют прикреплять к опросам мультимедийный контент, что является необходимым фактором для упрощенного вопросника. Лаконичный, удобный и оптимизированный дизайн также говорят в пользу выбора Google Forms. Форматирование полученных результатов осуществляется при помощи Google Apps Script, с дальнейшим сохранением на Google Drive в виде папки с уникальным идентификатором пользователя.

Как результат, сформированы два вопросника на базе анкеты боли МакГилл и метода визуально-аналоговой шкалы - полный и упрощенный, которые объединяют в себе преимущества двух подходов и адаптированы под соответствующие возрастные группы. Простота интеграции вопросников в веб-сервис обеспечивается за счет минимизации количества связующих компонентов.

Литература:

1. Evaluation scales [Електронний ресурс] / I live healthy.— Режим доступа: http://ilive.com.ua/health/shkaly-ocenki-boli-u-vzroslyh_106162i15959.html — 20.04.2017 г.—Загол. с экрана.

2. Daniil Y. Collection of questionnaire results, received by using the visual analog scale method, for its further processing in the medical web application/ Y. Daniil, A. Turuta// ScienceRise. – 2017. – 5(2). – С. 27-30.

3. Medical information collection approach for data analysis : материалы 21-го международного молодежного форума «Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке», 25-27.04.2017 г. Харьков / Я.Д. Даниель, А.П. Турута— Харьков: ХНУРЭ 2017.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ КРАУДФАНДИНГА

Князева Мария Алексеевна
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г.Харьков

Голян Наталья Викторовна
Доцент кафедры Программной инженерии
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г.Харьков

Аннотация: *Рассматривается краудфандинг как популярный способ финансирования бизнес-идей и инновационные проектов. Анализируются все проблемы краудфандинга, которые могут препятствовать его развитию, а также описываются его преимущества и перспективы.*

Ключевые слова: *краудфандинг, инвестирование, инициатор проекта, стартап, инновационный проект.*

Как известно, краудфандинг – это коллективное сотрудничество людей с целью финансирования и поддержания усилия других людей или организаций, которое основано на добровольных взносах. Такой способ финансирования применяется для широкого ряда ситуаций: производство товара или услуги, разработка программного обеспечения, помощь пострадавшим или нуждающимся людям, запись музыки или съемка фильма, внедрение нового продукта или организация бизнеса, социальные проекты и т.д. С каждым годом через краудфандинг привлекается все большее количество финансов [1].

В стандартной современной модели краудфандинга рассматривается взаимодействие трех ключевых ролей:

1. Автор-инициатор проекта или идеи для финансирования. Определяет необходимую денежную сумму, проводит подсчет всех расходов и определяет поощрения для всех людей, которые поддержали проект.

2. Спонсоры (доноры, бэкеры [2]), которые вкладывают свои финансы в развитие проекта или идеи, и получают для себя выгоду в виде материального или нематериального вознаграждения.

3. Краудфандинговая площадка, в роли которой выступает специализированный интернет-сайт для сбора средств и анонсирования проектов и идей для финансирования.

У краудфандинга, как и у любого другого вида сотрудничества и финансирования, есть свои проблемы, на которых мы остановимся более детально.

В первую очередь, само по себе вложение средств в данную альтернативную систему финансирования несет в себе финансовые риски, т.к проект, получивший средства, может оказаться неуспешным. Кроме того, существует некая вероятность мошенничества со стороны инициатора проекта, и в результате этого, проявляется недоверие людей к различного рода инвестициям, которые ассоциируются у них с финансовыми пирамидами. Таким образом, когда физическому или юридическому лицу предлагают безвозмездно вложить свои деньги в какой-либо проект, о котором они слышат впервые, это вызывает негативное мнение и люди начинают думать, а не обманывают ли их.

К довершению всего, на краудфандинговых платформах отсутствует проверка истинности выкладываемых проектов. Это означает, что при отсутствии проверки проектных документов и детальной информации об инициаторе проекта, потенциальные инвесторы могут стать жертвами мошенничества и обмана. В результате чего, деньги на проект будут собраны, а проект реализовываться не будет.

Ещё одной важной проблемой может оказаться качество финансируемых проектов, в результате чего перспективные, инновационные и нужные проекты не получают должного внимания и огласки, а посредственные проекты с хорошей подачей и оформлением получают большое финансирование. В итоге люди профинансируют ненужный проект, который, кроме того, может так и не реализоваться.

Следующей достаточно важной проблемой является то, что авторы-инициаторы неправильно преподносят свои идеи публике. На сегодняшний день в Интернет-ресурсах можно наблюдать изобилие рекламы и информации, и поэтому с каждым разом становится все тяжелее и тяжелее заинтересовывать людей своими проектами и привлекать к ним внимание, особенно молодым проектам, которые появились совсем недавно. Кроме того, для получения должного финансирования своего проекта, автор должен точно выявить свою целевую аудиторию и что не менее важно, правильно с ней коммуницировать и, с другой стороны, заслужить доверие в современном обществе. Также ведение организатор должен постоянно продвигать свою идею, поддерживаться связи с уже существующими спонсорами и планировать логику поощрений после реализации проекта. Таким образом, инвесторы обращают внимание только на те проекты, которые их заинтересовали и являются перспективными, т.к инвесторы хотят вкладывать деньги в успех.

Еще одной проблемой краудфандинга является то, что инвестор может понести серьезные финансовые потери в том случае, если проект реализовался неуспешно. Это может быть связано с нерентабельной или неактуальной идеей проекта, отсутствием должного опыта у организатора, а также с неправильным планированием проектной реализации. Но не смотря на достаточное наличие проблем, краудфандинг является довольно распространенным способом финансирования благодаря ряду преимуществ и перспектив, которые мы рассмотрим более подробно

В первую очередь, с помощью краудфандинговых площадок автор может оценить интерес публики к своему проекту по количеству инвестиций, которые он получит. Тем самым он узнает, будет ли его проект востребованным на рынке и каким образом его улучшить. Кроме того, с широким распространением краудфандинга инвесторам стало легче находить талантливых людей и их инновационные решения, что предоставило им широкий выбор идей для инвестирования и позволило им поддерживать большее количество стартапов и проектов. Также, для инвесторов краудфандинг предоставляет возможность участвовать во

многочисленных проектах малыми суммами и минуя различных посредников, что в перспективе обернется для них высоким уровнем отдачи вложений. Также развитие краудфандинга способствовало популяризации и поддержки искусства и культуры, а также увеличение источников дохода этой сферы [3].

Еще одним преимуществом для инвестора является возможность инвестирования небольших сумм в любое количество проектов, тем самым участвуя в их развитии. Очень часто люди думают, что их незначительные вклады в проекты не принесут никаких результатов, поэтому и не вкладывают в них деньги. Краудфандинг создан как раз для решения этой проблемы. Более того, на данный момент существует большое количество стартапов на любые тематики и в любых сферах, поэтому инвестор может выбрать те, которые ему интересны.

Одним из основных преимуществ для автора стартапа является то, что краудфандинг упростил процедуру получения денежных средств, т.к. некоторые инвесторы не готовы сразу инвестировать большую сумму денег в рискованный и ненадежный проект, и убрали необходимость получения банковского займа и его выплаты с процентами. Ведь довольно сложно получить кредит в банке на достаточно большую сумму для реализации своего проекта, потому что будущая прибыль с проекта не является гарантом для банка. Кроме того, некоторые проекты не подразумевают прямую денежную отдачу, например социальные проекты. Таким образом, в перспективе краудфандинг может способствовать более широкой популяризации социальных проектов и благотворительности и вовлеченности населения в них.

И наконец, если инициатор проекта смог получить необходимое ему финансирование, грамотно подал и реализовал идею, показал готовый результат спонсорам и в итоге получил большой заказ на будущую продукцию, то в этом случае у инициатора появятся новые инвесторы, которые предложат дополнительное финансирование проекта. Также инвестор может получить часть собственности, акции или дивиденды с компании на правах акционера. Считается, что именно это направление краудфандинга развито наиболее всего, потому что это достаточно перспективно, т.к. инвестор не только вкладывает деньги, но и получает с этого прибыль [4].

Таким образом, учитывая все выше рассмотренные проблемы и перспективы краудфандинга, можно сказать, что краудфандинг – это перспективный и многообещающий способ привлечения инвестиций для инновационных проектов и при правильном и грамотном его использовании, он может быть полезен для продуктивного сотрудничества автора инновационного проекта и инвесторов. Но также стоит отметить, что на данный момент не существует единого мнения о том, стоит ли авторам проектов полностью полагаться на способ краудфандинга для привлечения инвестиций и стоит ли инвесторам вкладывать деньги в проекты, которые размещены на краудфандинговых площадках. Поэтому авторам проектов следует помнить, что процесс популяризации и распространения проекта является достаточно важной и серьезной задачей для привлечения достаточного количества инвестиций, а инвесторам следует учесть все проблемы и риски, которые могут возникать с инновационным проектом. Для того, чтобы их избежать, должен быть организован определенный контроль со стороны владельцев краудфандинговых платформ, а также следует проводить тщательную проверку и тех кто привлекает инвестиции, и тех, кто инвестирует.

Литература:

1. Barnett, Chance. Trends Show Crowdfunding To Surpass VC In 2016 (англ.), Forbes. Проверено 6 ноября 2017.
2. Кочиева А. К. Краудфандинг как современная форма привлечения финансовых ресурсов // Экономика: теория и практика. — 2014. — № 1 (33). — С. 32—37.
3. Санин М. К. История развития краудфандинга. Классификация видов. Анализ перспектив развития и преимуществ // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия «Экономика и экологический менеджмент». — 2015. — № 4. — С. 57—63.
4. Грубенкова Д.О. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КРАУДФАНДИНГА В РОССИЙСКОЙ ЭКОНОМИКЕ // Международный студенческий научный вестник. – 2016. – № 2.;
URL: <http://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=15411>

ВЕБ-ЗАСТОСУНОК "КНИГАРНЯ BOOKS AROUND"

Кузін В'ячеслав Сергійович
студент

Харьковский національний університет радіоелектроніки
Україна, г. Харьков

Голян Наталія Вікторівна
доцент

Харьковский національний університет радіоелектроніки
Україна, г. Харьков

Анотація:

З усією визначеністю можна стверджувати: електронні книгарні - принципово нова, багатообіцяюча, перспективна форма побутування книгарень в інформаційному суспільстві, основне призначення якої полягає в удосконаленні бібліотечного обслуговування. З Метою роботи є розкриття перспектив і проблем створення електронних книгарень, як фактор вдосконалення бібліотечного обслуговування користувачів.

Ключові слова:

У 21 столітті, часу максимального використання всіх досягнень науково-технічного прогресу і стрімкого розвитку електронно-цифрових технологій, змінився як напрямок діяльності книгарень, так і погляд на книгарні в сучасному світі. Все частіше в суспільстві звучать поняття: електронні інформаційні ресурси, цифрові документи, електронні книгарні. Все частіше для отримання інформації використовуються інтернет-ресурси.

Чим корисні такі книгарні ? Тим, що є можливість роботи з каталогами, доступу до електронних матеріалів: цифрованих друкованим роботам (книг, журналів, ілюстрацій, карт, діаграм, графіків), фотографій, кіно і відеофільмів, картинам, тривимірним моделям, анімації, аудіо файлів і так далі. Каталоги і багато електронні матеріали пропонуються в режимі вільного безкоштовного доступу. Серед інших переваг можна назвати такі, як: істотне підвищення якості бібліотечного обслуговування, зменшення потреби в бібліотечних будівлях, цілодобовий режим роботи, висока оперативність обслуговування, в тому числі шляхом електронної доставки документів, позитивний вплив на розвиток освітньої системи, позитивна зміна характеру надання послуг, змісту, умов праці бібліотечних працівників і багато іншого. Зрозуміло, всі ці властивості можуть розкритися лише при наявності відповідних технічних передумов.

Електронна книгарня – інформаційна система, що дозволяє надійно зберігати і ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, локалізованих в самій системі, а також доступних через телекомунікаційні мережі.

У складі електронної книгарні є можливість виділити три блоки:

1. сервер зв'язку, що забезпечує доступ до програмно-інформаційного комплексу електронної книгарні;
2. інформаційний сервер – інформаційно-пошукова система, що забезпечує доступ до інформаційних ресурсів електронної книгарні;
3. сервер управління доступом користувачів книгарнями до інформаційних ресурсів;
4. сервер зв'язку забезпечує мережеву взаємодію клієнтської бази.

Інформаційний сервер – це сховище даних, що представляють колекції різнорідних логічних або фізично взаємопов'язаних баз даних, що утворюють компоненти тривірневої моделі електронної книгарні, доступ до яких забезпечується засобами інформаційно-пошукової системи. При цьому пошукові та інформаційні компоненти, традиційно реалізовані у вигляді структурованих баз даних, в той час як компоненти рівня первинної інформації можуть бути представлені повнотекстовими базами даних, так і колекціями файлів, кожен з яких зберігає найчастіше образ в тому чи іншому графічному або друкованому форматі .

Сервер управління доступом до інформаційних ресурсів, який реалізує

обмеження доступу до компонентів електронної книгарнями, є спеціалізованою системою, що забезпечує підтримку пошукового процесу, а також можливості адміністративного обліку і

управління доступом на рівні окремого користувача до окремого інформаційного та функціонального ресурсу. Реалізується у вигляді спеціалізованих баз даних, в тому числі:

1. каталогу інформаційних ресурсів, що зберігає відомості про локалізовані і асоційованих ресурсах;
2. каталогу користувачів, що зберігає облікові дані про кожного користувача і список доступних йому інформаційних ресурсів;
3. технологічні бази даних сеансів, що містить інформацію про поточний стан кожної пошукової сесії;
4. бази даних обліково-статистичної інформації про використання;
5. ресурсів.

Такі засоби дозволяють створювати каталоги доступних ресурсів для кожного окремого користувача, захищаючи певні бази або масиви книгарию від несанкціонованого доступу. Крім того, можна заборонити доступ в разі, якщо фізична адреса відправника запиту відрізняється від адреси, зафіксованою в каталозі. Таким чином, сервер підтримує рівень пошукової сесії як послідовність сеансів - операцій, здійснюваних користувачем в середовищі інформаційно-пошукової системи електронної книгарні. Такими операціями можуть бути:

1. вибір формату представлення;
2. встановлення параметрів пошуку, бажаних для даного користувача;
3. складання запиту;
4. здійснення пошуку;
5. перегляд результатів;
6. навігація в протоколі.

Нагальність створення електронних бібліотек обумовлюється декількома факторами, серед яких: стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, збільшення кількості документів, які існують лише в електронній формі, збільшення потреби громадян у віддаленому доступі до інформації, дедалі глибша звичка, перш за все науковців і учнів, працювати тільки з електронними варіантами документів і, нарешті, прагнення самих бібліотек надати своїм користувачам інформаційні послуги покращення електронної якості. Електронні масиви інформації сьогодні стають одним з найважливіших компонентів бібліотечно-інформаційної системи.

Перед книгарнями XXI ст. ставляться все більш складні завдання, вирішення яких обумовлює кардинальну зміну не тільки методів роботи, але і самої форми їх побутування. Стрімко мінливий світ інформаційних технологій впливає практично на всі сфери бібліотечної роботи, спонукаючи книгарнями впроваджувати нові інформаційні технології і програмно-технічні засоби, для вирішення бібліотечно-бібліографічних та інформаційних задач, націлених на задоволення практично будь-яких інформаційних потреб користувачів.

Усі ці фактори стимулюють появу електронних книгарень, що кооперуються нині в територіальні та інші освітні портали, які формують інформаційний простір, що сприяє створенню єдиної електронної інформаційної середовища.

Діяльність електронних книгарень націлена на вдосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування. Безсумнівно, електронні книгарні будуть розвиватися і вдосконалюватися, поступово електронні книгарні перетворюються в «громадські центри інформаційного суспільства».

Електронні книгарні, що надають можливість роботи з сучасними освітніми ресурсами в режимі вільного доступу, сприяють підвищенню ефективності і якості професійної діяльності.

Список літератури

1. Мещеряков Е.В., Хомоненко А.Д. Публикация баз данных в Интернете. - СПб.: БХВ-Петербург, 2001. - 560 с.
2. Пашкова В. Нові проекти: інформаційна грамотність, електронні бібліотеки, розвиток КНИЖКОВИХ колекцій // Бібліотечна планета. - 2006. - №2. - С.23
3. Тоні Ф. В очікуванні творця. Любіть електронну книгу - джерело знань // Учительська газета. - 2009. - №49.
4. Анохін С.Ю. Електронні бібліотеки // Журнал «Народна освіта» № 2 (+1355), 2006. - С.35-39.

ОБЩИЕ МЕТОДЫ ОПТИМИЗАЦИИ РАСТРОВЫХ ИЗОБРАЖЕНИЙ ДЛЯ ВЕБ-САЙТОВ

Мазун Оксана Владимировна
магистр кафедры Информационно-сетевой инженерии
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г. Харьков

Аннотация: Статья посвящена обзору основных способов оптимизации изображений для веб-ресурсов без видимого потери качества, общих целей и необходимости применения данных решений.

Ключевые слова: оптимизация для веб, оптимизация изображений, сжатие, веб-разработка.

На данный момент изображения являются самой большой по объёму трафика частью содержимого веб-страницы. Поэтому для того, чтобы сайт быстро загружался и достаточно быстро реагировал на действия пользователя, веб-разработчикам чрезвычайно важно контролировать размер изображений, их качество, а также правильно выбирать их формат в зависимости от поставленных задач [1].

Сложно точно выяснить, насколько теряется качество при сжатии изображений, так как это во многом зависит от источника графики. Некоторые JPG изображения можно уменьшить всего на 50-100 байт. Обычно нормальную интернет-графику нужно сжимать на 10-40%, без потери качества изображения (также можно это реализовать и с уменьшением количества цветов или с перекодированием файлов JPEG в другие форматы). Но в идеале для сжатия изображений использовать специальные программы или веб-сервисы, и некоторые из них будут далее в этой публикации.

Формат изображений для обеспечения экономии размера при сжатии, как правило, соединяет вместе различные алгоритмы сжатия с потерями и без. Существует несколько форматов, поддерживаемых веб-браузерами, с различными характеристиками, т.к. на данный момент еще не изобретен универсальный формат. Разные виды изображений должны быть закодированы в разные форматы, в зависимости от того, что это за изображение, от того, какие форматы поддерживает браузер и от потребностей конкретной веб-страницы.

Практически все веб-разработчики знают о том, что необходимо выбрать подходящий формат для каждого изображения, а также свести его размеры (как в пикселях, так и в килобайтах) к минимуму. В общем случае веб-разработчику при выборе формата изображения нужно ответить на следующие вопросы:

- нужно ли высокое качество изображения?
- нужна ли анимация?
- нужна ли прозрачность? [2].

Существуют три стандартных формата изображений: GIF, PNG и JPEG. Кроме них некоторые браузеры также поддерживают новые форматы WebP и JPEG XR, для которых доступно большее сжатие и дополнительные возможности. Какой формат необходимо выбрать?

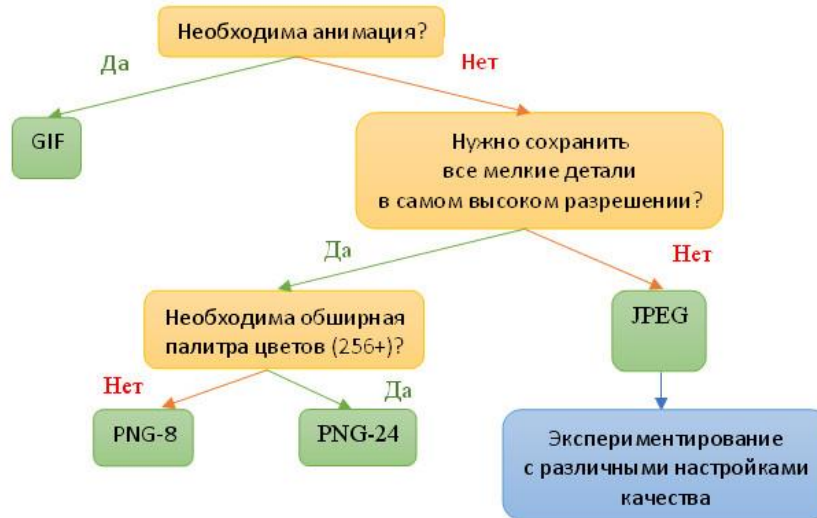

Рис. 1 – Алгоритм выбора формата изображения для веб-сайта

PNG – простой формат, поддерживающий прозрачность и сжатие без потерь. Он позволяет выбрать альфа-канал для изображения, чтобы замаскировать прозрачные области.

GIF – ещё один формат, поддерживающий прозрачность наряду с анимацией. Формат GIF содержит две стадии сжатия: этап сжатия с потерей данных или определение палитры (ограничение цветовой гаммы изображения до 256 цветов), за которым следует сжатие без потерь по алгоритму LZW. Процесс квантования цветов изображения до всего лишь 256 производит агрессивное снижение качества в пользу меньшего размера, что также хорошо влияет на сжатие на этапе LZW.

В JPEG используется комбинация сжатия с потерями и без потерь для уменьшения размера файла. Чтобы выбрать лучшее сочетание качества и размера изображения, необходимо установить несколько уровней качества JPEG. Зачастую для изменения качества JPEG используют программу Adobe Photoshop любой версии.

Если необходимо что-то более универсальное среди форматов изображений, стоит обратить внимание на WebP. Этот формат может похвастать не только лучшим соотношением качества сжатия и размера, но также и поддержкой прозрачности, и анимации. Он использует сжатие, как с потерей, так и без потери данных, и во многом так же, как формат JPG, позволит определить подходящий уровень качества и размера файла.

Конечно, новый формат пока не поддерживается всеми браузерами, поэтому веб-разработчики, которые уже внедрили его, сейчас сталкиваются с проблемами. Несмотря на это, 30% экономия, по сравнению с JPG наряду с возможностью адаптации формата на уровне сервера доказывают, что WebP – доминирующий формат для любых сайтов, где размер изображений представляет проблему.

Не существует одного идеального формата, инструмента или алгоритма оптимизации, который бы подошел бы для всех изображений. Чтобы получить наилучший результат, необходимо выбрать формат и его настройки в зависимости от содержимого, а также визуальных и технических требований.

Таблица №1

Он-лайн инструменты для сжатия изображений и их характеристики

Название	Ссылка	Описание
Optimizilla	optimizilla.com	Сжимает JPEG и PNG с использованием различных алгоритмов сжатия
TinyPNG	tinypng.com	Сжимает JPEG и PNG с потерями
Compressor.io	compressor.io	Сжимает JPEG, PNG, GIF с потерями и без потерь

Литература:

1. Оптимизация изображений [Электронный ресурс] / Google Developers. – Режим доступа: <https://developers.google.com/web/fundamentals/performance/optimizing-content-efficiency/image-optimization> 5.05.2017 г. – Загол. с экрана.

2. Image Compression for Web Developers [Электронный ресурс] / HTML5 Rocks. Режим доступа: <https://www.html5rocks.com/en/tutorials/speed/img-compression/> 17.09.2013 г. – Загол. с экрана.

ПОБУДОВА ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ SMARTHOUSE З ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ МАШИН

Морковін Олександр Олександрович
магістр кафедри Інформаційно-мережної інженерії
Харківський національний університет радіоелектроніки
м.Харків

Морковін Євген Олександрович
магістр кафедри Інформаційно-мережної інженерії
Харківський національний університет радіоелектроніки
м.Харків

Анотація: Розглянута модель управління системою SmartHouse, мета створення якої полягає в централізації системи загалом та спрощенні процесів її ініціалізації. На основі аналізу загальних проблем існуючих в SmartHouse було сформульовано основні вимоги до побудови даних систем та запропоновано варіанти скорочення витрат при їх реалізації. Було проведено експериментальним шляхом можливість розгортання віртуальних машин на персональних комп'ютерах різних конфігурацій. Також було розглянуто програмне забезпечення для створення віртуального середовища SmartHouse і був обґрунтований вибір пакету для організації гіпервізору (віртуальної машини). У результаті була створена модель яка дозволяє вирішити поставлені завдання й розширити функціональні можливості систем SmartHouse.

Ключові слова: SmartHouse, технологія, віртуальна машина.

Вступ. Зараз стрімко розвивається і впроваджується технологія SmartHouse, яка являє собою комплекс інженерних систем житлового будинку, створений для вирішення завдань життєзабезпечення, підвищення домашнього комфорту, безпеки та ресурсозбереження. Такі системи встановлюються по всьому будинку, і кожна з них виконує певне завдання, що призводить до необхідності централізованого управління [1].

Існує кілька підходів до вирішення даного завдання. Одним з підходів є виділення кожній системі окремого сервера, який організовує її роботу. Перевагою даного підходу є те, що при виході з ладу однієї з систем інші продовжать функціонування. Недоліками є витрати необхідні на встановлення окремих серверів, децентралізація всього комплексу і необхідність налаштування кожної системи. Інший підхід передбачає встановлення декількох серверних комплексів, які забезпечують спільне управління і роботу всіх систем. Як правило, такі сервери не працюють в режимі максимального навантаження, велика частина ресурсів не використовується і як наслідок, кошти витрачені на закупівлю серверного обладнання, не завжди виправдані.

Методи дослідження. На основі проведеного аналізу інформації щодо стану процесу впровадження технології SmartHouse, було запропоновано рішення проблем і завдань централізації всіх систем на базі методу централізованого управління комплексом при ініціалізації декількох серверів. Було проаналізовано та розглянуто можливі варіанти конфліктів з програмним забезпеченням на серверному ПК базової конфігурації. У табл.1 наведено можливі базові технічні вимоги до проектування подібних систем централізації.

Базові технічні вимоги до проектування

Процесор	Intel Core i3-2300
Материнська карта	intel dz68bc
ОЗУ	8-16Гб
Мережна карта	Достатньо вбудованої
Об'єм жорсткого диску	Від 40 Гб

Визначення структури моделі. Для вирішення виявлених проблем з ресурсами і несумісністю деяких додатків при роботі на одній серверній ОС застосовувалася технологія віртуалізації, яка дозволила оптимізувати використання великої частини ресурсів сервера [2]. Була розроблена система контролю доступу до мережі Інтернет, з можливістю надання як дротового, так і бездротового доступу.

В результаті була розроблена базова структура моделі системи (рис. 1).

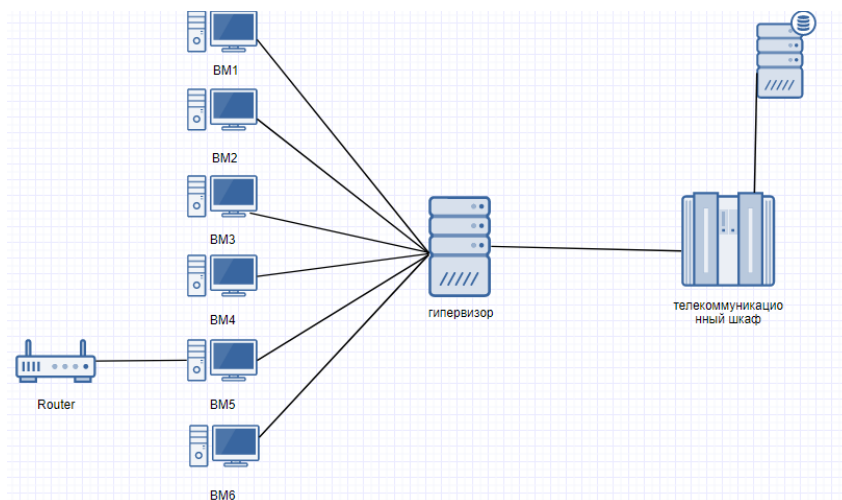

Рис. 1. Система управління smart house використанням гіпервізора

На даній схемі зображено сервер з гіпервізором, де встановлено 6 віртуальних машин, кожна з яких виконує певну функцію, а саме:

- віртуальна машина 1 виконує функції серверу для управління підсистемою безпеки. Даний сервер забезпечує безпеку в приміщенні, при цьому існує можливість налаштування. У даному випадку можливі варіанти організації таких систем як охоронна сигналізація, світлова тривожна сигналізація, тривожне оповіщення за телефоном, світлова імітація присутності людини і т.д.
- віртуальна машина 2 відповідає за автоматизацію побутових процесів у будинку. Це можуть бути різноманітні однотипні дії які людина здатна доручити виконувати керівним механізмам;
- віртуальна машина 3 служить сервером для підсистеми мультимедіа. Можлива організація віддаленого управління різноманітними мультимедійними підсистемами і т.д.;
- віртуальна машина 4 є сервером відеоспостереження. Існує можливість організації бездротового аудіо/відео спостереження. Система представлена сукупністю відеокамер, встановлених у приміщенні та на території навколо будинку. Віртуальна машина забезпечує доступ до записів з камер відеоспостереження та надання віддаленого доступу до камер;
- віртуальна машина 5 забезпечує доступ до мережі Інтернет. Вона може надавати як дротовий так і бездротовий доступ до мережі з налаштуванням різних прав доступу;
- віртуальна машина 6 є сервером резервного копіювання, до завдання якої входить створення резервних копій всіх віртуальних машин, встановлених на сервері.

Після створення резервних копій віртуальна машина 6 відправляє їх в мережне сховище. У разі збою або виходу з ладу однієї або декількох віртуальних машин за допомогою даного сервера їх можна легко відновити з копій. Даний сервер може бути налаштований на

моніторинг всіх важливих системних файлів і в разі їх пошкодження програма автоматично замінить пошкоджені файли і перезавантажить систему [3]. Зв'язок сервера з мережним сховищем забезпечує маршрутизатор, який також може забезпечувати головний сервер з підключенням до мережі інтернет (рис.2).

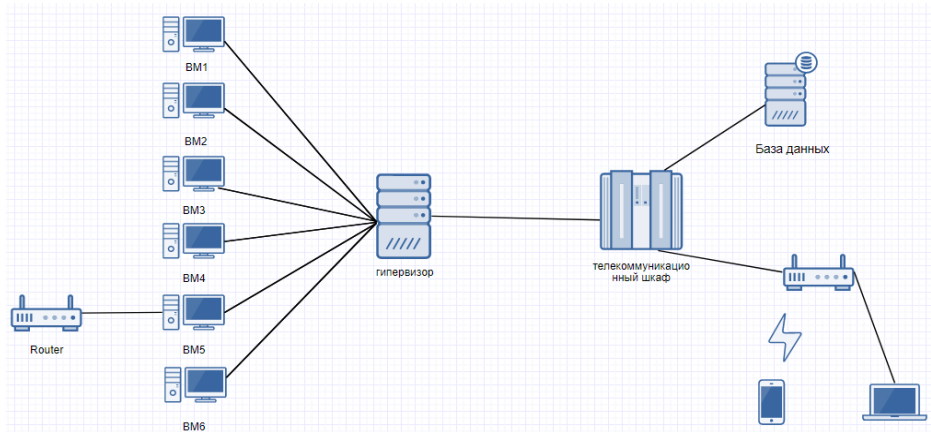

Рис. 2. Структура моделі системи на основі СКМ

Отже, в даній системі управління SmartHouse вирішується проблема невикористовуваних серверних ресурсів, оскільки гіпервізор дозволяє задіяти всі ресурси фізичної системи, а також вирішує проблеми несумісності деяких програм. Дана система досить універсальна - її можна адаптувати під будь-які потреби системи SmartHouse та існуючу кількість віртуальних машин, що встановлюються на фізичний сервер. Вона залежить безпосередньо від характеристик сервера, чим потужніший сервер, тим більше віртуальних машин можна на нього поставити. Гіпервізор можна контролювати за допомогою програми клієнта, яка може бути встановлена на будь-який комп'ютер користувача, який при цьому перебуває в одній мережі з сервером. Сервер резервного копіювання та відновлення забезпечує самообслуговування системи, завдяки чому система може стежити за своїм станом і в разі виникнення проблем провести автоматичне відновлення без втручання користувача. Мережне сховище при цьому забезпечує надійне зберігання резервних копій віртуальних машин, воно не залежить від стану головного сервера і в разі його відмови, і заміні, всі віртуальні машини, що існували на старому сервері, можуть бути відновлені на новому сервері зі збереженням всіх параметрів.

Вибір програмного забезпечення для віртуалізації. У моделі доцільно використовувати гіпервізор в якості основної операційної системи, тобто програмне середовище для віртуалізації повинне встановлюватися на сервер як базова ОС. Це дозволяє не витратити додаткові ресурси на запуск операційної системи, встановленої на серверній машині, а також з'являється можливість більш повного використання і розподілу наявних ресурсів між віртуальними машинами. При аналізі існуючих засобів були розглянуті наступні пакети для організації віртуальної середовища: Microsoft Hyper V, Xen server і VMware vSphere.

Microsoft Hyper-V надає програмну інфраструктуру і основні засоби управління, які можна використовувати для створення віртуалізованого середовища сервера та управління ним. Дана технологія віртуалізації середовища може використовуватися для багатьох цілей, спрямованих на підвищення ефективності і зниження витрат. Наприклад, віртуалізоване середовище сервера може допомогти в таких випадках, коли необхідно:

- зменшення витрат на роботу і обслуговування фізичних серверів за рахунок збільшення використання обладнання (є можливість зменшення кількості обладнання, необхідного для виконання обсягу робіт сервера);

- підвищення ефективності розробки та тестування за рахунок зменшення часу, потрібного для встановлення обладнання та програмного забезпечення з відтворенням середовища тестування.

Xen server - програмне забезпечення для організації процесу віртуалізації, розроблене компанією Citrix. Даний пакет також є одним з найпопулярніших гіпервізорів. Він має

можливість активної міграції, а також містить інструменти, необхідні для переміщення існуючих навантажень з фізичного середовища в віртуальне. Дозволяє користувачам створювати необмежену кількість серверів та віртуальних машин, якими можна безпечно і надійно управляти за допомогою єдиної консолі управління. Гіпервізор Xen server підтримує оптимізацію пам'яті, перерозподіляючи невикористану пам'ять сервера між віртуальними машинами, що знижує витрати і підвищує продуктивність і ступінь захищеності додатків. Також організована система балансування навантаження віртуальних машин на основі політики, яка визначається адміністратором системи. Найбільшою перевагою пакета є наявність безкоштовної версії, але з обмеженим функціоналом.

VMware vSphere - один з найпопулярніших гіпервізорів компанії VMware. Представляє собою dos оболонку, за допомогою якої можна налаштувати базові опції для сервера. Управління програмою здійснюється через клієнтську програму, яка встановлюється на комп'ютер користувача і здійснює підключення, як по локальній мережі, так і за допомогою мережі інтернет. Одним з головних переваг цього програмного пакету є можливість гнучкого налаштування резервного копіювання, а також можливість додавання віртуального сховища працюючих віртуальних машин без переривання роботи та простоїв сервера. Гіпервізор підтримує додаткові продукти і модулі, що розробляються компанією VMware, а також має дружній і інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Слід зазначити, що значним недоліком цього програмного продукту є його вартість. Однак пакет має кілька редакцій, кожна з яких вирізняється з-поміж інших кількістю можливостей та спрямована на вирішення певних задач.

Висновки. Отже, у моделі, яка була розглянута вище, вирішується головна проблема невикористовуваності серверних ресурсів шляхом використання гіпервізора. Цей підхід дозволяє задіяти всі ресурси фізичної системи, а також вирішити проблеми несумісності деяких програм. Запропанована модель досить універсальна так як її можна адаптувати під будь-які потреби системи SmartHouse та під досить велику кількість віртуальних машин, що встановлюються на фізичний сервер. Вона залежить безпосередньо від характеристик сервера, чим потужніший сервер, тим більше віртуальних машин можна на нього поставити. Гіпервізор можна контролювати за допомогою програми клієнта, яка може бути встановлена на будь-який комп'ютер користувача, що знаходиться в одній мережі з сервером. Сервер резервного копіювання та відновлення забезпечує самообслуговування системи, завдяки чому система може стежити за своїм станом і в разі виникнення проблем провести автоматичне відновлення без втручання користувача. Мережеве сховище при цьому забезпечує надійне зберігання резервних копій віртуальних машин, воно не залежить від стану головного сервера і в разі його відмови, і заміні все віртуальні машини, що існували на старому сервері, можуть бути відновлені на новому сервері зі збереженням всіх параметрів. Вартість комплексу можна скоротити, шляхом використання замість серверної платформи стаціонарного призначеного для користувача персонального комп'ютера, а використання безкоштовного програмного забезпечення для організації віртуального середовища. На віртуальні машини можна встановити безкоштовні дистрибутиви Linux, але слід звернути увагу на те, що вибір дистрибутивів, повністю залежить від адміністратора комплексу.

Література

1. Kyas O. To Smart Home: A Step by Step Guide for Smart Homes & Building Automation //New York: Key Concept Press, 2017. — 337 p.
2. Hopfgartner F. (ed.) Smart Information Systems: Computational Intelligence for Real-Life Applications // Springer, 2015. — 377 p.
3. Ruest N., Ruest D. Virtualization, A Beginner's Guide // McGraw-Hill, 2009. - 463 pages.

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ЦИФРОВОЇ МЕРЕЖІ ДЛЯ ЗАЛІЗНИЦІ

Німкович Сергій Ігорович

Студент 5 курсу, спеціальність «Телекомунікації»

Харківський національний університет радіоелектроніки
Харків

***Анотація:** стаття присвячена створенню конвергентної цифрової мережі мобільного зв'язку для залізниць. Розглянуто мережу GSM-R, її особливості та переваги. Приведені основи мереж LTE та 5G та приклад застосування LTE-R у світі. Також розглянуто можливість сумісної роботи мереж GSM-R, LTE-R та 5G-R. Основний висновок роботи полягає в тому, що мережа для залізниць, враховуючи специфіку та різноманітність послуг, повинна бути неоднорідною, об'єднувати декілька стандартів та типів мереж доступу та мати різні вимоги до кожного з них.*

***Ключові слова:** GSM-R, LTE-R, 5G, мережа мобільного зв'язку, стандарт зв'язку для залізниць.*

Постановка проблеми. Останнім часом, з підвищенням швидкостей пасажирських поїздів, стала зростати роль радіозв'язку при забезпеченні безпеки руху. Сучасні цифрові системи радіозв'язку із застосуванням сучасних систем комплексної безпеки дозволяють практично повністю автоматизувати процес управління рухом поїздів, а також створити системи інтегрального регулювання поїздів на основі радіозв'язку. Тому роль радіозв'язку на залізничному транспорті поступово зростає. Стандарт GSM-R рахується зрілим та має свої недоліки. В даний час залізнична галузь прагне застосування стандартів 4G / LTE, щоб замінити мережі GSM-R.

Виклад основного матеріалу. Вже розпочато впровадження системи GSM-R на залізницях ряду європейських країн. Реалізація системи GSM-R дозволяє докорінно змінити організацію поїзного радіозв'язку. Впровадження GSM-R дає можливість: зниження експлуатаційних витрат і витрат на технічне обслуговування (за рахунок скорочення запасів запчастин і витрат на навчання персоналу); переходу до високошвидкісної передачі даних по радіо; скорочення потреби в інвестиціях за рахунок застосування стандартної апаратури; динамічного управління правами абонентів за рахунок застосування спеціалізованих SIM-карток; більш ефективного використання частот.

Мережі GSM-R в Європі створюються за вимогами EIRENE (European Integrated Railway Radio Enhanced Network – європейська інтегрована залізнична мережа радіозв'язку), що забезпечує набір сервісів, експлуатаційну сумісність і координацію частот [2,3]. Для системи GSM-R виділена смуга шириною 4 МГц в діапазоні 876-880 МГц для передачі від рухомої до базової станції і 921-925 МГц для передачі від базової до мобільної станції. У цій смузі можна розмістити до 19 тимчасових каналів полосою по 200 кГц з частотно-часовим поділом.

До переваг системи GSM-R можна віднести високу сумісність обладнання різних виробників. Зокрема, вже сьогодні існують розподілені мережі, засновані на обладнанні Nortel і Siemens, стабільно працюючі з різними терміналами. Справа в тому, що GSM-R заснований на відкритих стандартах, використовує загальні інтерфейси, протоколи, в результаті чого навіть наступні реалізації обладнання GSM-R будуть сумісні з існуючими апаратними платформами. Більше того, обладнання GSM-R сумісне з базовими станціями традиційного GSM, і деякі залізничні оператори мають можливість підписати договори з традиційними операторами GSM на надання роумінгу в їх мережах там, де відсутнє покриття GSM-R. Зовсім необов'язково організовувати щільне покриття на тих ділянках, де проходить не так багато поїздів, а може бути, і зовсім рухаються виключно спеціалізовані склади. Такі приклади вже є в світі. Зокрема, компанія Deutsche Bahn (німецькі залізниці) уклала роумінговий договір з найбільшим стільниковим оператором Німеччини T-Mobile, в результаті чого, перебуваючи в не покритих GSM-R зонах, співробітники ведуть переговори, використовуючи мережу T-Mobile. Також різні

оператори систем GSM-R можуть укласти роумінгові угоди один з одним, що полегшує зв'язок та його оплату при русі міжнародних поїздів.

LTE (Long-Term Evolution, часто позначається як 4G / LTE) - стандарт бездротової високошвидкісної передачі даних для мобільних телефонів і інших терміналів, що працюють з даними. Він заснований на мережевих технологіях GSM і UMTS, але працює повністю в області пакетної комутації, користуючись новими протоколами сигналізації SIP і LTE [5].

Технологія мобільного зв'язку LTE має два різновиди: 1) для нерухомих або рухомих з малими швидкостями абонентів (пішоходів, людей в міському транспорті); 2) для абонентів, що рухаються з великими швидкостями, наприклад, в поїздах залізниць або метрополітенів (для цих випадків призначається спеціалізована версія стандарту LTE – LTE-Railway (LTE-R) [5].

Базовий стандарт LTE вже досить поширений в розвинених країнах, а ось високошвидкісна мережа бездротового зв'язку по «рейковому» стандарту LTE-R лише в середині 2017 року була запущена в метрополітені південнокорейського міста Пусан. Цей проект реалізується компаніями Samsung Electronics, Busan Transportation і SK Telecom. Мережа LTE-R впроваджена на кількох станціях метро та вже пройшла тримісячні випробування (в найближчі місяці ця мережа буде розгорнута на сорока станціях Пусанського метро). Мережа LTE-R являє собою сукупність трьох підмереж, кожна з яких призначена для вирішення певного кола завдань: перша підмережа призначена для передачі даних систем безпеки, друга – для обміну службовою та диспетчерської інформації, третя – для забезпечення мобільним LTE-зв'язком пасажирів [4].

Смуги пропускання у всіх підмережах автоматично регулюються в залежності від пріоритетності поточних завдань зв'язку. Так, наприклад, при виявленні аварійної ситуації на будь-якій станції метро максимально можлива смуга пропускання буде в підмережі, що обслуговує системи безпеки для можливості служб порятунку задіяти всі станційні відеокамери спостереження та всілякі сенсори для максимально швидкого отримання інформації.

За планом розробників проекту, до початку наступного року мережа LTE-R в метро Пусана буде працювати на 41-кілометровому відрізку. Паралельно досвід побудови мереж LTE-R буде використовуватися у метрополітенах інших міст Південної Кореї та на залізницях країни. Так, до кінця 2024 року протяжність ліній метро та залізниць, покритих мережами LTE-R, повинна досягнути, приблизно, 5,6 тис. км [4].

Що стосується мережі 5G-R, то вона розроблена для забезпечення послуг з високою швидкістю передачі даних. У зв'язку з різким збільшенням швидкості передачі даних для 5G радіо необхідний додатковий спектр. Але проблема в тому, що радіочастотний спектр є обмеженим ресурсом. Тому, мережа 5G-R не прийнятна для оснащення на залізничній лінії, проте підходить для спілкування працівників залізниці у вокзалі з машиністами, та між працівниками всередині поїзних локомотивів між собою.

Стан техніки зв'язку обговорюється на конференціях Міжнародного союзу залізничників UIC, які проводяться два рази на рік. Були отримані певні результати паризької конференції 2015 року [1]. Основною темою був аналіз успіхів стандарту GSM-R – як основи глобальної системи цифрових залізниць. Обговорювали питання безпеки мереж GSM-R та покращення якості обладнання. Також обговорювали технології майбутніх систем пакетної комутації LTE-R і 5G-R, які можуть прийти на зміну GSM-R. В даний час розробляються вимоги до нового покоління залізничної системи мобільного зв'язку (Future Railway Mobile Communication System, FRMCS). В планах завершити розробку до кінця 2018 року. Ця мережа розробляється як комбінація двох мереж: LTE та мережі для залізниці Railway, а не як єдина мережа LTE-R. Версія LTE Release 12, яка буде завершена в 2017 році, містить багато не стандартизованих інтерфейсів та не придатна для впровадження. В наступній версії Release 13 буде виправлено помилки попередньої. Її обіцяють стандартизувати до кінця 2018 року та довести до застосування до 2023 року.

Таким чином, розгортання LTE на Європейських залізницях може початися не раніше 2022 року. Учасники конференції дійшли висновку, що слід дотримуватися стандарту GSM-R і планувати його застосування до 2030 року. Перехід на мережі пакетної комутації LTE варто почати не раніше 2023 року, поки що слід зосередитися на питаннях розподілу частот, адже проблема залишається актуальною, так як і питання про долю нового покоління 5G. Якщо

специфікація 5G буде завершена раніше, ніж перехід на мережу LTE плюс R, то наступником GSM-R може стати обладнання 5G. Але на даний момент немає припущень про те, коли стандарт 5G можна буде впроваджувати на залізницях. Поки навіть не розроблені стандарти 5G для залізниці. Наразі важко сказати, чи буде створена дана концепція на практиці та чи буде узгодження мереж успішним [5].

Висновки. Отже, зважаючи на різноманітність залізничних послуг, майбутня мережа повинна бути неоднорідною, включаючи різні типи мереж доступу, що працюють в різних діапазонах частот, а також різні вимоги покриття мобільної мережі. В такій мережі можна об'єднати підмережі GSM-R, LTE-R і 5G-R. Стандарт LTE-R, як зазначалося вище, отримав успіх у Південній Кореї, проте, як буде цей стандарт взаємодіяти з GSM-R та 5G-R говорити рано. Зауважимо, що нове покоління техніки зв'язку вимагає тривалого часу доведення. Як відомо, перехід від GSM до GSM-R зайняв 10 років роботи. Головним питанням для створення цієї мережі залишається плавне узгодження роботи цих трьох мереж.

Успіх спільної роботи мереж GSM-R, LTE-R та 5G-R залежить від правильного планування та побудови мереж, враховуючи специфіку кожної з них. Незважаючи на це, вектор до підвищення безпеки руху поїздів та комфорту пасажирів проведений, тому створення єдиної конвергентної мережі для залізниці – лише питання часу.

Література:

1. The future of GSM-R? [Електронний ресурс] Режим доступу: [www/ URL: http://www.railengineer.uk/2015/11/11/the-future-of-gsm-r/](http://www.railengineer.uk/2015/11/11/the-future-of-gsm-r/) Retrieved: Dec, 2016_– 02.12.17р. – Загол. з екрану
2. GSM-R Functional Group, Project EIRENE Functional Requirements Specification, Version 7, Reference PSA167D005 – Brussels, Belgium, 2006.
3. EIRENE Functional Requirements Specification, Version 7.4.0, GSM-R Functional Group, 2014.
4. Хто і де вперше у світі запустив мережу стандарту LTE-R? [Електронний ресурс] Режим доступу: [www/ URL: http://www.aethra.ru/kto-i-gde-pervym-v-mire-zapustil-set-standarta-lte-r/](http://www.aethra.ru/kto-i-gde-pervym-v-mire-zapustil-set-standarta-lte-r/) – 05.12.17р. – Загол. з екрану
5. International Journal of Open Information Technologies ISSN: 2307-8162 vol. 5 / М.А. Шнепс-Шнеппе, Н.О.Федорова, Г.В. Суконніков, В.П. Куприяновський, 2017.

ПРО ОДИН ПІДХІД ДО СИНТЕЗУ СХЕМИ РЕЛЯЦІЙНОЇ БАЗИ ДАНИХ

Онищенко Алла Георгіївна
Студентка, старший лаборант
Харківський національний університет радіоелектроніки
Україна, м. Харків

Філатов Валентин Олександрович
Доктор технічних наук, професор
Завідувач кафедру штучного інтелекту
Харківський національний університет радіоелектроніки

Анотація: Стаття присвячується розробці підходу до синтезу схеми реляційної бази даних на основі аналізу функціональних залежностей атрибутів. Розглянуто метод послідовного доступу до кортежів відношення на основі аналізу функціональних залежностей. Розроблений підхід до синтезу реляційної бази даних може ефективно використовуватися як при проектуванні нових реляційних баз даних, так і при реінжинірингу інформаційних систем в основі яких застосована реляційна база даних.

Ключові слова: база даних, відношення, реляційна модель даних, кортежі.

У моделях даних, що використовуються при створенні автоматизованих інформаційних систем, звичайно виділяються три компоненти :

1. Структурна специфікація, або правила, за якими здійснюється структуризація даних у базі даних(БД);
2. Операційна специфікація, або правила маніпулювання даними в БД;
3. Семантичні правила, які задають множину допустимих станів (реалізацій) БД.

Розглянемо, що являє собою кожне з цих компонент у реляційній моделі.

Основною структурною одиницею в реляційній моделі є n – арне відношення, тобто підмножина кортежів декартова добутку n доменів (не обов'язково різних). Як бачимо, поняття відношення в контексті БД генетично пов'язане з поняттям теоретико-множинного відношення, але має деякі особливості порівняна з останнім. Тому коли з контексту не зрозуміло, про яке саме відношення йде мова, вживатимемо також термін DB – відношення (тобто відношення бази даних) [1].

Наочним зображенням DB – відношення є прямокутна таблиця, кожний рядок якої становить n – кортеж відношення, кожна колонка таблиці – атрибут відношення; значення атрибута в кожному кортежі є елементом відповідного домену. На відміну від теоретико-множинного відношення перестановка елементів DB – відношення (однакова в усіх кортежах) не утворює нового DB – відношення.

Дамо тепер формальне означення структурної компоненти реляційної моделі. Нехай D – множина доменів, які використовуються; $D = \{ D_1, \dots, D_m \}$; D_i – домен, тобто множина значень. Позначимо R множину атрибутів БД, R^* – сімейство всіх скінченних непорожніх підмножин R ; R_i – елемент R^* , який називатимемо носієм DB – відношення. Нехай задано відображення $Dom : R \rightarrow D$, яке для кожного атрибута відношення встановлює, з якого саме домену вибираються значення при формуванні кортежів. Якщо носій відношення $R_i = \{ A_i, \dots, A_k \}$, то для нього визначений декартів добуток $P_i = Dom A_1 \times \dots \times Dom A_k$ як множина k – кортежів. Сімейство P_i^* підмножин множини P_i є множиною відношень з носієм $R_i : P_i^* = \{ \rho_i \mid \rho_{R_i} \leq P_i \}$. (Зважаючи на зроблене зауваження перестановка атрибутів у носії не враховується.) Позначимо тепер P^* множину всіх відношень, що здаються структурною компонентою реляційної моделі: $P^* = \bigcup_{R_i \in R^*} P_i^*$. Таким чином, у найпростішому випадку структурну компоненту можна задати як набір: $SRM = \langle D, R, Dom \rangle$ [2,3].

Розглянемо відношення зі схемою $\sigma = (R; F)$. З метою підтримки обмежень, заданих множиною F , у процесі функціонування БД для кожного кортежу t , що його потрібно додати до множини вже існуючих кортежів відношення (або, як кажуть, увести в БД), слід перевірити, чи не порушує цей кортеж якихось обмежень із F . У свою чергу, така перевірка, наприклад, для обмеження $X \rightarrow Y$ полягає у пошуку в DB – відношенні кортежу δ такого, що $\delta[Y] \neq t[Y]$. Отже, з метою підвищення ефективності процесу введення кортежів бажано було б, по-перше, зменшити до мінімуму число перевірюваних залежностей, по-друге, звести до мінімуму число значень у кортежах, що зіставляються (за рахунок, скажімо, зменшення синтаксичної потужності множини атрибутів X і Y), по-третє, забезпечити використання найефективніших методів пошуку.

Що стосується перших двох вимог, то деякою мірою їх виконання забезпечується використанням замість заданої довільної множини обмежень F редукованого базису G для F^* , методи обчислення якого розглянуто вище. Що можна зробити на рівні логічного проектування для створення найсприятливіших умов для використання тих чи інших методів пошуку в БД, тобто для вирішення питань фізичної організації БД? Для відповіді на це запитання пригадаємо, що взагалі існують кілька еквівалентних образів “тієї самої” БД, які можуть різнитися числом кортежів, що переглядаються під час пошуку.

Розглянемо найпростіший метод послідовного доступу до кортежів відношення. Нехай, наприклад, схема відношення $\sigma = (XYZ\{X \rightarrow Y, Y \rightarrow Z\})$ і число кортежів у якомусь стані БД становить N . Тоді для підтримки заданих обмежень при введенні нового кортежу слід переглянути “в середньому” $N/2 + N/2 = N$ кортежів. Якщо “еквівалентним” є образ зі схемою

$\sigma' = \{\sigma_1 = (XY; X \rightarrow Y), \sigma_2 = (YZ; Y \rightarrow Z)\}$, а число кортежів у нових відношеннях $N_1 = N, N_2 = \alpha N$ ($\alpha \leq 1$), що впливає з властивості проєкції, то в середньому переглядається $\frac{N}{2} + \frac{\alpha N}{2} = (1 + \alpha) \frac{N}{2}$ кортежів, тобто є шанс зменшити число звернень до БД у ході перевірки обмежень. Крім того, розмір (довжина) переглянутих кортежів скорочується, що, як відомо, значно підвищує швидкість виконання операцій зчитування/запису. Щоправда, при такому “перетворенні” виникає ряд проблемних запитань [4].

1. Чи буде наш новий образ насправді “еквівалентним”? Тобто, чи зможемо ми відновити початкове відношення з підтримуваних проєкцій? І, по-друге, чи не втратимо ми можливості перевірити ті чи інші обмеження у проєкціях без додаткових “обернених” операцій їх з’єднання?

2. Чи варто “розщеплювати” початкове відношення, якщо у прикладних задачах, які обслуговує наша БД, необхідно отримувати повні кортежі початкового відношення?

3. Якщо на перші два запитання одержано позитивну відповідь, але кілька еквівалентних образів БД, то який з них буде “найкращим”?

На всі ці запитання дає відповідь теорія проєктування БД. Зрозуміло, важко дати “точну” відповідь на поставлені запитання, користуючись лише “структурними” характеристиками, якими оперує теорія. Тому строгі з точки зору теорії проєктування висновки мають з практичної точки зору “якісний” характер. Але потрібно розуміти, що практична цінність цих результатів полягає саме у запобіганні грубим (“якісним”) помилкам на початкових етапах створення БД, які можуть призвести до вкрай неефективної реалізації всієї інформаційної системи.

Є й інший бік проблеми оптимальної (чи хоча б раціональної) структуризації даних, пов’язаний з питанням ефективності виконання власне операцій оновлення даних (до яких належать введення, видалення, коректування кортежів). У реляційному підході ця група питань формулюється як проблема нормалізації відношень.

Література:

1. R.E. Stein. Re-Engineering the Manufacturing System: Applying the Theory of Constraints. [Текст] // Marcel Dekker, Inc.- 2003. – С.325.
2. E.F.Codd. A Relational Model of Data for Large Shared Data Banks.[Текст] // Communications of the ACM.-1983.Vol.38, (№1). – С.17-36.
3. Дейт, К. Введение в системы баз данных [Текст] : пер. с англ. М. : Издательский дом «Вильямс», – 2001. –1072 с.
4. Пономаренко, Л. А. Построение оптимальной последовательности соединения отношений в запросах реляционной базы данных [Текст] / Л. А. Пономаренко, С. С. Танянский, В. А. Филатов. // Системні дослідження та інформаційні технології. Міжнародний науково-технічний журнал. – 2003. – № 2. – С. 53-58.

СТЕК ПРОТОКОЛОВ ПЕРЕДАЧИ ДАННЫХ ДЛЯ IOT. АНАЛИЗ И ВЫБОР ПРОТОКОЛА ДЛЯ ВНЕДРЕНИЯ В СИСТЕМУ КОМПЛЕКСНОГО УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМИ ВЕЩАМИ

Онищенко Константин Георгиевич
студент, старший лаборант
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
Украина, г. Харьков

Афанасьева Ирина Витальевна
кандидат технических наук, доцент
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
Украина, г. Харьков

***Аннотация:** Статья посвящена обзору и анализу существующих протоколов обмена данными между устройствами умного дома, использующих IoT-решения. Поэтапно проанализированы и обобщены существующие протоколы передачи данных. Отражены основные преимущества выбранного стека протоколов. Выделены перспективные пути развития использования протоколов для IoT.*

***Ключевые слова:** IoT (интернет вещей), умный дом, протоколы передачи данных*

Мы живем во времена непрерывного развития и широких возможностей, когда каждый день появляются все новые и новые изобретения. Человек создает и совершенствует их для улучшения условий жизни. Как следствие, большинство сфер жизни вынуждены переходить на новый уровень - уровень информационных технологий, чтобы не исчезнуть как устаревшие. Сейчас почти все можно сделать или узнать с помощью сети Интернет.

Все большую популярность приобретают веб-системы. Такие системы имеют определенные преимущества, а именно: доступность сети Internet, скорость распространения, уменьшение требований к памяти компьютеров и другой техники. Для данной работы эти преимущества имеют ключевое значение, поэтому была выбрана именно веб-система [1].

С течением времени изменились ценности и приоритеты человека: переезды по всему миру, равенство полов и многое другое. Таким образом, помещения, которые контролируются человеком все чаще подвержены критическим ситуациям без его участия. Это проявляется в элементарном: необходимо проветривать помещение, контролировать температурный режим, запускать стирки, регулировать освещение, предупреждать об угрозах и тому подобное.

Для решения этих вопросов созданы умные устройства, работающие с помощью технологии Internet of Things [1]. Это постоянные инновации и большое количество различных проектов, которые добавляют интеллекта и функционала различным устройствам. Опыт, накопленный разработчиками IoT-индустрии за все время ее существования, позволяет выделить общие составляющие при создании программного продукта.

IoT-технология способна контролировать состояние приборов и управлять ими с помощью сети интернет [2]. Своевременное сообщение о состоянии приборов не только облегчает условия проживания, но и предотвращает вред имуществу и жителям дома. Все вместе это облегчает жизнь современного человека и делает его более комфортным.

Следует отметить, что умные устройства – это датчики или приводы, снабженные микроконтроллером с ОС реального времени со стеком протоколов, памятью и устройством связи, встроенные в различные объекты, например, в электросчетчики или газовые счетчики, датчики давления, вибрации или температуры, выключатели и другое [2]. Умные объекты могут быть организованы в вычислительную сеть физических объектов, которые могут быть подключены через шлюзы (хабы или специализированные IoT платформы) к традиционной сети Интернет.

Вычислительные сети физических предметов состоят из умных датчиков и приводов (исполнительных устройств), объединенных в вычислительную сеть (персональную, локальную

и глобальную) и управляемых центральным контроллером (шлюзом или IoT Hubs, или платформой IoT) [2].

В IoT применяются технологии беспроводных вычислительных сетей физических предметов с низким энергопотреблением, к которым относятся сети малого, среднего и дальнего радиуса действия (WPAN, WLAN, LPWAN) [3].

К распространенным технологиям сетей дальнего радиуса действия LPWAN относятся: LoRaWAN, SIGFOX и Cellular Internet of Things (CIoT).

Одной из широко распространенных технологий является LoRa, которая предназначена для сетей дальнего радиуса действия, с целью передачи данных телеметрии различных приборов учета (датчиков воды, газа и т.д.) на дальние расстояния.

LoRa – это метод модуляции, который определяет протокол физического уровня модели OSI. Технология модуляция LoRa может применяться в сетях с различной топологией и различными протоколами канального уровня. Эффективными сетями LPWAN являются сети LoRaWAN, которые используют протокол канального уровня LoRaWAN (MAC протокол канального уровня), а в качестве протокола физического уровня - модуляцию LoRa [3].

Сеть LoRaWAN состоит из оконечных узлов End Nodes (трансиверов или модулей LoRa), подключенных по беспроводным сетям к концентраторам/шлюзам или базовым станциям, сервера сети оператора и сервера приложений сервис провайдера. Сетевая архитектура LoRaWAN - "клиент-сервер". LoRaWAN работает на 2 уровне модели OSI.

Между компонентами сети «конечные узлы – сервер» используется двусторонняя связь. Взаимодействие оконечных узлов локальной сети LoRaWAN с сервером происходит на основе протоколов канального уровня. В качестве адреса используются уникальные идентификаторы устройств (оконечных узлов) и уникальные идентификаторы приложения на сервере приложений.

Физическим уровнем стека протоколов LoRaMAC сегмента сети «оконечные узлы – шлюз», который функционирует на втором уровне модели OSI, является беспроводная модуляция LoRa, а MAC-протоколом канального уровня является LoRaWAN. Шлюзы LoRa подключаются к серверу сети провайдера или оператора с помощью стандартных технологий Wi-Fi/Ethernet/3G, которые относятся к уровню интерфейсов IP сетей (физическим и канальным уровням стека TCP/IP) [3].

Полученные с оконечных узлов данные хранятся, отображаются и обрабатываются на сервере приложений (на автономном Web сайте либо в «облаке»). Для анализа IoT-данных могут применяться методы Big Data. Пользователи с помощью клиентских приложений, установленных на смартфон или ПК, имеют возможность доступа к информации на сервере приложений.

Технология SIGFOX аналогична технологии LoRaWAN, но имеет некоторые отличия. Основное отличие заключается в методах модуляции, которые определяют протоколы физических уровней этих сетей. Технологии SIGFOX и LoRaWAN являются конкурентами на рынке сетей LPWAN [3].

Конкурентами на рынке сетей LPWAN являются технологии CIoT и G5. Они предназначены для построения беспроводных сетей LPWAN сотовой связи на основе существующей инфраструктуры сотовых операторов. Однако, применение традиционных сетей сотовой связи в IoT является нерентабельным.

К сетям WPAN относятся беспроводные сенсорные сети на основе технологии 6LoWPAN. Эти сети относятся к самоорганизующимся и самовосстанавливающимся mesh-сетям с маршрутизацией, которые имеют ячеистую топологию. В качестве протокола маршрутизации используется RPL (Routing Protocol for Low-Power and Lossy Networks) [3].

Суть работы вычислительных сетей физических объектов в IoT на основе стека протоколов 6LoWPAN состоит в следующем: данные с сенсора поступают на вход микроконтроллера (МК), он обрабатывает поступающие с сенсора данные на основе прикладной программы (End Nodes Applications), которая создана разработчиком сети на основе API специализированной ОС микроконтроллера [4].

Для передачи обработанных данных в сеть, приложение End Nodes Applications обращается к протоколу прикладного уровня стека протоколов ОС микроконтроллера и через стек передает

данные на физический уровень сенсора. Далее бинарные данные поступают на вход Border routers (Edge routers). Для передачи данных с End Node через Border routers на Web-сервер (Web-приложению) по прикладному протоколу CoAP, необходимо осуществить согласование сетей на прикладном уровне стека протоколов CoAP-to-HTTP, для этого используют прокси-сервер [5].

Учитывая вышеперечисленные качества, для создания комплексной системы управления умными вещами был выбран стек протоколов 6LoWPAN. Это обеспечит подключение "умных" устройств с низким энергопотреблением к Интернету роутерами, а не специализированными IP шлюзами. Поскольку низкоскоростные сети со стеком протоколов 6LoWPAN для устройств с ограниченными возможностями не являются транзитными сетями для сетевого IP трафика традиционного Интернет, то они являются конечными сетями в IoT и подключены к сети Интернет через Border routers или Edge routers. Граничный роутер обеспечивает взаимодействие сети 6LoWPAN с сетью IPv6 путем преобразования заголовков IPv6 и фрагментации сообщений в адаптационном слое стека протоколов.

К наиболее перспективным направлениям построения беспроводных сетей можно отнести узкополосный интернет вещей NB-IoT (Narrow Band IoT) на базе LTE, который может быть развернут поверх существующих сетей LTE операторов сотовой связи. Но стратегическим направлением в СIoT являются сотовые сети нового поколения 5G, которые будут поддерживать IoT.

Технология 5G предназначена для работы с разнородным трафиком. Она обеспечит подключение к Интернет различных устройств с разными параметрами (энергопотреблением, скоростями передачи данных и другое) как мобильных устройств (смартфонов, телефонов, планшетов и т.д.), так и умных вещей.

Следует отметить, что в IoT наряду с использованием облачных технологий применяются технологии облачных вычислений. Это обусловлено тем, что в облачной модели, используемой в IoT, слабым местом является пропускная способность каналов операторов связи, по которым осуществляется обмен данными между "облаком" и "умными" устройствами вычислительных сетей физических предметов.

Концепция облачных вычислений предполагает децентрализацию обработки данных за счет передачи части работы по их обработке и принятию управленческих решений с "облака" непосредственно устройствам вычислительных сетей физических предметов.

Литература:

1. Онищенко К. Г. Розробка сервісу для забезпечення дистанційного керування приладами та пристроями розумного дому "SmartHouse" із використанням IoT рішень / К. Г. Онищенко, И. В. Афанасьева, И.И. Арсений // Бионика интеллекта. – г. Харьков: ХНУРЭ, 2017. – 1(88) – С. 112-116.
2. IOT Documentation [Електронний ресурс] / Intel Software Developer Zone. – Режим доступу: <https://software.intel.com/en-us/articles/iot-path-to-product-how-to-build-the-smart-home-prototype/> 28.04.2017 р. – Загол. з екрану.
3. Velusami K. Iinternet of Things in Cloud IDG/ K. Velusamy, D. Venkitaramanan, Sh. K. Vasudevan // Journal of Engineering and Applied Sciences.. – 2013. – 8(9-12). – P. 304-313.
4. Онищенко К. Г. Методология разработки систем умного дома с применением IoT решений / К. Г. Онищенко, И. В. Афанасьева // Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке: материалы 21-го Междунар. молодежн. форума. – г. Харьков: ХНУРЭ, 2017. – С. 157-158.
5. Онищенко К. Г. Структурированная методология разработки сервиса для обеспечения дистанционного управления приборами и устройствами умного дома с использованием Internet of Things решений / К. Г. Онищенко, И. В. Афанасьева // ScienceRise. – 2017. – 5(2). – С. 30-33.

СИСТЕМА АВТОМАТИЗАЦИИ ПРОВЕРКИ ПОСЕЩЕНИЙ ЗАНЯТИЙ УЧАЩИМИСЯ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Стёпин Владислав Игоревич

**Студент 4-го курса, специальность «Системотехника»
Харьковский Национальный Университет Радиоэлектроники
Украина, г. Харьков**

Горбатенко Богдан Владимирович

**Студент 4-го курса, специальность «Системотехника»
Харьковский Национальный Университет Радиоэлектроники
Украина, г. Харьков**

Иванов Валерий Геннадиевич

**Кандидат технических наук, профессор кафедры «Системотехники»
Харьковский Национальный Университет Радиоэлектроники
Украина, г. Харьков**

***Аннотация:** Статья посвящена системе автоматизации процесса учёта посещений. Рассматриваются принципы построения сложных систем, методы хранения, обработки, и защиты пользовательской информации. Разработанный подход может уникально применяться как в образовательной, так и в рабочей среде, систематически или одноразово.*

***Ключевые слова:** автоматизация, база данных, образование, учёт, посещение.*

Каждое учебное заведение работает по своему внутреннему плану, однако есть правила, которых придерживаются все, например фиксация посещений учащихся на занятиях. Заполнение журналов учебных групп отнимает у преподавателя учебное время, особенно когда количество учащихся в аудитории велико. Система, автоматизирующая этот процесс – первая, использующая методы онлайн-регистрации людей посредством их присутствия в определенной зоне, в образовательной сфере. Она предназначена для облегчения работы преподавателя, ведения электронной отчетности и базы данных посещений с возможностью экспорта данных в сторонние ресурсы. Основная направленность системы – предоставление учащимся возможности самостоятельно отметить при помощи их мобильных устройств, что сводит к минимуму временные затраты проверку посещаемости.

Сегодня уже разработаны технологии, способные автоматизировать практически любой процесс из жизни человека. Однако, у них есть существенные недостатки, связанные с безопасностью, использованием в разных регионах и культурах, необходимостью наличия компьютеров или мобильных устройств, или владением специальными знаниями для выполнения даже повседневных задач.

Автоматизация посещений людьми своих рабочих мест имеет длинную историю. Начиная с пропускных карточек, которые пробивались в специальных автоматах, фиксирующих время, заканчивая электронными пропусками, которые сегодня используются в большинстве офисов крупных компаний. Однако такой подход связан с дополнительными затратами в виде покупки специального считывающего оборудования и созданием специальных магнитных пропусков. Учитывая уже существующие решения, предлагается клиент-серверная система, которая умеет использовать собственный смартфон в качестве устройства считывания информации и код преподавателя, в качестве пропуска на занятие. Будучи студентами, мы видим, что на учёт посещения учащихся отводится от пяти до десяти минут занятия (а иногда и больше), что не целесообразно, ибо тратится время, которые можно уделить на предоставление знаний учащимся. Благодаря такой системе, это время можно уменьшить с пяти-семи до одной или двух минут.

Цель системы – снижение временных затрат на учёт учащихся во время занятия и ведение полной отчетности о посещениях. Функционал системы разбит по основным ролям: учащиеся, преподаватели и администраторы. В качестве примера взять существующий сервис с более

широким функционалом, зарекомендовавший себя на рынке. Данная система существенно упрощает процесс учёта посещений, делает информацию о посещениях легко-читаемой и доступной как преподавателям, так и работникам университетов [1].

На данный момент, самые распространённые способы ведения учёта пользователей – офлайн и онлайн. Онлайн способы гораздо эффективнее и дешевле за счёт отсутствия дополнительных потребностей, например, в виде магнитных карт. Офлайн способы же, в свою очередь, предоставляют надёжность своих методов. Администратор такой системы будет уверен в том, что человек находится на своём месте, раз он воспользовался своей картой. Учитывая рост пользователей в сети Интернет и стремительное повышение компьютерной грамотности населения за счёт появления мобильных устройств, возрастает потребность в онлайн-системах. Количество пользователей в такой системе не ограничено, легко расширяемо и требует минимум усилий на поддержку и ведение [2]. Анализируя различные онлайн-сервисы можно выделить лучшие их черты и составить список требований к разрабатываемой системе. Первое, простота – интерфейс системы должен быть понятен и легок в использовании. Второе, скорость – система должна работать без заметных задержек как с мобильных устройств, так и компьютеров. Третье, удобство – дизайн системы должен быть адаптивен и выполнен в стиле минимализма, ключевые элементы должны быть быстро достижимы. Четвертое, отказоустойчивость – система должна учитывать и обрабатывать все возможные ошибки. Пятое, надёжность – система должна обеспечивать безопасность хранимых персональных данных и шифрование каналов связи [3].

Функциональность системы реализована основными бизнес-процессами, такими как – отметить студенту и проверить это действие преподавателю. Для реализации такого алгоритма потребовалось создание общей базы данных, отдельных интерфейсов для разных ролей пользователей и функциональных механизмов обработки информации. Каждый пользователь в системе должен быть зарегистрирован. В форме регистрации для учащегося пользователь оставляет следующие данные: имя, фамилию, адрес электронной почты, пароль и учебную группу. Данные аккаунты должны быть подтверждены администратором, чтобы избежать регистрации лиц, не относящихся к учебному процессу. Аккаунты преподавателей будут созданы администратором и выданы на руки.

Для начала работы в системе пользователю необходимо быть подключенным к Интернету и авторизоваться под своим аккаунтом. Чтобы отметить на занятии, учащемуся необходимо просканировать код преподавателя при помощи своего смартфона. В коде зашифрована динамично-изменяющаяся ссылка, по которой, учащийся может подтвердить своё присутствие на занятии. В момент, когда система регистрирует переход конкретного пользователя, его время и то, у какого преподавателя отметил учащийся.

У преподавателя в аккаунте появляется список учащихся, которые выполнили данную операцию. Эти списки хранятся в базе данных в отсортированном виде с возможностью доступа в любое время. Также преподавателю доступна подробная статистика самих посещений, времени и устройств, использованных учащимися.

База данных состоит из основных сущностей: пользователи, занятия, динамичные ссылки, статистика. Для безопасности данных имена таблиц начинаются с префиксов [4]. Перед отправкой данные будут проверены на соответствие типов информации и содержание. При отправке они будут зашифрованы. Поля всех таблиц оптимизированы под хранящиеся значения на этапе проектирования и создания. Наличие маленького количества таблиц – спорное решение, с одной стороны – это удобно при составлении запросов, так как потребуются вызывать БД лишь один раз. С другой стороны – данные следует разделить по смыслу, что обеспечит безопасное хранение и понятные таблицы. Выбор был сделан в сторону скорости. В данном решении используется база данных MySQL за её гибкость и поддержку необходимых технологий расширения, хранения и доступа к данным.

Языком разработки выбран PHP за его надёжность, скорость работы с базами данных и сервером [5]. Чтобы ограничить выполнение некоторых функций и сделать их использование корректным для пользователя используется JavaScript. Чтобы повысить надёжность и читаемость программного кода – необходимо создать конфигурационные файлы, хранящие программные константы, что позволяет повторно использовать код. Отделение верстки от кода

достигається за счет использования tpl файлов-шаблонов. В файлах верстки оставим лишь js код, который будет отвечать за post-запрос, отправляющий данные из формы в файл-обработчик, написанный на PHP. Для обеспечения гибкости системы и возможной будущей модернизации используется MVC-модель, отделяющая реализацию системы от её компонентов, посредством разграничения файлов.

Таким образом, представленная система позволяет существенно сократить время на проведение переключек и прочих действий, отнимающих время от общего времени занятий, а также вести учёт посещений и статистику. Его достоинства состоят в том, что это первая система учёта пользователей в образовательной сфере, который не требует дополнительных затрат в виде покупки специального оборудования, или оснащение учащихся магнитными картами. Дизайн системы интуитивно понятен и прост, что снижает время на его освоение и внедрение в учебный процесс. Из недостатков: не является общепризнанным или популярным ресурсом, требует наличие администратора для ведения учёта пользователей, не может применяться без наличия Интернет-соединения.

Данную систему возможно развивать, добавляя новые возможности, которые облегчат работу с ресурсом. Это может быть добавление расписаний занятий для дополнительной верификации посещений, нотификаций внутри системы, ведения общего чата, планирование событий, и множество других функций. Также планируется разработать новые методы отметится на занятии, по присутствию и локации смартфона, однако такой подход вызывает ряд других проблем, связанных с безопасностью. Это повлечет за собой нагрузку на систему и более сложный интерфейс, что негативно повлияет на такие факторы, как простота и скорость, хотя данные решения имеют и свои преимущества.

Литература:

1. Береза А.М. Основы создания информационных систем [текст] / А.М. Береза – К.:Лань, 2001. – 203 с.
2. Купер А., Интерфейс. Основы проектирования взаимодействия. 4-е изд. [текст] / А. Купер, Р. Рейман, Д. Кронин, К. Носсед – СПб.: Питер, 2017. – 720 с.
3. Смит Д.М., Элементарные шаблоны проектирования [текст] / Д.М. Смит, – М.: Вильямс, 2013. – 304 с.
4. Белл Ч., Обеспечение высокой доступности систем на основе MySQL [текст] / Б.Чарльз, М. Киндал – СПб.: БХВ-Петербург, 2011. – 624 с.
5. Никсон Р. Создаем динамические веб-сайты с помощью PHP, MySQL и JavaScript [текст] / Р. Никсон, - СПб.: Эксмо, 2011. – 688 с.

«ТРИРІВНЕВИЙ MVC» У ВЕБ-ПРОГРАМУВАННІ

Тихонова Олена Олександрівна
Студентка кафедри Програмної Інженерії
Харківський національний університет радіоелектроніки
м. Харків

Голян Наталія Вікторівна
Доцент кафедри Програмної Інженерії
Харківський національний університет радіоелектроніки
м. Харків

***Анотація:** Стаття присвячена огляду принципу проектування додатків MVC (Model-View-Controller) та його застосуванню у Веб-програмуванні, зі вказанням недоліків такого підходу.*

***Ключові слова:** Веб-програмування, принцип MVC, компоненти MVC.*

Принцип MVC у веб-програмуванні (Model - View - Controller, Модель - Подання (Вид) - Контролер) - одна з найбільш вдалих ідей на сьогоднішній день. Принцип MVC інтуїтивно

зрозумілий на перший погляд, але не дуже простий при поглибленні. Спочатку розглянемо, для чого він призначений.

Принцип MVC, дозволяє розділити реалізацію логіки докладання, зовнішній вигляд (графічний інтерфейс, GUI) і взаємодію з користувачем.

Це призводить до більш структурованого коду, дозволяє працювати над проектом більш спеціалізованим людям, спрощує підтримку коду, робить його більш логічним і зрозумілим. Зміна в одному з компонентів мінімально впливає на інші. Можна до однієї Моделі підключати різні Види, різні Контролери.

З іншого боку, це вимагає більшої продуктивності виконуючих машин, але останнім часом це не є великою проблемою - все більш складні програмістські рішення вимагають підтримки, і витрати на підтримку набагато перевищують витрати на більш потужне сучасне обладнання.

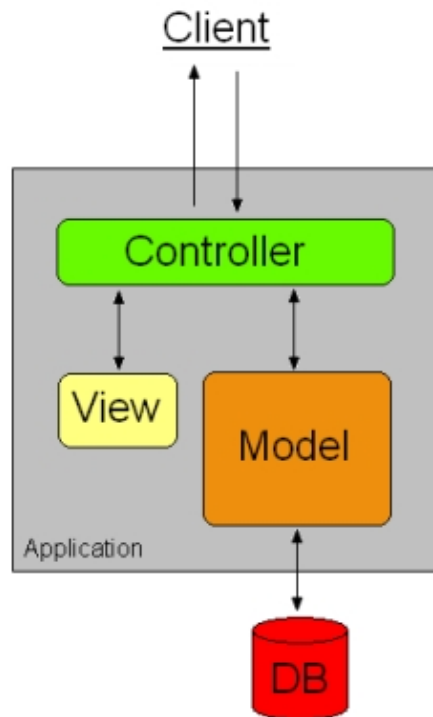
Принцип MVC використовують практично всі сучасні фреймворки. Розглянемо докладніше його компоненти:

1. Model (Модель) - містить т. зв. "Бізнес-логіку" - обробку і верифікацію даних, звернення до баз даних, представляє внутрішній устрій системи. Модель не повинна безпосередньо взаємодіяти з користувачем;

2. View (Вид, Подання) описує зовнішній вигляд програми;

3. Controller (Контролер) - сполучна ланка між Моделлю і Видом, отримує дані від користувача, передає їх Моделі, отримує оброблений результат і передає його у Вид. [2]

Взаємозв'язок можна подивитися на мал. 1. [1]

Малюнок 1 – Взаємозв'язок компонентів в MVC

Вимоги до компонентів:

Моделі:

- повинні містити властивості, що представляють конкретні дані;
- повинні включати в себе бізнес-логіку (наприклад, правила валідації), щоб переконатися в тому, що дані відповідають висунутим вимогам;
- можуть містити код для роботи з даними.

Види:

- повинні, головним чином, містити розмітку, таку як HTML, і простий PHP або JavaScript код, який використовується для обходу, форматування і відображення даних;
- не повинні безпосередньо звертатися до бази даних. Цим повинні займатися Моделі;

- не повинні безпосередньо звертатися до \$ _GET, \$ _POST і іншим змінним, які добуваються з запиту користувача. Це завдання має виконувати Контролер. Види повинні використовуватися тільки для оформлення даних, отриманих від Контролера і Моделі;
- можуть безпосередньо звертатися до властивостей і методів Контролера або Моделей. Однак це слід робити лише з метою відображення даних.

Контролери:

- можуть звертатися до \$ _GET, \$ _POST та іншим змінним PHP, які добуваються з запиту користувача;
- можуть створювати екземпляри Моделей і керувати ними. Наприклад, в типовій дії оновлення Моделі Контролер може спочатку створити екземпляр Моделі, потім заповнити його даними з \$ _POST і, в разі успішного збереження Моделі, перенаправити браузер користувача на сторінку створеної Моделі. Варто відзначити, що саме збереження Моделі повинно бути реалізовано в класі Моделі, а не в Контролері;
- не повинні містити SQL-запити. Їх краще тримати в Моделях;
- не повинні містити HTML і іншу розмітку. Її варто винести у Види. [4]

У веб-програмуванні MVC набув найширшого поширення, і тому в ньому максимально відбилися властиві веб-програмуванню риси. А саме, прив'язка до трирівневої архітектури «клієнт-сервер-база даних» і переважання скриптових мов. В результаті компоненти MVC формально прив'язуються до трьох шарів архітектури і виходить, що:

1. Модель = База Даних;

Модель - це просто дані, якими оперує додаток.

2. Контролер = Сервер;

Контролер - це бізнес-логіка програми. Іноді ще говорять, що Контролер - це центр обробки всіх запитів і прийняття рішень, а також проміжний шар, що забезпечує зв'язок Моделі та Виду.

3. Вид = Клієнт (як правило тонкий).

Вид - це призначений для користувача інтерфейс. Причому інтерфейс в цьому випадку, як правило, розуміється в основному виключно як «дизайн», просто набір графічних елементів. Логіка ж роботи цього інтерфейсу, як і логіка роботи з даними, виноситься в Контролер.

Але тут є і свої недоліки, такі як:

1. Незалежність Моделі є головним в MVC. Якщо Модель тонка, тобто містить лише дані, то можливість її незалежної розробки має мало сенсу. Відповідно при такому підході втрачає сенс і сам MVC;

2. Вся бізнес логіка програми, тобто більша частина коду, зосереджується в Контролері і це при тому, що як раз Контролер є найбільш залежною частиною в MVC - в загальному випадку він залежить і від Моделі, і від Виду. Взагалі кажучи, в добре спроектованих додатках намагаються робити з точністю до навпаки - найбільш залежні частини повинні бути мінімальними, а не максимальними;

3. На практиці Контролеру в веб-додатку зазвичай відповідає один скрипт і винесення всієї бізнес-логіки в Контролер фактично означає ще й те, що велика частина додатку виявляється в одному скрипті. Звідси і з'явився термін ТТПК - товстий тупий потворний Контролер;

4. Оскільки, як правило, тонкою є не тільки Модель, але також і Вид (тупий Вид або тупий інтерфейс - Dumb GUI, Dumb View), то, як наслідок, в Контролер крім всієї бізнес-логіки додатка поміщається також ще і логіка управління призначеним для користувача інтерфейсом. Тобто, замість поділу бізнес логіки і логіки подання при такому підході виходить їх змішування.

Отже, програма, звичайно, розбивається на безліч MVC, які відповідають сторінкам веб-додатку, і це рятує ситуацію, але, на жаль, не змінює суті. Справа в тому, що в об'єктно-орієнтованому додатку немає даних, а є безліч об'єктів і кожен з них містить якісь дані і методи роботи з ними. У тому числі, і об'єкти доступу до бази даних (якщо вони є). Тому, коли визначення Моделі починається зі слова «дані», то воно по суті має мало сенсу і нерідко в завуальованій формі має на увазі все той самий доступ до бази даних. У обробку же дій користувача нерідко поміщається лівова частка бізнес логіки і в результаті, як і раніше вся, або майже вся, логіка додатку часто виявляється в Контролері. [3]

Крім концепції MVC існують і багато інших, наприклад, MOVE (Models, Operations, Views і Events) - начебто, як еволюція MVC, але ці концепції менш поширені.

Література:

1. Model-View-Controller [Електронний ресурс] / Вікіпедія – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Model-View-Controller> – Загол. з екрану
2. MVC умер, пришло время MOVE [Електронний ресурс] / Хабрахабр – Режим доступу: <http://habrahabr.ru/post/147038/> - Загол. з екрану
3. Охота на мифический MVC. Обзор, возвращение к первоисточникам и про то, как анализировать и выводить шаблоны самому [Електронний ресурс] / Хабрахабр – Режим доступу: <https://habrahabr.ru/post/321050/> - Загол. з екрану
4. MVC требования [Електронний ресурс] / Yiiframework – Режим доступу: <http://yiiframework.ru/doc/guide/ru/basics.best-practices> - Загол. з екрану

СБОР И ОБРАБОТКА СТАТИСТИЧЕСКИХ ДАННЫХ В СТАРТАП ПРОЕКТАХ

Чернявский Николай Анатолиевич
студент кафедры Программной инженерии
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г. Харьков

Голян Наталья Викторовна
Доцент кафедры Программной инженерии
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г. Харьков

Аннотация: Статья посвящена обзору работе с статистикой и аналитикой стартап проектов.
Ключевые слова: стартап, статистика, аналитика.

Идея стартапов в последнее время приобрела массовый характер. И сбор статистики на ранних этапах стал довольно актуальной проблемой. Зачастую, сбору статистики уделяется недостаточно внимания, в следствии чего проекты несут излишние финансовые убытки и могут потерпеть неудачу.

Использование систем для сбора статистики и анализа данных является экономически выгодным, потому как есть возможность получать аналитическую информацию, снижать затраты на поиск и локализацию неисправностей, предупреждать возникающие проблемы, связанные с нерациональным использованием ресурсов, а также повышать надёжность работы.

Каждый элемент системы мониторинга и управления должен быть настолько компактен, насколько позволяет аппаратная часть, должен быть прост в использовании, должен как можно проще интегрироваться в существующие работы.

Программное обеспечение должно в удобной для пользователя форме представлять полученную из системы мониторинга и управления информацию, позволять легко управлять своим программным продуктом и своевременно уведомлять пользователя о существующих и прогнозируемых неисправностях. Должна существовать возможность интеграции программного обеспечения с другими информационными системами.

Существует множество систем сбора и анализа данных. Рассмотрим наиболее популярные из них:

Google Analytics является одной из наиболее известных и используемых систем для сбора и анализа данных.

К плюсам данного продукта можно отнести:

- большие функциональные возможности для отслеживания конверсий;
- соединение с Google Adwords (контекстной рекламой);
- наличие специального модуля для интернет-магазинов «Электронная торговля»;

- отчеты персонализированы.

В то же время, к минусам можно отнести:

- нет демографических данных;
- отсутствует наглядность для оценки юзабилити ресурса;
- возможны случаи незначительного искажения данных.

Также к наиболее распространенным системам можно отнести Яндекс метрику. К достоинствам относятся:

- соединение с сервисом Яндекс.Директ;
- возможность следить за звонками с Директа;
- подробная карта ссылок;
- анализ выручки (интеграция с Маркетом);
- более точный показатель отзывов.

В то же время, есть недостатки:

- нет разделения пользователей на сегменты и отчетов по ним;
- не предоставляется подробная информация по другим сервисам рекламы.

Существующие глобальные системы целесообразно использовать для проектов, с вовлечением большого количества ресурсов. Поэтому не всегда есть необходимость работы с мощными инструментальными средствами.

Так что же такое «Система веб аналитики»? Система веб аналитики – это система измерения, сбора, анализа, представления и интерпретации информации о посетителях веб-сайтов с целью их улучшения и оптимизации.

Основной задачей веб-аналитики является мониторинг посещаемости веб-ресурсов, для принятия решения по развитию и расширению функциональности и возможностей веб-ресурса.

Веб-аналитика позволяет не только работать над улучшением сайтов, но и проводить работы по оптимизации бюджета на онлайн-продвижение.

Стартап проекты – это общее название для компании, фирмы или проекта, которые существуют совсем недавно. Чёткого определения срока давности нет, но обычно он составляет от нескольких недель до нескольких месяцев. В большинстве случаев это IT проекты.

Так как стартап проекты обычно ограничены в ресурсах, в том числе в количественном составе команды проекта, то будет целесообразно внедрение узконаправленных, специализированных программных средств. Для таких проектов на начальном этапе имеет смысл использовать веб-систему для сбора и анализа статистических данных по определенным критериям. Такая система может собирать и предоставлять данные такие как:

- наиболее покупаемые товары;
- предпочитаемые способы оплаты;
- предпочитаемые способы доставки;
- действия пользователя на сайте.

В итоге можно сделать вывод, что в зависимости от масштабов проекта будет логичным сделать выбор в пользу уже известных масштабных систем аналитики или использовать менее глобальный, но содержащий наиболее востребованный функционал, инструмент для получения самых актуальных данных по определенным заранее параметрам.

Таким образом, система сбора и обработки статистических данных стартап-проекта должна круглосуточно собирать информацию, анализировать её в автоматическом режиме и сообщать пользователю уже обработанную информацию. Такое решение экономически выгодно, поскольку оно позволит снизить затраты на поиск и устранение неисправностей, и быстро ликвидировать их.

Литература

1. Что такое стартап [Электронный ресурс] / Стартап – Режим доступа <https://itkeys.org/what-are-startups/> - Загол. с экрана.
2. Что такое аналитика [Электронный ресурс] / Аналитика – Режим доступа <https://sendpulse.com/ru/support/glossary/newsletter-analytics> - Загол. с экрана.

ОБЛАЧНЫЕ БАЗЫ ДАННЫХ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ DBaaS

Шикарев Игорь Александрович
магистр кафедры Информационно-сетевой инженерии
Харьковский национальный университет радиоэлектроники
г. Харьков

***Аннотация:** Статья посвящена обзору баз данных в облаке, DBaaS и перспектив внедрения облачных баз данных для новых или уже существующих проектов.*

***Ключевые слова:** облачные базы данных, dbaas, облачные технологии, облако.*

Облачная база данных или DBaaS (Database as a Service) – это любая система управления базой данных (СУБД), предоставляемая по подписке как облачный сервис в рамках платформенной модели обслуживания. То есть DBaaS – один из сервисов PaaS. В случае PaaS (платформы как сервис) заказчик получает уже установленное и настроенное программное обеспечение для разработки и тестирования или развертывания приложений. В случае если заказчик решил воспользоваться услугой облачной базы данных для него создается база данных с нужной конфигурацией в одном из видов:

- БД без виртуализации (на физической машине).
- БД на виртуальной машине.
- БД в виде контейнера в многоарендной базе данных.

Как пример можно рассмотреть развертывание баз данных в отдельных виртуальных машинах на общей серверной платформе что упрощает миграцию в облако, но приводит к дополнительным издержкам, усложняет поддержку версий СУБД и т.д. Если СУБД работают на определенной выборке физических серверов с единой операционной системой, то можно эффективнее использовать оборудование, унифицировать версии, упростить управление, считают в Oracle. Используя DBaaS, пользователь может получить доступ к базе данных разных типов по запросу, быстро развернуть БД на требуемой аппаратной и программной платформе. В данной модели оплата может взиматься в зависимости от емкости и других потребляемых ИТ-ресурсов, а также от функций и средств администрирования базы данных. Также следует отметить, что все функции баз данных, доступные локально, реализованы и в облаке.

Следует понимать, что DBaaS позволяет, например, оперативно развертывать базы данных или серверы приложений, использовать быстрое клонирование БД большого объема для разработки или тестирования. Базы данных клонируются буквально за секунды с помощью моментальных снимков. После входа в панель технической поддержки дальше все происходит автоматически. Данная функция очень полезна для больших предприятий и часто используется в разных бухгалтерских проектах, проектах по учету и т.д.

Консолидация ресурсов в ЦОД поставщика услуг повышает эффективность ИТ, а применение стандартных конфигураций увеличивает надежность. Также можно заказать конфигурации высокой доступности, задействовать гибридную модель при эпизодическом увеличении нагрузки. Кроме того DBaaS снимает с пользователя проблему развертывания и сопровождения СУБД. Также с облачной базой данных можно работать в любое время, из любой точки мира и из любого приложения.

В основном пользователи DBaaS отмечают следующие преимущества в отношении этой системы:

- Снижение общих расходов.
- Большую предсказуемость а также гибкость.
- Снижение рисков в сценариях ИТ-планирования.
- Большую независимость бизнес-пользователей от ИТ-подразделений.
- Достаточную степень свободы для творчества и инноваций.
- В DBaaS улучшено качество администрирования в следствии отказа от большого числа рутинных операций и концентрации на непосредственно задачах бизнеса

Согласно результатам нового исследования Oracle, в 2017 году на рынке облачных решений будут доминировать PaaS- и DBaaS-сервисы (платформа и база данных как услуга), поддерживающие гибридные инфраструктуры [1]. Исследование, проведенное компаний IDG Connect по заказу Oracle, также показало, что развертывание частных облаков стремительно достигает своего насыщения – почти две трети (60%) компаний уже достигли среднего или максимального уровня в освоении потенциала частных облаков. Также к традиционным препятствиям на пути распространения частных облачных сред, таким как вопросы безопасности, добавились новые, связанные, в частности, с технологической стандартизацией и возможностью интеграции с существующими приложениями.

Соответственно и растет число публичных сервисов DBaaS. Доступ к данным из любого места, масштабирование по мере необходимости, снижение затрат за счет консолидации ресурсов и контроль расходов – всё это факторы, влияющие на выбор в пользу облачной базы данных. В данный момент на рынке облачных услуг свои базы данных предлагают его ведущие игроки – Amazon Web Services, IBM, Microsoft и Oracle [2]. Но есть одна проблема — далеко не все из них предлагают сервис – администрирование, управление производительностью, круглосуточную техническую поддержку, – а только платформу. В связи с повальным переходом на облачные сервисы в ближайшие годы мировой рынок DBaaS будет демонстрировать ежегодно экспоненциальный рост более чем на 65%. Вместо того, чтобы вкладывать большие средства в аппаратные платформы, большинство компании склонны инвестировать средства в услуги с еженедельной, ежеквартальной или ежегодной оплатой по подписке. Соответственно данные сервисы, предоставляющие услуги относительно развертывания облачных баз данных, также предлагают пользователям оплату по подписке. Объем работ по поддержке собственных многочисленных баз данных и серверов может быть весьма серьезным. Стандартизация, когда все в одной среде, переводит процесс на уровень выше и значительно упрощает работу с базами данных. Также благодаря консолидации ресурсов можно предоставить заказчикам дополнительную производительность и повысить управляемость. Облачные вычисления не только позволяют компаниям масштабироваться по мере необходимости, но и помогают им управлять расходами на обслуживание. Растущая популярность мобильных приложений также побуждает компании использовать DBaaS: доступ к данным можно получить из любого места. Также стоит упомянуть что в данный момент на рынке существует огромное количество приложений, которые не приспособлены для работы offline, что создает неудобства для пользователей. Облачные базы данных в свою очередь предоставляют систему для создания мобильных приложений при которой на устройстве с отсутствующим интернет соединением DBaaS сама берет на себя все заботы о синхронизации данных между локальной базой данных и облачной базой данных. Таким образом при дальнейшем подключению к интернету все изменения будут автоматически синхронизированы с облаком. Все эти факторы способствуют дальнейшему росту рынка DBaaS.

Литература:

3. Исследование Oracle [Электронный ресурс] / Oracle. – Режим доступа: <https://www.oracle.com/ru/corporate/pressrelease/hybrid-pulls-ahead-idg-study-20150115.html> 19.01.2015 г. – Загол. с экрана.
4. Облачные решения [Электронный ресурс] / Amazon AWS. Режим доступа: https://aws.amazon.com/ru/solutions/?nc2=h_ql_s – Загол. с экрана.

ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧАТ-БОТОВ ПЕРЕД ПРИЛОЖЕНИЯМИ И ВЕБ-СЕРВИСАМИ. ОБОСНОВАНИЕ ВЫБОРА TELEGRAM КАК ПЛАТФОРМЫ ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ЧАТ-БОТА.

Яременко Мирослава Максимовна

студент

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Украина, г. Харьков

Афанасьева Ирина Витальевна

кандидат технических наук, доцент

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Украина, г. Харьков

***Аннотация:** Статья посвящена обзору и анализу существующих чат-ботов. Поэтапно проанализированы чат-боты таких корпораций как Slack, Skype, Viber, выделены их отличия и недостатки в сравнении с чат-ботами Telegram. Отражены основные преимущества чат-ботов Telegram перед другими. Выделены перспективные пути обучения и совершенствования чат-ботов Telegram с использованием машинного обучения.*

***Ключевые слова:** Чат-боты, Telegram, машинное обучение, анализ данных, нейронные сети.*

В настоящее время очень активное развитие получила технология Internet, интернет-сервисы, мобильные приложения. Они позволяют удовлетворить нужды практически всех пользователей, имея определенную функциональность, которая облегчает решение определенных задач, позволяет находить практически любую информацию. Большинство современных компаний, фирм и учреждений имеют свои собственные веб-порталы на которых размещена та или иная информация. Однако существует большие проблемы неоднородности и очень низкого качества данных, малой скорости ответа от сервиса, высокой себестоимости.

В большинстве случаев данные плохо подготовлены, приложения и сервисы имеют избыточный интерфейс и сложно сконцентрироваться на главном, приходится абстрагироваться. Тратится большое количество времени на то, чтобы переключаться между сервисами или приложениями для выполнения определенных задач, что не является оптимальным вариантом. Так же из-за высокой себестоимости веб-сервисов и приложений в разработке и обслуживании страдает функциональность, в большинстве случаев отсутствует машинное обучение, алгоритмы используемые при разработке не являются оптимальными, из-за чего, в свою очередь, страдает производительность и качество приложения.

Исходя из вышеперечисленных проблем все чаще в жизнь общества внедряются чат-боты. Чат-бот – это программа, разрабатываемая на основе технологий машинного обучения и нейросетей. Чат-бот создается и обучается для определенного спектра задач.

Главное отличие этой программы – это активное участие человека на всех стадиях ее разработки. Начиная от разработки и заканчивая ее использованием и одновременным обучением с использованием нейронных сетей. Распространение и использование чат-ботов привело к UX-парадигме взаимодействия «messaging-as-an-interface» [1]. Именно в мессенджерах, аудитория которых сейчас в мире только растет, чат-боты нашли благодатную среду для развития.

Следует отметить, что благодаря тому, что аудитория пользователей мессенджеров постоянно растет, пропорционально растет и спрос на пользование чат-ботами, вместо отдельных приложений или веб-сервисов. Использовать чат-бот непосредственно встроенный в мессенджер намного удобнее, поскольку требуется меньше усилий и ресурсов для установки, взаимодействие с чат-ботом проще нежели использование приложения, так как общение приближено к человеческому.

Сейчас все крупные корпорации такие как WhatsApp, Google, Facebook, Skype делают большие капиталовложения в развитие чат-ботов и делают на них большой упор. Наиболее конкурентоспособными и теми, кого можно поставить в один ряд, можно назвать чат-боты таких корпораций как Slack, Skype, Viber, Telegram. Все они интегрируются в мессенджеры и

имеют открытое API и готовые платформы для разработки, имеют возможность выбора языка программирования для создания чат-бота, что увеличивает аудиторию заинтересованных в разработке пользователей и не требует вложения ресурсов для изучения новой технологии.

Изначально стоит выделить основные общие черты между Slack, Skype, Viber и Telegram. Например, для всех вышеперечисленных платформ существует возможность интеграции нейронных сетей для обучения ботов, чтобы сделать их не механическими, которые отвечают на четко поставленные команды, а сделать их обучаемыми и более интеллектуальными, умеющими анализировать полученные данные и на основании выборки выполнять наиболее подходящее действие [2]. Также существует возможность как интеграции чат-бота в беседы, так и взаимодействие с ним в качестве собеседника.

Сравнивая платформу Telegram со Slack, Skype, Viber, можно выделить такие отличительные черты в пользу Telegram, как облачное хранение всех данных переписок, которое реализовано только в Telegram, что уберезет пользователей от потери важных данных, например, если у пользователя Telegram был бот через который производилась оплата, данные о транзакциях не будут утеряны при переходе на другое устройство, чего не скажешь о Viber, Slack, Skype. Так же в Telegram существует двухфакторная аутентификация пользователей, что делает использование этой платформы более защищенным.

У Telegram есть собственное зашифрованное облачное хранилище, распределенное по разным юрисдикциям, и оно защищено гораздо лучше, чем хранилища Google и Apple [4]. Что делает возможным использование ботов в корпоративных целях, гарантируя приватность данных, чем не может похвастаться Slack мессенджер, который используется в основном для корпоративного общения, в котором вся история переписки может быть сохранена и передана третьим лицам, по такому же принципу, с точки зрения приватности, работает Skype.

Telegram позволяет пользователям иметь доступ к чатам сразу с нескольких устройств одновременно, благодаря облачной синхронизации. Таким образом, пользователи Mac, ПК, iPad и даже сервера на Linux получают один и тот же опыт взаимодействия с мессенджером, исключениями являются только секретные чаты, для которых не применяется сохранение данных в облачные хранилища [3].

В отличие от Viber и Skype Telegram предлагает своим пользователям продвинутую функциональность, например, групповые чаты до 10000 участников или каналы, которые может читать неограниченное количество пользователей и которые имеют возможность интеграции чат-ботов в них. Подобные технологии не могут быть реализованы с использованием парадигмы «E2E-шифрование плюс бэкапы у третьих лиц» [4]. End-to-end шифрование – это система, в рамках которой, зашифрованная информация передается от устройства к устройству напрямую, без посредников. Правила закрытого ключа не позволяют расшифровать информацию никому, кроме её получателя. Таким образом, зашифровка и расшифровка сообщений происходят без участия сервера.

Также, следует отметить, что сегодня Telegram используется гораздо чаще в повседневной жизни, нежели Skype и Slack, поэтому и использование чат-ботов более востребовано. У чат-ботов Telegram очень доступное API, использование которого является бесплатным и создать своего чат-бота может любой пользователь, что и породило большое комьюнити людей, разрабатывающих под платформу Telegram, что также является неоспоримым плюсом.

Подведя итог, можно сказать, что использование платформы Telegram для создания чат-ботов является наиболее оптимальным, меньше затрат на разработку, больше времени на создание интеллектуального сервиса, анализ данных и обучение. Платформа Telegram является наиболее перспективной для развития и создания чат-ботов.

Литература:

1. Провотар А.И., Ключко К.А. Особенности и проблемы виртуального общения с помощью чат-ботов // Научные труды Винницкого национального технического университета. 2013. № 3. С. 2.
2. Шовин В.А. Программа ChatBot — чат-бот или виртуальный собеседник. // Математические структуры и моделирование. 2016. № 4 (40). С. 96-101.

3. Telegram Documentation [Електронний ресурс] / Telegram. – Режим доступу: <https://core.telegram.org/bots/api> / 2017 р. – Загол. з екрану.

4. Telegram Live [Електронний ресурс] / Medium. – Режим доступу: <https://medium.com/@tglive/telegram-end-to-end-e93554cb9e46> / 2014 р. – Загол. з екрану.

Галузь «Журналістика»:

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ В УКРАЇНІ

**Маринич Руслана Сергіївна,
студентка групи МЖур–2
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, м. Острог (Рівненська обл.)**

Автор спробував визначити головні особливості й функції регіональної преси, виокремити переваги й недоліки діяльності українських регіональних друкованих ЗМІ. Увагу в статті зосереджено на дослідженні впливу Закону про роздержавлення на функціонування державних і комунальних регіональних газет. Зроблено спробу окреслити можливі перспективи розвитку вітчизняних регіональних друкованих видань.

Ключові слова: друковані медіа, регіональна преса, комунальна преса, роздержавлення ЗМІ.

Маринич Р. С. Современное состояние и перспективы развития региональной прессы в Украине

Автор попытался определить главные особенности и функции региональной прессы, выделить преимущества и недостатки деятельности украинских региональных печатных СМИ. В статье обращено внимание на исследовании влияния Закона о разгосударствлении на функционирование государственных и коммунальных газет. Сделана попытка очертить возможные перспективы развития отечественных региональных печатных изданий.

Ключевые слова: печатные медиа, региональная пресса, коммунальная пресса, разгосударствление СМИ.

Marynych R. S. Current state and prospects for regional press development in Ukraine

The author attempted to identify the main features and functions of the regional press, to highlight the advantages and disadvantages of the Ukrainian regional media. The article focuses on the study of the impact of the Law on denationalization on the functioning of state and municipal newspapers. In this article was made an attempt to outline the possible prospects for the development of domestic regional printed publications.

Key words: print media, regional press, communal press, denationalization of mass media.

Постановка проблеми. Незважаючи на стрімке поширення інформаційно-комунікаційних технологій, друкована преса досі необхідна суспільству. Значна частина українців мешкає в сільській місцевості, куди новітні технології доходять повільно. Більшість жителів невеликих населених пунктів – люди середнього і старшого віку, які не користуються цими технологіями, навіть якщо мають можливість. Головним джерелом місцевої інформації для цих людей є локальні друковані видання.

Якщо порівнювати рівень розвитку української регіональної преси із регіональною пресою розвинених країн, то вітчизняні видання дуже відстають від закордонних. Вагомою причиною неналежного функціонування регіональної преси в Україні є наявність у числі засновників багатьох видань органів державної влади й органів місцевого самоврядування, різних державних установ.

З огляду на необхідність існування місцевих газет в Україні, а також на появу нових перешкод і можливостей на шляху розвитку локальних видань, актуальним стає дослідження сучасного стану вітчизняної регіональної преси.

Мета статті – аналіз сучасного стану та перспектив розвитку регіональної преси в Україні.

Завдання:

- визначити основні особливості і функції регіональної преси;
- виокремити переваги й недоліки діяльності українських регіональних друкованих ЗМІ;
- дослідити вплив Закону про роздержавлення на функціонування державних і комунальних регіональних газет;
- окреслити можливі перспективи розвитку вітчизняних регіональних друкованих видань, зокрема тих, які розпочали процес реформування.

Виклад основного матеріалу. Регіональна преса – це друковані періодичні видання, які поширюються в межах будь-якого регіону України або мають більш виражене локальне значення, виходячи в окремому місті [19, с. 112–113]. Територія розповсюдження інформації, на думку С. Панченко, є «одним із головних параметрів, що визначає якісні та кількісні характеристики регіональної журналістики, а також організаційні умови її функціонування» [13, с. 101].

Регіональна преса є основним джерелом інформації про події міста чи області, про особливості функціонування місцевих державних установ різних рівнів. Саме тому дуже важливою є відповідна якість інформаційного продукту, створеного регіональною пресою, адже від того, наскільки цікава й потрібна газета читачам, залежить її тираж, а отже – її фінансове благополуччя. Інформаційне наповнення регіональних газет має відповідати очікуванням читачів [19, с. 112–113].

Результати соціологічних досліджень Київського міжнародного інституту соціології показали, що регіональні ЗМІ сприяють консолідації мешканців одного регіону або міста; відображають культурні особливості представників різних регіонів. Місцеві ЗМІ більше, ніж загальнонаціональні, забезпечують умови для зворотного зв'язку, формування спільного комунікативного простору для мешканців певної місцевості [7, с. 244–245].

У багатьох регіонах України аудиторія регіональної преси випереджає аудиторію загальноукраїнської за кількістю читачів одного номера видання. За результатами дослідження компанії «TNS – Україна», більшу аудиторію одного номера мають найбільші регіональні газети Вінниці, Житомира, Рівного, Луцька, Сум, Херсона тощо [15].

До провідних функцій регіональних медіа, у тому числі преси, належить: оперативне й повне висвітлення локальних подій; представлення думок впливових у регіоні людей; висвітлення нагальних проблем місцевості; орієнтування в культурних подіях; практична допомога у вирішенні повсякденних соціальних проблем. Більшість людей 25–40 років зацікавлена в якісних місцевих новинах, а регіональні ЗМІ є найближчими до проблем і потреб регіону [7].

Наразі в Україні існує, крім приватної, державна і комунальна преса – це друковані періодичні видання, у складі засновників чи співзасновників яких є представники державної влади, органи місцевого самоврядування чи державні установи. Ці ЗМІ отримують фінансування з місцевих бюджетів, яке може сягати від кількох тисяч гривень на рік і до кількох мільйонів.

Як зауважує І. Паславський, в Україні існує дві моделі видавничої поведінки щодо регіональних видань. Якщо одним зі співзасновників видання є орган влади, то контент кожного випуску залежить від соціально-політичного замовлення владної структури. Якщо засновником видання є недержавні особи, то значна частина матеріалів є соціальним замовленням аудиторії [14].

Українські місцеві видання в багатьох випадках залишаються єдиним документальним супроводом важливих подій у регіоні. Також вони є важливим джерелом інформації про історичні події міста чи регіону. Саме тому демократична держава або така, яка прагне до демократії, має забезпечити свободу слова і преси. Це передбачає не лише зміну стосунків між владою і пресою, а й забезпечення сприятливих умов для розвитку свободи слова і преси як суспільного феномену і як бізнесу [16].

«Мати свою місцеву газету – ось реальна демократична цінність. Це не просто джерело інформації для місцевих жителів про те, що відбувається навколо. Це також присутність на засіданнях місцевих рад журналіста, який стежить за поведінкою політиків, тим самим примушуючи їх працювати відповідальніше», – стверджує Мартін Мур із британської незалежної благодійної організації «Media Standards Trust», спрямованої на підтримку високих стандартів у ЗМІ від імені громадськості [11].

За результатами досліджень агентства ARR, у 2015 р. 68% українців отримували інформацію з газет, а кількість регулярних інтернет-користувачів становила 59%. Більше 70% жителів України по кілька разів на тиждень купують газети, оскільки їм подобається інформаційне наповнення видань, подобається читати саме друковану продукцію. На думку О. Бухтатого, причина відданості українців друкованим медіа полягає в тому, що поширення Інтернету дало можливість будь-кому стати автором, що призвело до появи значної кількості необ'єктивної та недостовірної інформації. «Поступаючись в оперативності Інтернету, преса виграє виваженістю позиції і якістю інформації», – зауважує вчений [2, с. 38]. Однак, за нинішніх умов така категоричність науковця видається не зовсім виправданою.

Необхідність існування локальних друкованих видань полягає ще й у тому, що Інтернет поки не може замінити періодику для людей пенсійного і передпенсійного віку. Основа конкурентного ресурсу таких газет – у взаємодії з аудиторією не в мережі, у можливості допомогти людям у вирішенні конкретної побутової проблеми, у публікації привітань, які користуються попитом у таких ЗМІ [19].

Проте вітчизняна місцева преса у більшості випадків не приносить значних прибутків, хоча, як свідчить досвід інших держав, за продажами регіональні видання можуть конкурувати із загальнонаціональними. Збільшенню аудиторії регіональних видань може сприяти розширення території розповсюдження завдяки інтернет-комунікаціям. Однак зміст сайтів українських друкованих медіа здебільшого цілком повторює змістове наповнення їх паперового варіанту [9, с. 4].

За інформацією Книжкової палати України, у 2014 р. в Україні виходило всього 2169 газет, із яких понад 500 – комунальні. Їх загальний разовий тираж становив на той час 2349 млн. екземплярів, а тираж усіх інших газет становив 531 млн. примірників. Отож, комунальні й державні друковані медіа займають третину ринку місцевих і регіональних друкованих видань. Загальний обсяг доходів комунальної преси становить 286,7 млн. грн., із яких близько 30 % – дотації з місцевих бюджетів та оплата висвітлення діяльності органів влади і місцевого самоврядування. У 2014 р. лише 174 комунальні видання працювали з прибутком, а решта 352 мали збитки [2, с. 37–38].

Підвищена зацікавленість у регіональній тематиці спричинена зростанням ролі регіонів у житті країни, зокрема це актуально в контексті реформ, спрямованих на децентралізацію влади в Україні, що тривають уже кілька років. Регіональна преса відіграє важливу роль у житті місцевих громад, сприяє реалізації прагнень населення. Крім того, регіональна преса є важливим чинником формування громадської думки, становлення політико-економічної культури населення, військового духу [19, с. 109].

Регіональна преса має стояти на сторожі демократії на найнижчому рівні. Оскільки місцеві ЗМІ мають більший вплив на громаду, ніж всеукраїнські, то саме вони могли б сприяти ефективному виконанню обов'язків органами державної влади й місцевого самоврядування. ЗМІ мають прищеплювати зазвичай досить інертному місцевому населенню потребу самоорганізовуватися, брати активну участь у житті громади.

Значну частину наповнення регіональних газет становлять рекламні оголошення місцевих підприємств та інших фізичних і юридичних осіб. Закордонні фахівці вважають це показником популярності газети [3, с. 1].

Важливим завданням у часи глобалізації, активізації міграційних процесів для регіональних газет є збереження історичної свідомості краян і формування образу Малої Батьківщини, спрямованого на збереження етнічних особливостей регіону та загальнонаціональних ідей. Це завдання і спрощує, і ускладнює поширення інтернету. З одного боку, поняття «місцевий» уже не ототожнюють із «обмежений», адже відомості, які кілька років тому були доступними тільки в обмеженому середовищі, зараз за мить можуть стати доступними для всього світу. З іншого

боку, розвиток інтернету призводить до уніфікації інформаційного ринку. Тексти втрачають регіональні особливості, тож місцеві ЗМІ мали б своїми публікаціями протистояти глобалізації суспільства, зберігаючи ці особливості [9, с. 2–3].

Орієнтаційна й інтеграційна функції регіональних видань мають не тільки сприяти об'єднанню громади на основі культурних та історичних особливостей регіону, але й запобігати відділенню цієї громади від спільної Української Держави [9, с. 4–5]. Сучасна ситуація на сході й півдні України продемонструвала, наскільки актуальною є об'єднувальна функція для українських медіа.

Попри високий рівень зацікавлення населення в регіональній пресі, існує чимало перешкод для її повноцінного функціонування і взагалі існування більшості видань. Вітчизняним регіональним газетам зазвичай бракує професійності, оновлюваності, актуальності, оперативності, інтегрованості в місцеве культурне середовище, власного стилю і навіть сучасного зовнішнього оформлення [7], яке нині відіграє неабияку роль для реципієнта і від якого у всі часи залежало сприйняття інформації.

Головним чинником неефективності більшості місцевих газет є те, що їх засновниками чи співзасновниками є представники влади. Незважаючи на законодавство, ці засновники контролюють діяльність співробітників таких видань. Знаючи про це, аудиторія втрачає до них довіру. Держава рідко використовує місцеву пресу для пояснення державної політики, натомість місцеві видання рясніють хвалебними одами, адресованими представникам влади всіх рівнів, висвітлюють лише позитивні аспекти діяльності державних структур. Великі медіавласники не зацікавлені у придбанні чи створенні ЗМІ в регіонах, бо вони частіше завдають збитків, ніж приносять прибутки [12].

До значних проблем місцевої преси, згідно з дослідженнями Інституту масової інформації (ІМІ), належать: низька довіра журналістів до ЗМІ – до продукту, який вони ж і створюють; замовні матеріали; цензура власника й самоцензура журналістів; поверховість журналістики й недостатній рівень співпраці медійників із органами влади.

Журналісти й самі не надто намагаються боротися з «джинсою»: їм або все одно, або вони одного разу спробували щось зробити, але нічого не вийшло, то більше ніхто й не намагався. На аналітичні публікації про діяльність органів влади, прийняті рішення зазвичай годі й сподіватися. Часто журналісти скаржаться на непрофесійність прес-служб політиків і державних установ, на небажання органів місцевої влади і органів самоврядування надавати необхідну журналістам інформацію [20].

На думку І. Паславського, найбільшою проблемою регіональних видань є пасивність їх працівників: їх небажання радикально змінювати будь-що [9, с. 4]. У багатьох випадках журналісти й редактори в місцевих газетах – це призначені владою (дехто ще за радянських часів) сивочолі жінки й чоловіки, які просто хочуть спокійно допрацювати у своїй газеті до пенсії. Вони не бажають іти проти влади і тому, що їх можуть за це звільнити, і тому, що їм іще не раз доведеться взаємодіяти з цією владою під час вирішення різних особистих питань. Крім того, в Україні журналіст – це низькооплачувана робота, особливо в регіонах. До прикладу, у Рівному у 2016 році пропонували в середньому від 2900 до 4000 грн., тобто багато з них навіть мінімальну зарплату не отримують.

Це призводить до того, що журналісти-професіонали, не маючи мотивації працювати в місцевому медіа, ідуть у бізнес, політику чи переходять до більшого ЗМІ. В іншому випадку, журналіст змушений поєднувати роботу в кількох медіа чи взагалі виконувати додаткову роботу, яка іноді суперечить журналістській діяльності. Характерним для місцевих газет є малодосвідченість кадрів: тут або працюють студенти, або люди, які ніколи не працювали в журналістиці і вирішили спробувати. Немає ні мотивації, ні можливості у формуванні спеціалізованих журналістів [17].

Німецькі журналістикознавці виділяють такі недоліки регіональної преси, які є актуальними і для України: вужчий спектр тем та поверхневе їх висвітлення; незначне жанрове різноманіття; для зменшення можливості конфлікту із владою журналісти або пишуть про щось позитивне чи нейтральне, або про те негативне, що лежить на поверхні, не заглиблюючись у деталі; невеликий редакційний колектив і наявність багатьох позаштатних працівників, переважно пересічних громадян-дописувачів, чия діяльність ніяк не пов'язана із журналістикою [9, с. 4].

Звичним для редакцій місцевих видань є застаріла матеріальна база, що зумовлено постійною фінансовою кризою і неготовністю співробітників до використання нової техніки, яку ще й не завжди легко самостійно освоїти. Не всі журналісти місцевих газет можуть добре користуватися комп'ютером, хоча зараз це одна з головних вимог до журналіста. Через відсутність коштів у редакції може працювати офіційно двоє-троє журналістів, враховуючи редактора. Останній іноді виконує функції не тільки редактора, а й журналіста, фотографа, верстальника. Редактор однієї міської комунальної газети на Рівненщині, окрім того, що пише про більшість подій сам, коректує і верстає газету, то ще й власноруч складає віддруковані примірники і розвозить їх на велосипеді у роздрібні точки.

Наявність місцевої офіційної преси нівелює прозорі важелі розвитку друкованих регіональних видань. У той час, як інші редакції змушені урізноманітнювати змістове наповнення видання, намагатися якісніше подати матеріал, щоб вижити, комунальні й державні газети отримують систематичну фінансову допомогу, незалежно від якості виконання своїх журналістських обов'язків. Журналіст місцевого комунального чи державного видання не враховує потреби читачів, адже його цільовою аудиторією є перш за все чиновники. Постійно працюючи так, журналіст виробляє в собі внутрішнього цензора і стає «підсвідомо підконтрольним». Діяльність формально незалежних газет теж не завжди прозора. Нерідко місцева політична й бізнесова еліта підтримує їх фінансово, щоб керувати їх діяльністю [14, с. 245–247].

Недержавні видання перебувають на межі виживання внаслідок значного зростання цін на папір, поліграфічні й комунальні послуги, зміни в пенсійному законодавстві, що зменшують купівельну спроможність основної категорії передплатників місцевих газет. Серед недоліків місцевої преси також наявність «джинси», порушення маркування рекламних матеріалів, розповсюдження видань переважно за передплатою. Деякі видання просто переддруковують прес-релізи місцевих чиновників, навіть не адаптуючи їх до формату журналістського тексту, чим тільки допомагають владі сформуванню в читачів вигідну їй картину подій. Розміри видання здебільшого не дають можливості приділити належну увагу всім темам і використовувати великі за обсягом жанри. Пріоритетним є розміщення матеріалів, наданих адміністрацією [1, с. 6].

Інша негативна тенденція останніх років – регіональні газети дублюють центральну й обласну пресу, інтернет-видання, які не завжди вирізняються високою якістю контенту [3, с. 3–4]. Зважаючи на все це, не дивно, що в епоху інформаційних технологій, коли попит на якісні журналістські матеріали зростає, регіональна журналістика виживає з останніх сил.

1 січня 2016 р. набув чинності ЗУ «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». Цей закон визначає механізм реформування друкованих медіа, заснованих органами державної влади, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування. Метою закону є обмеження впливу органів державної влади, інших державних органів та органів місцевого самоврядування на друковані видання, унеможливлення використання друкованих медіа для маніпулювання суспільною свідомістю і особистою думкою громадян.

Прийняття цього документу є виконанням міжнародних зобов'язань України, зокрема Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» від 5 жовтня 2005 р. На думку представників ЄС, роздержавлення друкованих медіа є важливим елементом становлення ринкових відносин у галузі масової інформації та збільшення кола видань, вільних від політичного чи економічного тиску.

Бажання реформуватися у «першій хвилі», тобто починаючи з 2016 р., виявили редакції 244 видань, що становить близько половини від усіх зареєстрованих державних і комунальних друкованих видань і редакцій. Зараз триває другий етап реформування, який розпочався 1 січня 2017 р. і має закінчитися 31 грудня 2018 р. [21].

Станом на жовтень 2017 р. реформована тільки третина від загальної кількості зареєстрованих комунальних і державних газет. Як зазначає начальник юридичного відділу Української асоціації медіа-бізнесу О. Дяченко, реформування багатьох регіональних видань призведе до припинення їх діяльності. Вагомим чинником такого розвитку подій є неоднорідність регіонів у галузі розвитку місцевих медіа. За словами виконавчого директора

«Фонду розвитку ЗМІ», Є. Заславського, «є регіони, де дуже багато ЗМІ, але справжньому журналісту, незалежному, працювати немає де – Одеса, Дніпро. Є регіони, де дуже вузький ринок, дуже мало грошей, але є класні редакції – Івано-Франківськ, Луцьк, Рівне».

Експерти зважають і на те, що більшість редакторів звикла отримувати, а не заробляти зарплату, тому не всі проявляють ініціативу в пошуках нових форматів роботи видань. Тим не менше, значна кількість регіональних журналістів прагне здобути нові професійні знання і бере участь у різних тренінгах і школах журналістики [6].

Відповідно до закону, є кілька можливих шляхів реформування друкованих ЗМІ. Більшість газет або переходить у статус офіційних видань владних структур, або створює товариства з обмеженою відповідальністю. Обране «вільне плавання» буде доволі проблемним для багатьох газет, тим більше з огляду на вартість паперу, різних послуг тощо. Ставши офіційними виданнями, «районки» фактично перетворюються на структурні підрозділи органів державної влади й органів місцевого самоврядування. У таких газетах просто друкуватимуть нормативні документи владних органів, тексти виступів їх представників і звіти з різних заходів, на яких вони були присутні [10].

Інститут демократії ім. П. Орлика регулярно моніторить регіональні ЗМІ на наявність позитивних і негативних тенденцій у їх діяльності. Так, жовтневий моніторинг показав: «Суттєвих змін на краще в редакційній політиці регіональних медіа не відбувається. Видання заповнені джинсою політичних партій, попри міжвиборчий період, прес-релізами, неперевереною інформацією з соціальних мереж» [4].

Більшість замовних матеріалів – політичні. Трапляються матеріали «спеціалістів» у фармацевтичній та косметологічній галузях. Більш поширеною є «джинса» у заможніших регіонах і в тих ЗМІ, які мають більші тиражі.

Найбільш політично заангажованими виявилися донецькі медіа. Зокрема, проросійські газети «Комсомольская правда» і «Московский комсомолец», а також українські «Донецкие новости» Ріната Ахметова. Значним є негативний вплив російської і сепаратистської пропаганди в регіоні. Харківські видання відзначаються лояльністю до місцевої влади, яку тут не критикують. Житомирські медіа нехтують потребою в оперативному поданні інформації, іноді публікуючи на кілька місяців застарілі інформаційні матеріали. Для сумських газет притаманна наявність політичних улюбленців і антипатів.

Крім значної кількості передрукованих прес-релізів, до негативних явищ української регіональної журналістики додалися посилання на соціальні мережі як джерело інформації. Журналісти демонструють небажання працювати з першоджерелами. Більшість матеріалів належать до інформаційних жанрів, аналітичні майже відсутні.

Експерти відзначають байдужість місцевих друкованих видань не тільки до ситуації в країні, але й до того, що відбувається в регіонах їх розповсюдження. У часи проведення пенсійної, медичної, освітньої та інших реформ, у часи війни й появи нових соціальних проблем, регіональні видання продовжують функціонувати, як і раніше: публікують нейтральні і позитивні матеріали, не відображаючи актуальних подій і тенденцій, не намагаючись пояснити місцевому населенню специфіку цих питань. Корупція, яка досі існує на всіх рівнях, знаходить своє відображення в окремих виданнях і лише в 1–2 % матеріалів. Тексти, орієнтовані на місцеву громаду, становлять близько 15 % друкованих матеріалів місцевих видань. Майже немає в регіональних газетах інформації про війну на сході України, її наслідки для місцевих громад. Те саме і з висвітленням проблем переселенців [5].

Основні проблеми під час процесу роздержавлення у комунальних медіа виникають через застосування самого Закону про роздержавлення, який не дуже зрозумілий, ще й містить положення, які суперечать один одному. З іншого боку, далеко не всі засновники відпускають редакції газет відразу. Іноді вони намагаються звільнити редактора, а на його місце поставити когось більш лояльного до влади чи роблять спроби за рахунок майна редакції погасити зобов'язання, що прямо заборонено законодавством.

Попри те, що більшість регіональних видань без особливого ентузіазму сприйняла новий Закон, реформування все одно їх не омине: якщо до 1 січня 2019 р. вони не виберуть для себе спосіб реформування, їх діяльність буде припинена [8]. Директор Центру демократії і верховенства права Т. Шевченко зауважує, що реформа має відбуватися за двома напрямками:

перехід до вільної преси і її підтримка, розробка механізму замовлення послуг на висвітлення діяльності органів влади.

Проаналізувавши приклади перешкоджання владою реформуванню деяких газет, медіа-юристи запропонували внести до закону зміни, щоб покращити його виконання. Передусім, потрібно запобігти випадкам, коли місцева влада неприйняттям відповідного рішення гальмує реформування якогось медіа. Тобто якщо упродовж певного терміну рішення не ухвалене, торедакція має право без нього розпочати реформування. По-друге, потрібно ввести мораторій на зміну головного редактора упродовж кількох місяців, щоб оформити необхідні для роздержавлення документи. По-третє, заборонити передання майна з балансу на баланс, оскільки засновники нерідко позбавляють редакції приміщень та іншого майна [18].

Частина редакторів уже налагодила співробітництво з рекламодавцями, уклала договори про висвітлення діяльності органів місцевої влади. Держава повинна підтримувати реформовані видання, а місцева влада – бути зацікавленою в розвитку регіональної преси.

Висновки. Регіональна преса в Україні хоча й необхідна, але не виконує своїх головних функцій і не приносить прибутку. Це спричинено багатьма факторами, зокрема: тим, що багато таких видань фактично підпорядковуються органам державної влади й місцевого самоврядування, які є їх засновниками; інертністю співробітників ЗМІ; недовірою населення до регіональних видань; ігнорування місцевої проблематики і суспільно-політичної ситуації в країні; невідповідність таким основним стандартам журналістики, як оперативність, достовірність, повнота інформації тощо.

Закон про роздержавлення державних і комунальних друкованих ЗМІ, з одного боку, «звільняє» локальні видання від впливу місцевої влади, а з іншого – ставить їх перед загрозою закриття, що може частину населення позбавити від єдиного джерела інформації про середовище їх проживання. Тому важливо не тільки сприяти роздержавленню регіональної преси, але й допомогти їй вижити після цього. Позитивним явищем є зокрема численні тренінги, журналістські школи, конференції, призначені для навчання регіональних журналістів та надання їм допомоги у процесі роздержавлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко А. О., Чернявська Л. В. Проблеми та перспективи розвитку районної преси на прикладі чернігівської газети «Нива» (Запорізька область) / А. О. Андрієнко, Л. В. Чернявська // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Філологічні науки. – № 1. – 2008. – С. 5–10.
2. Бухтатий О. Є. Перспективи реформування комунальної преси в Україні / О. Є. Бухтатий // Публічне урядування. – № 1. – 2015. – С. 35–42.
3. Давидова Л. В. Проблеми регіональної газетної періодики в сучасному інформаційному просторі України та Польщі / Л. В. Давидова // Матеріали Міжнародної наукової конференції «В єдності сила. Україна – Польща: спільні шляхи до свободи» (20–21 червня 2014 р.). – Житомир, 2014. – 8 с.
4. Єременко С. Вигадана реальність місцевих ЗМІ: чому медіаконтент не відбиває актуальних проблем українського суспільства [Електронний ресурс] / С. Єременко // MediaSapiens. – 2017. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua>.
5. Єременко С. Чи варто чекати місцевих новин від регіональних медіа [Електронний ресурс] / С. Єременко // MediaSapiens. – 2017. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua>.
6. Із 600 місцевих комунальних газет – третина вже реформовані – результати процесу роздержавлення ЗМІ [Електронний ресурс] // Ukraine Crisis Media Centre. – Режим доступу: <http://uacrisis.org/ua/58324-iz-600-mistsevyh-komunalnyh-gazet-tretyna-vzhe-reformovani-rezultaty-protseesu-rozderzhavlennya-zmi>.
7. Коверга К. В. Особливості висвітлення проблем переселенців в регіональних ЗМІ / К. В. Коверга // Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали інтернет-конференції / За ред. А. О. Галича. – Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка», 2017. – С. 234–249.

8. Комунальним ЗМІ не варто відкладати процес роздержавлення – експерт [Електронний ресурс] / Zaholovok. – 2017. – Режим доступу: <http://zaholovok.com.ua/komunalnim-zmi-ne-varto-vidkladati-protses-rozderzhavlennya-ekspert>.
9. Луцюк І. Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми / І. Луцюк // Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. – Вип. 39. – 2014. – С. 152–157. <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5646/5655>
10. Марущак А. Регіональні друковані ЗМІ в Україні: сучасний стан і перспективи правового регулювання [Електронний ресурс] / А. Марущак. – 2010. – Режим доступу: <http://www.uapp.org/privatizationnews/9831.html>.
11. Місцева преса та роздержавлення: можливості розвитку через покращення якості контенту [Електронний ресурс] // Редакторський портал. – 2015. – Режим доступу: <http://redactor.in.ua>.
12. Орлов М. Проблеми, шляхи розвитку та реформування місцевих ЗМІ [Електронний ресурс] / М. Орлов // MyMedia. – 2014. – Режим доступу: <http://mymedia.org.ua>.
13. Панченко С. А. Роль регіональної преси у зростанні соціально-комунікативного попиту на екологічну інформацію / С. А. Панченко // Держава та регіони : наук.-виробн. журн. Серія : Соціальні комунікації. – № 1. – 2012. – С. 101–104.
14. Паславський І. І. Місцева офіційна преса: обтяжливе минуле і невиразне майбутнє / І. І. Паславський // Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. – Л. : Вид-во ЛНУ. – Вип. 30. – 2007. – С. 242–252.
15. Регіональна преса випереджає національну за аудиторією одного номера – АНРВУ [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – Режим доступу: <http://detector.media/withoutsection/article/73884/2012-08-03-regionalna-presa-viperedzhae-natsionalnu-za-auditorieyu-odnogo-nomera-anrvu>.
16. Реформування місцевої преси: крок до загибелі, чи нові горизонти? [Електронний ресурс] // Херсонська думка. – 2017. – Режим доступу: http://ksdumka.in.ua/special-theme/ksmedia_ua/75-reformuvannya-mscevoyi-presi-krok-do-zagibel-chi-nov-gorizonti.html.
17. Терещенко І. Регіональні ЗМІ: проблеми та перспективи / І. Терещенко // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Вип. 27. – К., 2010. – С. 174–180.
18. Чи з'явиться в Україні вільна місцева преса? [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – 2017. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua>.
19. Чорна І. В. Тенденції розвитку регіональних засобів масової інформації на прикладі жмеринської преси / І. В. Чорна // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія : наук. журн. – № 1. – К. : Вид-во НАКККіМ, 2015. – С. 109–115.
20. Чулівська І. П'ять проблем місцевої журналістики [Електронний ресурс] / І. Чулівська // MediaSapiens. – 2016. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/monitoring/regional_newspapers/pyat_problem_ukrainskoi_mistsevoi_z_hurnalistiki.
21. Юридичні аспекти реформування державних і комунальних ЗМІ : метод. рекомендації. – К., 2017. – 186 с.

Галузь «Методика викладання іноземної (англійської) мови»:

ПРОБЛЕМА ВЖИВАННЯ «ПОМИЛКОВИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА» У РОБОТАХ СТУДЕНТІВ

Нікіфорова Світлана Миколаївна
кандидат філологічних наук, доцент
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Україна, м. Харків

Анотація: Статтю присвячено проблемі вживання «помилкових друзів перекладача» у студентських роботах. Актуальність даної теми полягає в тому, що перекладач стикається з проблемою помилкового ототожнення окремих елементів систем іноземної та рідної мов при перекладі. Метою даної роботи є «помилкові друзі перекладача» як лексична проблема та порівняльний аналіз лексичних одиниць при перекладі. Хоча питання про «помилкових друзів перекладача» привертає увагу багатьох фахівців з перекладу та з викладання іноземної мови, детальне обстеження цієї категорії слів для переважної більшості мов відсутня. Статтю спрямовано на попередження помилок при користуванні іноземною мовою, на підвищення якості перекладів на рідну мову і на підвищення культури рідної мови.

Ключові слова: «помилкові друзі перекладача», міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, міжмовні синоніми, запозичення, інтернаціоналізми, псевдоінтернаціоналізми, лексичні когнати.

Без всякого сумніву, робота перекладача досить складна, оскільки немає чітко встановлених вимог до процесу перекладу. У своїй роботі перекладач зустрічається з різними труднощами, які є наслідком відмінностей між мовами з точки зору морфологічної, синтаксичної та лексичної структур. До даної категорії проблемних одиниць належить і група слів, про яку чув кожен починаючий перекладач - це так звані *помилкові друзі перекладача* - слова, які, на перший погляд, і не потребують перекладу, оскільки пишуться однаково на мові перекладу і мовою оригіналу. Однак все виявляється не так просто.

Помилкові друзі перекладача (калька фр. *Faux amis*), або міжмовні омоніми (міжмовні пароніми) - пара слів у двох мовах, схожих за написанням і / або вимовою, часто із загальним походженням, але відрізняються в значенні. Наприклад, англ. *actually* - *фактично*, а не укр. *актуально*; англ. *alternative* - *варіант*, а не укр. *альтернатива*; англ. *data* - *дані*, а не укр. *дата*; англ. *mode* - *режим*, а не укр. *мода*; англ. *decade* - *10 років*, а не укр. *10 днів* або *декада*; англ. *dynamic* - *гнучкий, дієвий*, а не укр. *динамічний*; англ. *original* - *початковий*, а не укр. *оригінальний*.

Частина помилкових друзів перекладача утворилася в результаті того, що після запозичення значення слова в одній із мов змінилося. В інших випадках запозичення взагалі не було, а слова походять із загального кореня в одній із стародавніх мов, але мають різні значення; іноді співзвуччя має чисто випадковий характер.

В англійській та українській мовах помилкові друзі перекладача в більшості випадків являють собою прями або опосередковані запозичення з єдиного третього джерела. Як правило, це інтернаціоналізми або псевдоінтернаціоналізми або паралельні похідні від таких запозичень. Значно менше представлені результати власне англо-українських мовних контактів, хоча серед запозичених слів цієї групи іноді спостерігаються значні розбіжності зі словами-зразками, що ускладнюють носіям мови-джерела розуміння, здавалося б, "свого" слова в іншій мові.

Сам термін «помилкові друзі» був введений М. Кеслером та Ж. Дерокінь'ї у 1928 році у книзі «Les faux amis ou Les pièges du vocabulaire anglais». Окремим випадком помилкових друзів перекладача є псевдоінтернаціоналізми - міжмовні омоніми, що асоціюються (по своїй графічній і / або фонетичній формі) зі словами інтернаціональної лексики і викликають різного роду труднощі при перекладі, наприклад, порушення лексичної сполучуваності або стилістичного узгодження слів у висловленні.

На противагу помилковим друзям перекладача існують також слова, які в двох даних мовах мають однакове значення і схоже звучання. Подібні «друзі перекладача» називаються лексичними когнатами.

В.В. Акуленко вважає, що слід розрізняти «помилкових друзів» в усній і письмовій формах мови. Ця вимога є обов'язковою у разі зіставлення мов з абсолютно різними письменностями або, навпаки, у разі мов із загальною писемністю, але фонематично несхожої лексикою.

Для української та англійської мов з їх подібними видами писемності, що знаходяться в закономірних відповідностях, дане розмежування фактично може не проводитися, хоча ступінь, до якої зіставляються лексеми ототожнюються двомовними особами, і тут виявляється досить різною в кожній з форм мовлення, а в певних випадках ототожнення різномовних слів взагалі має місце тільки в одній з форм мовлення (наприклад, укр. *гейзер* і англ. *geyser* ['gi:za] "газова колонка для ванни" подібні тільки в написанні) [1].

Помилкові друзі перекладача здатні вводити в оману початківців перекладачів, оскільки допускають помилкові ототожнення окремих елементів систем іноземної та рідної мов. Однак вони дезорієнтують не тільки початківців перекладачів, але можуть ввести в оману і філологів, в тому числі лексикографів, що, в разі винятковості таких фактів, не дає підстав відносити їх до осіб, які недостатньо знають мову в цілому [2, с. 61-62]. Подібні труднощі легко пояснити, адже людині, яка хоче перекласти іноземне слово, схоже на лексичну одиницю в його рідній мові, перше, що спадає на думку - думка про схожість значень. Вводити в оману може й існування міжнародної лексики та запозичень.

Таким чином, добре знання мови не гарантує відсутність помилок в слововживанні і перекладі. Саме це і дозволяє говорити про те, що вивчення помилкових друзів перекладачів є актуальним завданням як для теорії, так і для практики перекладу.

Особливо актуальна ця проблема для усного перекладу, коли важливою навичкою професійного перекладача є вміння швидко переключатися з однієї мови на іншу, що змушує перекладача віддавати перевагу формально-знаковим зв'язкам, тобто зв'язкам між еквівалентами двох мов без ідентифікації денотата, що призводить до таких помилок, як помилковий переклад.

В англійській та українській мовах *помилкові друзі перекладача* налічують кілька тисяч слів, зустрічаються в межах чотирьох частин мови: іменників, прикметників, прислівників і дієслів. У багатьох випадках у цій ролі виступають не окремі лексичні одиниці, а всі представники відповідних словотворчих гнізд.

Труднощі при перекладі, пов'язані з присутністю в тексті оригіналу міжмовних синонімів, виникають і внаслідок нашої схильності переносити власні мовні звички на чужу мовну систему. Рідна мова, яка міцно укорінилася в нас, штовхає на невірні аналогії. Вивчення подібного роду допомагає перекладачеві уникнути багатьох помилок, викликаних схожістю форми слів при розходженні в їх змісті.

Варто відзначити, що крім слів, які мають схоже написання і вимову, але зовсім інші значення в порівнянні з вихідною мовою (наприклад, *accurate* - *точний*, а не *акуратний*; *complexion* - *колір обличчя*, а не *комплексія*; *fraction* - *дріб*, а не *фракція*), в англійських технічних текстах набули поширення слова, які лише в одному або двох значеннях збігаються з українськими словами, але розходяться в інших: *activity* - *діяльність*, (рідше - *активність*); *concrete* - *бетон*, але й *конкретний*; *control* - *управляти*, але й *контролювати*; *critical* - *дуже важливий*, але і *критичний*; *figure* - *малюнок*, *цифра*, але й *фігура*; *number* - *число*, *кількість*, але і *номер*; *substance* - *сутність*, *речовина* (рідше - *субстанція*); *standard* - *еталон*, але і *стандарт*; *effect* - *вплив*, а й *ефект*; *procedure* - *інструкція*, *операція*, *спосіб*, *методика*, але і *процедура*.

У будь-якому випадку структура міжмовних синонімів у цілому збігається. Розрізняються вони тільки з точки зору міжлінгвістичної паронімії. Наприклад, англійські та українські прикметники *absolute* та *абсолютний* збігаються на семантичному рівні в більшості своїх значень і є взаємозамінними при перекладі, проте така подібність не передбачає тієї ж самої кореляції між англійськими та українськими прислівниками *absolutely* і *абсолютно*: українська лексема *абсолютно* рідко перекладається на англійську мову одиницею *absolutely*. Її еквівалентами при перекладі, як правило, слугують такі прислівники, як *entirely*, *perfectly*, *totally*, *utterly*, *at all*, *quite*, *irrespectively* [5].

Б.М. Клімзо виділяє і так звані «помилкові друзі в квадраті» [3, с. 20]. До таких він, зокрема, відносить англійське словосполучення *instrument air*. Англійське слово *instrument*, яке є помилковим другом перекладача, означає, зокрема *прилад*, але повітря в приладах не використовується, тому термін *приладове повітря* не годиться. Таким чином, як пише автор, впоравшись з одним помилковим другом, ми зіткнулися з іншим. Вихід Б.Н. Клімзо знаходить, звернувшись до своїх технічних знань: оскільки на підприємствах службу, що займається автоматикою і приладами, називають службою контрольно-вимірвальних приладів і автоматики (КВПіА), він пропонує перевести дане термінологічне словосполучення як *повітря КВП*.

На закінчення відзначимо, що помилкові друзі перекладача складають одну з труднощів перекладу, досить вивчену в перекладознавстві, але, тим не менше, це явище представляє особливий інтерес для перекладачів і лінгвістів, оскільки дана категорія слів може вводити в оману не тільки початківців, але навіть досвідчених перекладачів, які на високому рівні володіють мовою, що призводить до можливих спотворень сенсу при перекладі.

Однак, незважаючи на таку пильну увагу теоретиків і практиків перекладу до даної проблематики, якогось комплексного дослідження даної категорії слів для більшості мов досі не робилося. Проте, існує кілька словників «помилкових друзів перекладачів», серед яких варто відзначити наступні:

- 1) Англо-російський і російсько-англійський словник «помилкових друзів перекладача» В.В. Акуленко;
- 2) Англо-російський словник помилкових друзів перекладача К.В. Краснова;
- 3) Німецько-російський і російсько-німецький словник «помилкових друзів перекладача» К.Г. Готліб;
- 4) Російсько-французький словник, складений В.А. Муравйовим, *Faux amis* або помилкові друзі перекладача.

В цілому, як зазначає А. Анісімова, дані словники містять лише особливу категорію слів, яка полегшує процес перекладу та вивчення іноземних мов, - слів, які збігаються за формою у деяких мовах, але розрізняються за значенням [5].

Отже, короткий аналіз існуючої в перекладознавстві проблемної категорії слів - «помилкових друзів перекладача» - дозволяє зробити висновок про необхідність більш уважної і навіть скрупульозної роботи перекладача з метою уникнення семантичних помилок і спотворення слів в процесі перекладу.

Слід зауважити, що помилкові друзі перекладача зустрічаються не тільки на лексичному рівні, який був предметом розгляду статті, а й на рівні окремих висловлювань і синтаксичних структур, а також на рівні фразеологічних одиниць.

Література:

1. Акуленко В.В. О ложных друзьях переводчика [Электронный ресурс]. – URL: http://samlib.ru/w/wagarow_a_s/akulenko.shtml
2. Акуленко В.В. Существует ли интернациональная лексика? // Вопросы языкознания. – 1961. – № 3. – С. 60-68.
3. Климзо Б.Н. Ремесло технического переводчика. – М.: Р Валент, 2006. – 510 с.
4. Ложные друзья переводчика [Электронный ресурс]. – URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
5. Anisimova A. False Friends of the Translator in the Terminology of the European Union [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.beta-iatefl.org/?s=faux+amis&submit>

Галузь «Право»:

ГОСПОДАРСЬКА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ

Андрійчук Богдан Ігорович
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки,
Україна, м. Луцьк

Тімофєєва Тетяна Сергіївна
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки,
Україна, м. Луцьк

Анотація. Подано комплексний аналіз поняття «господарська правосуб'єктність» як елемента правового статусу суб'єкта господарських відносин. Розмежовуються поняття «господарська правосуб'єктність» та «господарська компетенція».

Ключові слова: правосуб'єктність, господарська правосуб'єктність, господарська компетенція.

Реалізація права вимагає певних особливостей, визнаних або встановлених законом для всіх суб'єктів права. Сукупність цих ознак утворює поняття «правосуб'єктності». Саме господарська правосуб'єктність є домінуючою ознакою, що характеризує правовий статус суб'єкта господарювання.

Правосуб'єктність як правова категорія визнає за особою можливість бути учасником правовідносин, мати права та обов'язки, тобто виступати суб'єктом права. Галузева правосуб'єктність стосується діяльності особи в певних сферах суспільного життя, що складають окремий предмет правового регулювання. Таким чином, господарська правосуб'єктність визнає за особою здатність бути учасником правовідносин у сфері господарських відносин [4, с. 39].

Для участі у сфері господарювання особа повинна бути наділена необхідними для цього правами та обов'язками. Без цього особа не зможе ні досягнути визначеної мети, ні виконати поставлених перед нею завдань, ні набути статусу суб'єкта господарського права, ні взагалі стати учасником господарських відносин.

Правосуб'єктність суб'єкта господарювання доктринально визначається як господарська компетенція, тобто сукупність встановлених законодавством і набутих у господарських правовідносинах прав і обов'язків [6, с. 95]. Це визначення знайшло закріплення і у статті 55 Господарського кодексу України, де зазначається, що суб'єктами господарювання є учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків). Це означає, що в межах загального права фізичних та юридичних осіб на здійснення господарської діяльності особа, визнана в установленому порядку суб'єктом господарської діяльності, безпосередньо здійснює права і несе обов'язки, обумовлені конкретними господарськими відносинами [5, с. 47].

Проте, на нашу думку, ототожнення понять «господарська правосуб'єктність» та «господарська компетенція» є спірним. Такі поняття треба розмежовувати, але при цьому не виключаючи їх тісного взаємозв'язку. Це досить взаємопов'язані категорії, які загалом і формують передумови участі особи в господарських правовідносинах [3, с. 95]. Господарська правосуб'єктність є ширшим поняттям і включає в себе господарську компетенцію як елемент.

Компетенція не може бути зведена до «здатності» і до «загальних можливостей», це щось більш конкретне, ніж загальні можливості; це сукупність визначених, уже наявних прав. Обсяг компетенції не може бути змінено з власної волі суб'єкта. Обсяг правоздатності менш конкретний, але також не безмежний. Якщо компетенція вказує, якими правами й обов'язками суб'єкт уже володіє через те, що належить до певної категорії учасників господарських відносин, то правоздатність показує, якими правами й обов'язками він може володіти понад це [3, с. 94].

Крім того, у правовій науці використовуються терміни «правоздатність та дієздатність» (зокрема у працях дослідників А.Є. Пілецького, В.С. Щербини), що вважаємо другими елементами господарської правосуб'єктності [4, с. 40]. Адже варто розмежовувати здатність мати право та здійснювати його (господарська правоздатність та дієздатність) від самого права (господарська компетенція). Господарська компетенція як сукупність прав та обов'язків реалізується за допомогою господарської правоздатності та дієздатності, що означає можливість мати таку сукупність прав та обов'язків. Це охоплюється поняттям «господарська правосуб'єктність», без якої неможлива участь суб'єкта у господарських правовідносинах. Вона в свою чергу по-різному визначається у Цивільному кодексі (ЦК України) та Господарському кодексі України (ГК України).

Відповідно до ст. 91ЦК України юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині [2]. Однак, їх поява має свої особливості (державна реєстрація, наявність установчих документів, у яких містяться відомості про найменування і місцезнаходження юридичної особи, про органи управління і контролю, їх компетенцію, мета, предмет, а саме вид господарської діяльності, на яке законодавство встановлює певні ліміти, передбачаючи ліцензування, квотування тощо) [1].

Положення Господарського кодексу України, на відміну від Цивільного кодексу, що закріплює універсальну правоздатність юридичної особи, передбачають спеціальну правоздатність – наявність у юридичної особи таких прав та обов'язків, які відповідають меті і завданням її діяльності [7].

Таким чином, господарська правосуб'єктність є необхідною та домінуючою ознакою правового статусу суб'єктів господарських відносин, яка в свою чергу містить такі елементи, як господарська компетенція, господарська правоздатність та дієздатність. Дані поняття не ототожнюються, а знаходяться у тісному взаємозв'язку. Відповідно господарська правосуб'єктність визначається як спеціальна правова властивість суб'єктів господарювання бути учасником господарських відносин, а саме здатність мати права та обов'язки і здійснювати їх для виконання своїх завдань та статутних цілей.

Література:

1. Господарський кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. На 03 жовтня 2017 року: офіц. текст/ Верховна Рада України. – Київ: Алерта, 2017. – 176 с.
2. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 06 липня 2016 року: офіц. текст/ Верховна Рада України. – Київ: Алерта, 2016. – 306 с.
3. Гарагонич О. В. Поняття та ознаки господарської компетенції / О. В. Гарагонич // Порівняльно-аналітичне право. - 2016. - №3. - С. 93-96.
4. Ментух Н. Ф. Поняття господарської правосуб'єктності/ Н. Ф. Ментух// Адвокат. - 2011. - №2(125). - С. 39-41. Несинова С.В. Господарське право України. Навч. посіб. /С.В. Несинова, В.С. Воронко, Т.С. Чебикіна.- Київ.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.
5. Щербина В. С. Господарське право: підручник/ В. С. Щербина. - 2-е вид., доп. і перероб. - Київ: Юрінком Інтер, 2005.- 592 с.
6. Щодо надання роз'яснень стосовно правосуб'єктності підприємства: лист [Електронний ресурс]/ Міністерство Юстиції України. – 2004. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1332323-04>. – Назва з екрана (дата звернення 22.11.2017).

ПРАВО ПРИТУЛКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Андрійчук Б.І.
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

Тимофєєва Т.С.
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

Анотація. У статті аналізується інститут права притулку у Великобританії, зокрема розглядається порядок надання права притулку. Визначається рівень забезпечення та гарантування такого права у королівстві.

Ключові слова: право притулку, біженець, *asylum seeker*.

Право притулку є традиційним інститутом міжнародного права з особливою історичною специфікою встановлення та подальшого впровадження. Наприклад, в Італії та Франції переважає погляд на цей інститут як на право особи, що зазнає переслідувань з боку власної держави, отримати притулок в іншій державі, однак у багатьох європейських країнах змістом визначається суверенне право держави надавати чи не надавати притулок іноземцям [6,54].

Так чи інакше, чи не найбільш помітна роль відведена реалізації права особи отримати притулок у такій країні як Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, де, як прийнято вважати, це дістало свій епогей на початку 21 століття. Щоб зрозуміти чим це зумовлено, варто звернутись до передумов виникнення вищенаведеного права.

Насамперед, події, що передували його встановленню, відбулася у період так званої Великої французької революції. Так, у Конституції Франції 1793 року зазначалося, що держава надає «притулок іноземцям, вигнаним із своєї батьківщини за справу свободи» [4, с.395].

У двадцятому столітті процес лібералізації, поступово збільшуючи кількість країн, для котрих становлення права притулку стало загальноприйнятою нормою їхнього національного законодавства, зумовив його появу і міжнародному праві. Зокрема щодо національного, Конституція Франції визначає, що кожна людина, що переслідується за свою діяльність на користь свободи, має право притулку на територіях Республіки (Преамбула Конституції 1946 року). Згідно з статтею 16 Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина особи, котрі піддаються політичним переслідуванням, користуються правом притулку. Також подібне положення містить п.4 ст.13 Конституції Іспанії [4, с.396].

У міжнародних актах, а саме у статті 14 Загальної декларації прав людини 1948 року визначено: «Кожна людина має право шукати притулку від переслідування в інших країнах і користуватися цим притулком. ...Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні не політичного злочину, або діяння, що суперечить цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй» [2]. Також відповідно до Декларації про територіальний притулок, прийнятою Радою Європи в 1997 році право притулку дається будь-якій особі, що має цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідування за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань. Здебільшого такі особи охоплюються поняттям «біженці» [1].

Відповідно до статті 1 Конвенції ООН 1951 року про статус біженців людина, яка через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань визнається біженцем [3].

Інститут права притулку відіграючи вагомий роль у сучасній міжнародно-правовій сфері перш за все виступає достатньо ефективним механізмом міжнародного захисту прав і свобод людини як «цінності», що є носієм всіх інших цінностей, встановлених конституційним законодавством,

розбудова якого є як проявом ефективності міжнародно-правових гарантій прав і свобод людини, так і стабільності міжнародних відносин [6, с.52].

Прикладами ефективності можуть бути своєрідні підходи Сполученого Королівства до цього елементу механізму міжнародного захисту прав і свобод людини. Це передусім можна простежити у визначенні суб'єкта. Так, особа, яка потребує притулку, – це суб'єкт, який фізично повинен знаходитися на території Великобританії [5].

Право особи на звернення щодо надання притулку реалізується в Міністерстві внутрішніх справ Великобританії. Розглядом і прийняттям рішення за запитом притулку займається імміграційний департамент під назвою Home Office. Заява про надання права притулку може подаватися як безпосередньо при в'їзді в королівство, так і всередині країни незалежно від законності чи незаконності перебування особи на території Великобританії [7].

У Великобританії біженець автоматично набуває статусу *asylum seeker*, тобто людини, яка покинула свою країну походження та офіційно подала заяву про надання притулку в іншій країні, але заявка якої ще не була розглянута. Така особа вже з моменту подання заяви має певні пільги, зокрема, 5 фунтів в день для проживання, житлове забезпечення тощо. Також якщо протягом шести місяців з дня подання заяви не було прийнято рішення відповідними органами, то після закінчення цього терміну *asylum seeker* може бути надано дозвіл на роботу.

Після подачі заяви співробітники (з безкоштовним перекладачем) Home Office проводять з прохачем притулку попередню співбесіду, на якій повинні отримати максимум відомостей і документальних підтверджень [7]. Однак складність і неоднозначність питання часто призводять до різного рішення (за статистичними даними лютого 2017 року). Саме тому особі надається право на апеляцію, яка подається на ім'я спеціального судді – *special adjudicator* або в Управління імміграційних апеляцій [8].

Отже, хоч і на сьогоднішній день Британська система надання притулку є комплексним доопрацюванням переваг, сформованих зарубіжним досвідом впродовж трьох століть, водночас ідеї, втілені цією країною, свідчать тільки про початок формування конституційної розбудови як і на міжнародному рівні, так і національному, Великобританії зокрема.

Література:

1. Декларація про територіальний притулок, що прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи [Електронний ресурс]. – 1977. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_316. – Назва з екрана. – (дата звернення 04.12.2017).
2. Загальна декларація прав людини (рос/укр) [Електронний ресурс]. – 1948. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015. – Назва з екрана. – (дата звернення 04.12.2017).
3. Конвенція про статус біженців (укр/рос) [Електронний ресурс]. – Женева, 1951. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011. – Назва з екрана. – (дата звернення 04.12.2017).
4. Баймуратов М. О. Міжнародне право: підручник / М. О. Баймуратов. – 3-тє вид. – Х: Одісей, 2002. – 672 с.
5. Вестморелэнд О. Статус : беженец [Электронный ресурс] / О. Вестморелэнд. – 2017. – режим досмотра: <https://angliya.com/2017/05/03/status-bezhenec-uk/>. – название с экрана (дата обращения 03.12.2017).
6. Чернявський А. Л. Інститут права притулку в сучасному міжнародному праві / А. Л. Чернявський // Альманах міжнародного права. – вип. 5. – Одеса, 2014. – с.52-58. – (міжнародне право прав людини).
7. Процедура отримання статусу біженця в Англії [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <http://uofukraine.wixsite.com/union-immigrants/ang>. – Назва з екрана. – (Дата звернення 03.12.2017).
8. The facts about asylum [Electronic resource] / Refugee council. – 2017. – Access mode: https://www.refugeecouncil.org.uk/policy_research/the_truth_about_asylum/facts_about_asylum_-_page_1. – Name from the screen. – (Date of treatment 03.12.2017).

ДЕМОКРАТИЧНО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО

Тімофєєва Т.С.

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

***Анотація.** У статті розглядаються демократичні політико-правові вчення українського мислителя, історика, соціолога і політика В'ячеслава Липинського. Аналізується значення його ідеології для творення національної української державності.*

***Ключові слова:** демократія, лібералізм, громадянська свобода.*

Кожна епоха державотворення України представляється своїми видатними особистостями, їхнім внеском в побудову та становлення незалежності держави. Завдяки їм, ми живемо у соборній, самостійній країні як приклад реалізованих здобутків наших героїв. На нашу думку, з низки здійсненого є ще чималий обсяг залишеного для подальшого осмислення та впровадження. Це насамперед багатогранне теоретичне підґрунтя: провідні ідеї, погляди і переконання українських мислителів, соціологів, філософів, істориків, одним з яких був наш земляк В'ячеслав Липинський.

В'ячеслав (у хрещенні - Вацлав-Вікентій) Казимирович Липинський народився 5 квітня 1882 року у маленькому волинському селі Затурці. Родом із польського старовинного шляхетського роду гербу «Бродзіч» [1].

Здобувши ґрунтовну освіту в навчальних закладах України і зарубіжжя (житомирська, луцька і київська гімназія, Краківський, Женевський університет), він у 1909 році в Україні розпочинає свій плідний, вагомий та доволі самобутній шлях наукової і політичної діяльності, чільне місце якої посідає питання творення національної української державності.

Державно-правова думка в той час спрямовувала ідею національно-соціального визволення українського народу в русло пошуків належного конституційно-вираженого оформлення державного устрою, політичного режиму та всіх аспектів взаємовідносин індивіда, суспільства та держави[2].

Вважають, що за своє життя він двічі змінював свої політико-правові погляди: один раз - у бік демократії, другий раз - до конституційної монархії[3].

Але є підтримані нами думки, у яких стверджується, як і про вмиле поєднання переконань, так і про вияв докорінно нового бачення поняття демократії у державознавстві його сучасності та нашої загалом.

У його політико-правовій концепції стверджувалось, що тільки власна держава, збудована українською нацією на своїй етнографічній території, буде запорукою досягнення її незалежності. Тобто самовизначення як і національне так і територіальне. Будучи послом, він мав виконати нелегку місію – впровадження в життя умов Брест-Литовського договору. Передусім проведення принципу вилучення українських земель Східної Галичини в окремий коронний край, підготувавши таким чином ґрунт для об'єднання обох частин України у єдину державу[4]. Липинський відзначав, що розв'язання цього питання фактично означає вирішення раз і назавжди питання західного кордону української нації.

Прийнято вважати, що історично першою концепцією та формою практичного втілення народного управління був лібералізм, як ідея індивідуальної свободи. У зв'язку з цим демократія на перший план ставить громадянську свободу, яка ґрунтується на реалізації особистих прав і свобод індивіда, його «повноцінного волевиявлення». У своїй праці «Листи до братів-хліборобів» В. Липинський зазначає особливості реалізації свободи і чинника її здійснення. Так, «...лише та людська громада буде здатна до життя і творчості, коли існує вільно душевно, є моральною. Він прагнув, щоб кожен був у моральному покликанні патріотом. З його слів (з листа до Б. Шемета): «Бути патріотом – це значить шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця. Бути патріотом – це значить перш за все вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця...»[5]. Тільки таке тверде переконання в правоті своїй дає кожній громаді моральну силу, з якою можливе будь-яке творче, державо-розбудовче діло.

Прив'язання до землі робить з людей різних етносів українців. Таким чином, вважав В. Липинський, люди можуть бути мовно і за культурною традицією поляками, росіянами, євреями, а територіально, коли вони живуть на українській землі, це такі ж українці, як і корінні жителі[4].

Він один з перших вголос поставив питання побудови дійсно незалежної України, без орієнтацій чи то на Російську, чи то на Австро-Угорську імперію, чи на Москву, чи на Варшаву[6]. На той час тривала дискусія між ним та його теоретичними і політичними опонентами щодо шляху та напрямків творення української нації та держави, що безперечно, закінчилась перемогою В'ячеслава Липинського, який писав, що нація формується через створення держави, а не навпаки[7].

Обґрунтовуючи ідею створення незалежної української держави, В. Липинський на перший план висунув її демократичний характер, який базувався на ідеї політичної інтеграції як засобу та опори досягнення державності, але з умовою, що «політична культура однієї нації не може бути механічно перейнята нацією іншою»[6].

Також Липинський писав, що Україні для успішного державотворення потрібна релігія і церква, «яка найкраще навчить використовувати вічні і загальнолюдські закони творчої громадської моралі, дасть нам любов до Бога, до правди, до ідеї і дасть нам, на глибокій вірі і любові оперту, спокійну силу духа для твердого, непохитного і послідовного творення нашого українського діла»[8].

Модель майбутньої держави, яка щоразу б переймала все нові цінності, за своєю суттю могла б кардинально змінитись. Відомо, що влада у цих розбудовчих процесах мала б бути надпартійною, тобто загальнонаціональною. Ідея соборності всіх українських земель, повернення до традицій козацько-гетьманської державності України відстоювалась концепцією «повнокласовості» українського суспільства. На його думку, українську націю, а значить і українську державу, творить весь народ, усі його класи, верства і еліта[9].

В'ячеслав Липинський був, залишається і буде оригінальною постаттю, погляди якої будуть неодноразово переосмислюватись дослідниками. Як своєрідний заповіт сучасному поколінню українців служать такі його слова: «Отже, щоб бути українцями, і щоб була Україна, держімося кожний своїх традиційних основ, своїх коренів, кожний в організації своєї церкви, і на ґрунті своєї традиційної культури змагаймо до гармонійного наближення себе до наших земляків другої церкви, другої культури. Іншими словами, не перетягаймо їх силоміць до себе, а себе наближаймо до них». У цих словах - безумовна мудрість[6].

Література:

1. В'ячеслав Липинський: доля, вчення, актуальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vysochanskiy-sas.com/pro-shlyakhetnist/398-v-yacheslav-lipinskiy-dolya-vchennya-aktualnist> . – Назва з екрана. – (Дата звернення 05.12.2017).
2. Мірошниченко М. І., Мірошниченко В.І. Історія вчень про державу і право: Навч. Посібник. – Київ: Атіка, 2004. – 224 с.
3. Історичні погляди В. Липинського [Електронне ресурс]. – Режим доступу: https://vuzlit.ru/613156/istorichni_poglyadi_lipinskogo . – Назва з екрана. – (Дата звернення 05.12.2017).
4. Білий Л.Г. Консерватизм В'ячеслава Липинського: світоглядні та історико-політичні аспекти / Л. Г. Білий // Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики XXI століття // Матеріали доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції / Відп. ред. О. П. Самойленко. – Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – С. 29-32.
5. Націоналізм, патріотизм і шовінізм (з листа до Б.Шемета) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrhistory.narod.ru/texts/lypynski-1.htm> . – Назва з екрана. – (Дата звернення 05.12.2017).
6. Парандій В.О. В'ячеслав Липинський – до української нації через українську державу/ В. О. Парандій, О. П. Барабаш-Тимофієва // Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики XXI століття // Матеріали доповідей учасників VIII Міжнародної

науково-практичної конференції / Відп. ред. О. П. Самойленко. – Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – С. 32-34.

7. Самойленко О.П. Політична культура та масова свідомість сучасного українського суспільства: соціально-психологічні аспекти (в контексті дослідження спадщини В. Липинського) / О. П. Самойленко // Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики ХХІ століття // Матеріали доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції / Ред. кол.: О. П. Самойленко та ін.. – Луцьк: Видавництво «Волинська обласна друкарня», 2009. – С. 9-12.

8. В'ячеслав Липинський: візія церкви і нації [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://christusimperat.org/uk/node/37024> . – Назва з екрана. – (Дата звернення 05.12.2017).

9. В'ячеслав Липинський і Волинь: путівник. – Луцьк: Медіа, 2007. – 28 с.

Галузь «Кримінальне процесуальне право»:

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Драницька Ольга Сергіївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Україна,
Луцьк

Досліджено проблему додержання змагальності під-час вирішення клопотання про обрання запобіжних заходів слідчим суддею. Зроблено висновок, що одночасне залучення слідчого, потерпілого та прокурора для вирішення клопотання про запобіжні заходи становить порушення принципу змагальності сторін у кримінальному процесі.

Ключові слова: змагальність, підозрюваний, слідчий, слідчий суддя, кримінальний процес.

The problem of adherence to the principle of competitiveness of solving the solicitation for the applying of precautionary measures by the investigating judge was researched. It is concluded that the simultaneous involvement of the investigator, the victim and the prosecutor to resolve the solicitation for the applying of precautionary measures is a violation of the principle of competitionness between the parties in the criminal proceedings.

Key words: competitiveness, suspect, investigator, investigating judge, criminal proceeding.

Відповідно до ч.1 ст. 193 КПК «Порядок розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу», розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника [1]. Таким чином положення цієї статті не передбачають участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу слідчого та потерпілого [5, с.118].

Відповідно до ч.4 ст. 193 КПК, за клопотанням сторін або за власною ініціативою слідчий суддя, суд має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу. Слідчий на стадії досудового розслідування не є і не може бути свідком, тому допитуватися слідчим суддею не може.

Отже, ст. 193 КПК встановлює, що тягар доведення обставин, що обумовлюють необхідність застосування до особи запобіжного заходу, відповідно до положень ст. 194 КПК, покладається на прокурора. У зв'язку з цим, якщо суд порушує положення статей 193 і 194 КПК, то він, тим самим, порушує низку принципів конституційного та кримінального процесуального права.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3]. Тобто суддя повинен діяти у межах повноважень та у спосіб, що передбачений Конституцією та законами України, зокрема чинним КПК України.

На нашу думку, у разі залучення до судового засідання слідчого, слідчим суддею буде порушено принцип змагальності сторін, оскільки буде порушено баланс сторін та створено так званий обвинувальний ухил у кримінальному процесі. Права слідчого при цьому не порушуються, бо ст. 21 КПК «Доступ до правосуддя» на нього у аналізованих правовідносинах не поширюється, оскільки ст. 193 КПК врегульовується порядок розгляду судом клопотання про обрання запобіжного заходу. Водночас слідчому, як і кожному громадянину України, відповідно до принципу гласності, не забороняється бути присутнім у судовому засіданні, за винятком обмежень, що встановлені ст. 27 КПК.

Вищезазначена позиція відображена у п. 6 листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 04.04.2013 р. № 511-550/0/4-13, яким визначено, що розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого та його захисника [4].

У ст. 370 КПК закріплено, що законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК. Тобто, під час ухвалення судового рішення, ухвали, суд, крім норм матеріального права, повинен дотримуватись вимог щодо кримінального провадження. Деякими практиками тлумачиться, що відповідно до ст. 177 «Загальні положення про запобіжні заходи», слідчий суддя, суд повинен відмовити у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених КПК, не зможе запобігти доведеним під час розгляду ризику або ризикам. У той же час, зі змісту ст. 184 КПК, таке клопотання може бути подане лише у письмовій формі та його копія має бути вручена підозрюваному (захиснику).

Тому доводити процесуальні ризики недосягнення завдань кримінального провадження слідчий може лише у письмовій формі, оскільки чинний КПК не наділяє його правом виступу в суді, а також іншими процесуальними правами, наприклад, шляхом відкликання клопотання про обрання запобіжного заходу [5, с.122].

Висновки. Проведений аналіз чинного КПК, практики Вищого спеціалізованого суду України дає підстави для висновку про те, що участь неуповноважених осіб (слідчого, потерпілого, його представника) у судовому засіданні по розгляду слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу, є порушенням ст. 193 КПК. Вважаємо, що у такий спосіб відбувається порушення принципу змагальності сторін у кримінальному процесі, а отже і права особи, що підозрюється у вчиненні злочину, на справедливий суд (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg> (вступив в дію з 20 листопада 2012 року).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України – 1998. – № 13.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04 квітня 2013 р. № 511-550/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>.
5. Притула А.М. Змагальність у кримінальному процесі як передумова справедливого суду / Юридична наука. – 2014. – № 8. – С.118-122.

ЗАСАДИ РІВНОСТІ ТА ЗМАГАЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ГАРАНТІЇ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Полюх Христина Миколаївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Україна,
Луцьк

Досліджено зміст засад рівності та змагальності кримінального провадження. Зроблено висновки щодо значення засад рівності та змагальності сторін кримінального провадження як гарантій реалізації сторонами права на справедливий суд.

***Ключові слова:** рівність перед законом та судом, змагальність, сторони кримінального провадження, право на справедливий суд.*

The main principles of equality and competition of criminal proceedings, their guarantees and realization are researched. The conclusion is made concerning the equality of the rights of the parties of criminal proceedings and the conditions for realization of their procedural rights.

***Key words:** equality before the law and the court, competitiveness, the parties to the criminal proceedings, the right to a fair trial.*

Одним із основних завдань реформування кримінального провадження – забезпечення реальної, а не задекларованої, рівності процесуальних можливостей сторін кримінального провадження та утвердження принципу змагальності. Хоча поняття змагальності для кримінального процесу не нове, проте лише з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу цей принцип здобув якісно нове закріплення.

Положення про принцип рівності перед законом та судом, змагальність судочинства закріплено у ряді міжнародних документів: Загальній декларації прав людини, Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, Зводі принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі, Стандартних мінімальних правилах Організації Об'єднаних Націй щодо заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) тощо.

Право на справедливий суд є базовою складовою принципу верховенства права у кримінальному процесі. Відповідно до ст. 6 «Право на справедливий суд» Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ), кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення та з дотриманням рівності прав та змагальності при доказуванні.

У законодавстві України ці засади закріплено у ст. 129 Конституції, ст. 9 Закону «Про судоустрій та статус суддів», ст. ст. 10, 22 КПК України.

Змістом принципу рівності перед законом та судом за українським правом є те, що правосуддя здійснюється при однаковому ставленні до всіх учасників судового процесу незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак. Суд створює такі умови, за яких кожному учаснику судового процесу гарантується рівність у реалізації наданих процесуальних прав та у виконанні процесуальних обов'язків, визначених процесуальним законом.

Право на справедливий судовий розгляд, що закріплене в ЄКПЛ, вимагає відповідності процедур розгляду справи принципу «рівноправ'я сторін», який є невід'ємним елементом ч.1 ст. 6 ЄКПЛ (рішення у справі «Неймайстер проти Австрії» від 27/06/1968, параграф 30) [1].

У національній судовій практиці відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 12.04.2012 р. № 9-рп/2012 кожна особа, має гарантовані державою рівні права на захист прав і

свобод у судовому порядку та на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку в судах усіх юрисдикцій [2].

Разом із тим, у випадках і порядку, передбачених КПК України, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями (ст. 10 КПК). Зокрема, у КПК передбачені особливі процесуальні форми (провадження про застосування примусових заходів медичного, виховного порядку, щодо неповнолітніх), передбачені додаткові обов'язки посадових осіб (наприклад, залучити законного представника, захисника, перекладача). Однак це не можна вважати відступом від рівності, проявом дискримінації щодо інших осіб, бо йдеться про необхідність навпаки "зрівняти" фактичні можливості осіб здійснювати права, захищати свої законні інтереси. У інших випадках враховано дію міжнародного права.

У вітчизняній науці сформувався розуміння змагальності як стану кримінального процесу, при якому надається можливість сторонам проявити всі свої якості, пред'явити фактичні дані суду з метою переконання його у правильності свої доводів. Дана засада процесу є способом взаємодії процесуально рівних сторін, що виконують протилежні функції – обвинувачення та захисту – під наглядом суду [3, с.45].

Змагальність сторін реалізується через самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими законом. Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав. Для забезпечення дійсно змагального процесу, окрім рівності перед судом, сторони мають бути відокремленими та незалежними (ст. 22 КПК).

Знаковим проявом змагальності кримінального провадження є припис п. 7 ч. 1, ч.2 ст. 284 КПК, за яким кримінальне провадження закривається судом в разі, якщо потерпілий, його представник відмовилися від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення та якщо прокурор, потерпілий відмовилися від підтримання публічного (державного) обвинувачення.

Висновки. Змістом принципу рівності перед законом та судом за українським правом є те, що правосуддя здійснюється при однаковому ставленні до всіх учасників судового процесу. Передбачені у КПК особливі порядки, додаткові гарантії прав окремих категорій осіб не є дискримінацією щодо інших, а переслідують мету забезпечити реальну рівність сторін щодо захисту своїх прав та законних інтересів.

Змагальність як засада кримінального процесу передбачає, що рівні у правах та незалежні сторони обвинувачення та захисту самостійно обстоюють перед судом їхні правові позиції, реалізують права, свободи і законні інтереси засобами, передбаченими законом. Суд створює необхідні умови для реалізації сторонами своїх процесуальних прав, але має зберігати незалежність. Якщо сторона обвинувачення, потерпілий, його представник відмовляються від підтримання обвинувачення, то суд зобов'язаний закрити кримінальну справу, адже предмету для вирішення судом немає.

Рівність перед законом та судом, змагальність сторін є засадами, які внутрішньо визначають зміст та гарантують дію такого комплексного принципу судочинства, як право на справедливий суд, що одночасно є міжнародно-правовим стандартом захисту прав людини.

Література:

1. Рішення у справі "Neumeister v. Austria" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://european-court.eu/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/nejmajster-protiv-avstrii-neumeister-v-avstria-postanovlenie-evropejskogo-suda>.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна А.П. щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу) від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 // Вісник Конституційного Суду України – 2012. – № 3. – С. 41.
3. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник / Л. М. Лобойко. – К.: Істина, 2014. – 432 с.

Галузь «Господарське право»:

СУТНІСТЬ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Богущка Анна Анатоліївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Україна, м. Луцьк

Шевчук Андріана Василівна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Україна, м. Луцьк

Анотація. Проаналізовано законодавство про недобросовісну конкуренцію та дії, що призводять до неї, поняття та сутність «недобросовісної конкуренції».

Ключові слова: недобросовісна конкуренція, конкуренція, зловживання правом, підприємницька діяльність.

Виклад основного матеріалу. Конкуренція є найважливішим елементом ринкової економіки, без неї не можуть розвиватися ринкові відносини. Недобросовісна конкуренція є антиподом конкуренції. Основною причиною появи недобросовісної конкуренції є саме прагнення підприємців досягти певних переваг у підприємницькій діяльності зі значно меншими витратами, ніж за умов добросовісної конкуренції. Це прагнення збагачення через людський фактор є рушійною силою для підприємців, тому вони вчиняють неправомірні дії.

Законодавець визначив, що «економічна конкуренція (конкуренція) — змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття, завдяки власним досягненням, переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку».[3]

Загальне поняття недобросовісної конкуренції міститься в Паризькій конвенції про охорону промислової власності. Відповідно до пункту 2 статті 10-bis Конвенції «актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах».[6] Дане поняття знаходить своє відображення і в Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та в ст. 32 ГК України.

Особа, що вчиняє дії у конкуренції, реалізує своє право і міру власної свободи, що визначені в ст. 3 та 6 ЦК України. При цьому свобода підприємництва, закріплена ст. 42 ГК України, не є безмежною. Вона обмежується правами і свободами інших учасників конкурентного змагання. Основне з яких є право на вільну та добросовісну конкуренцію. Проте, прагнення до перемоги в конкурентній боротьбі призводить до застосування нечесних та недобросовісних методів конкурентної боротьби, або до формально правомірних, але недобросовісних дій, тобто, до зловживання правом.

Виділяють наступні ознаки недобросовісної конкуренції:

а) недобросовісна конкуренція, на відміну від монополістичної діяльності, може здійснюватися тільки активними діями, можливість пасивної поведінки у вигляді бездіяльності не передбачена;

б) дані дії будуть розглядатися як правопорушення, якщо вони суперечать не тільки положенням чинного законодавства, але і звичаям ділового обороту, вимогам добросовісності, розумності, справедливості;

в) суб'єктами недобросовісної конкуренції можуть бути лише господарюючі суб'єкти, тобто організації, що займаються підприємницькою діяльністю, а також індивідуальні підприємці;

г) метою активних дій суб'єктів недобросовісної конкуренції є придбання переваг у підприємницькій діяльності;

д) у результаті дії конкурентам можуть бути заподіяні збитки або нанесена шкода їх діловій репутації. [7]

Конкретний перелік дій, які можуть характеризуватися, як недобросовісна конкуренція, в законодавстві України не вичерпний. Вітчизняні нормативні акти містять також їх уточнюючу класифікацію. Зокрема, до таких дій, згідно глави 3 ГК України, відносяться наступні:

1. Неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання (неправомірне (тобто без дозволу) використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки; неправомірне використання товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; порівняльна реклама).

2. Створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції (дискредитація господарюючого суб'єкта - тобто поширення неправдивих, неповних або неточних відомостей, які завдають шкоди діловій репутації конкурента; схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта; схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника); підкуп працівника, посадової особи постачальника, покупця; досягнення неправомірних переваг у конкуренції - тобто шляхом порушення законів; поширення інформації, що вводить в оману).

3. Досягнення неправомірних переваг у конкуренції (отримання певних переваг стосовно іншого суб'єкта господарювання шляхом порушення законодавства, яке підтвержене рішенням відповідного органу державної влади)

4. Неправомірне збирання, розголошення та використання відомостей, що є комерційною таємницею (добування протиправним способом зазначених відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання; ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю). [1]

Державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України. [2] Органами Антимонопольного комітету України у річному звіті станом на 2016 рік зазначено, що за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції органами Комітету протягом звітного року накладені штрафи у загальній сумі майже 5 млн грн. У звітному році, так само як і в 2015, залишились актуальними питання неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання. Найбільш поширеним видом недобросовісних дій, які вчинялися з метою досягнення неправомірних переваг у конкуренції, було поширення інформації, що вводить в оману.[4]

В.С. Кулішенко виділяє чинники, що зумовлюють поширення недобросовісної конкуренції. Він вважає, що вона набуває поширення через те, що: не всі суб'єкти господарювання планують своє існування протягом тривалого часу, а тому не піклуються про створення чесної репутації і після вчинення недобросовісних дій припиняють свою діяльність; споживачі не отримують достатньої інформації про товари навіть після їхньої купівлі і використання; недостатність представлення корисної інформації про характеристику товарів на ринку; споживачі іноді не мають можливість довідатись про ціну і якість, запропоновані різними конкурентами [5, с.650-651].

Таким чином, недобросовісну конкуренцію можна визначити як порушення правил поведінки, які склалися, широко застосовуються в підприємстві та визнаються підприємцями як обов'язкові ділові норми, що завдає шкоди відносинам добросовісної конкуренції і свободи у підприємницькій діяльності.[7] Основою недобросовісної конкуренції є нечесне, неправомірне ведення підприємницької діяльності, створення перешкод суб'єкту господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг.

Література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»: Закон України від 07.06 1996 р. № 236/96-ВВР
3. Закон України «Про захист економічної конкуренції»: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III // ВВР

4. Звіт Антимонопольного комітету України за 2016 рік [Електронний ресурс]
<http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&>

5. Кулішенко В.С. Недобросовісна конкуренція як зловживання правом на конкуренцію/ В.С. Кулішенко // Актальні проблеми держави і права. – 2004. -№22. – С.650-555.

6. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. : набула чинності для України 25.12.1991 р.

7. Саніахметова Н. О. Конкурентне законодавство у питаннях та відповідях : Посібник / Н. О. Саніахметова. - К. : Центр комерційного права, 2002. - 74 с. [Електронний ресурс]
<http://radnuk.info/posibnuk/komer/576-saniahmetova/14907---q-q-----.html>

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Драницька Ольга Сергіївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
Україна,
Луцьк

Головний зміст підприємництва як фундаментальної основи конституційного ладу складає конституційне право громадян на підприємницьку діяльність, що й зумовлює його чільне місце в системі прав і свобод особи.

Ключові слова: права, свободи, обов'язки, підприємництво, підприємницька діяльність, господарське право.

The main contents of entrepreneurship as a fundamental basis of the constitutional order is the constitutional right of citizens to entrepreneurial activity, which determines its prominent place in the system of rights and freedoms of the individual.

Keywords: rights, freedoms, duties, entrepreneurship, entrepreneurial activity, commercial law.

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Це право базується на свободі підприємницької діяльності, тобто на реальній можливості здійснення особою на власний розсуд і ризик господарської діяльності, не забороненої законом, з метою одержання прибутку. Чільне місце в системі прав і свобод особи займає право на підприємницьку діяльність.

Реалізація права неможлива без активної участі держави. Вона відбувається відповідним способом, з використанням належних засобів та дотриманням умов. Порядок організації реалізації права представляє собою цілий юридичний механізм. Щодо права на підприємницьку діяльність – він встановлений на законодавчому рівні як процедурно-правовий. Через те, реалізація права на підприємницьку діяльність не зводиться лише до закріплення цього права за суб'єктом, а означає користування правом у рег-ламентованому законодавством процедурно-правовому порядку [1, с. 99-102].

Основний Закон України окрім того, що закріплює за кожним право на підприємницьку діяльність, ще і встановлює відповідні умови, так звані обов'язки, з дотриманням яких можна без перешкод на практиці реалізувати зазначене право. Одним із провідних принципів конституційного статусу людини і громадянина є єдність прав і обов'язків.

Умови, що висуває держава до особи, яка має намір займатися підприємницькою діяльністю, включають наступні основні елементи: 1. дотримання конституційних обов'язків; 2. виконання вимог господарського та цивільного законодавства України.

Важливим питанням при дослідженні умов реалізації конституційного права людини і громадянина на підприємництво є з'ясування кола суб'єктів даного права. Треба розрізняти такі правові категорії як «суб'єкт підприємницької діяльності», «суб'єкт господарювання» та «суб'єкт права на підприємницьку діяльність», оскільки вони не є тотожними як за обсягом та змістом, так і за формою. Адже, якщо суб'єктом підприємницької діяльності особа стає лише з моменту її реєстрації у такій іпостасі у встановленому законом порядку, то правом на

підприємницьку діяльність кожний суб'єкт потенційно наділяється з моменту народження, а інститут «реєстрації» є стадією реалізації даного права, яка і відбувається за наявності певних встановлених законом умов. Отже, основною та обов'язковою умовою реалізації права на підприємницьку діяльність треба вважати легалізацію підприємницької діяльності суб'єкта. Легалізацію діяльності підприємців відносять до адміністративних заходів, оскільки вона полягає у державній реєстрації, видачі ліцензій, отриманні патентів, сертифікації, стандартизації тощо, тобто у процедурах, які встановлені нормативно, є обов'язковими для підприємця та реалізуються через діяльність державних органів. У правовому аспекті «легалізацію суб'єктів підприємництва» слід розглядати як підтвердження державою законності участі суб'єктів у відносинах у сфері підприємництва [2, с. 87–90].

Отже, можна зробити висновок, що під умовами реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність слід розуміти сукупність вимог, що закріплені на законодавчому рівні і висуваються державою до осіб (незалежно від приналежності до громадянства), які мають намір займатися підприємницькою діяльністю, з дотриманням яких надане Конституцією право перетворюється в реальну дійсність. Держава приділяє значну увагу регулюванню підприємницької діяльності та умов її здійснення. Це цілком логічно, оскільки підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому. Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують корегування та удосконалення. Позитивним є те, що держава не стоїть на місці, а продовжує плідну роботу у даній сфері, оскільки розвиток підприємництва в Україні залежить передусім від створення реальних, повноцінних ринкових умов, що дадуть змогу особам повною мірою реалізовувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність та створюватимуть атмосферу підтримки підприємництва як основи соціального прогресу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бігняк О. Поняття права на підприємницьку діяльність / Бігняк О. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 2. – С. 99–102.
2. Сагайдак Ю. Сутність, роль та організаційно-правові проблеми легалізації підприємництва в Україні / Сагайдак Ю. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 11. – С. 87–90.

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Полюх Христина Миколаївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
Україна,
Луцьк

Права і свободи людини і громадянина підлягають захисту від усіх порушень в усіх сферах права. На даний час актуальним питанням є захист від порушення прав в сфері діяльності юридичних осіб, адже стрімкий розвиток бізнесу робить це питання вкрай важливим.

Ключові слова: права, свободи, інтереси, громадянин, людина, судовий захист, форма захисту, господарське право.

The rights and freedoms of a person and a citizen are protected from all infringement in all spheres of law. Nowadays, the actual issue is the protection against infringement of rights and freedoms in the sphere of activity of legal entities, as the rapid development of business makes this issue extremely important.

Keywords: rights, freedoms, interests, citizen, human, judicial protection, form of protection, commercial law.

Під захистом розуміємо сукупність способів (заходів), які застосовуються до порушників господарських правовідносин. У матеріально-правовому розумінні - це норми господарського права, що визначають форми, способи і терміни відновлення порушених прав та інтересів, захист їх від порушень у майбутньому. У процесуально-правовому значенні це - діяльність, за допомогою якої досягається необхідний ефект щодо реалізації прав і обов'язків: відновлення можливості учасника відносин діяти в межах його правосуб'єктності; володіти, користуватися, розпоряджатися майном; вступати у відносини і реалізовувати права, що випливають з них, тощо. Зміст процесуальної сторони інституту захисту права складає правозастосовна діяльність, здійснювана у формах і способами, встановленими законом, з метою відновлення порушеного права та інтересу, впливу на правопорушника і запобігання правопорушенням у майбутньому. Діючи на підставі матеріальних норм права, суб'єкт самостійно або за допомогою компетентних органів устанавлює власні права і кореспондуючі їм обов'язки суб'єктів господарських відносин, які не визнають або порушують його права та законні інтереси [2, с. 42].

На мою думку, інститут захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів має комплексний характер, оскільки форми, способи, порядок правового захисту забезпечуються нормами як матеріального, так і процесуального права. При цьому захист як громадських, так і приватних інтересів забезпечується державою публічно-правовими засобами [5, с. 217].

Вважаю, що захист прав суб'єктів господарювання та споживачів - це введення в дію системи правових та організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації прав цих суб'єктів та недопущення їх порушень. Сукупність взаємопов'язаних правових засобів, способів і форм, за допомогою яких поведінка суб'єктів господарювання, їх контрагентів (у тому числі споживачів) та державних органів у ході їх правовідносин приводиться у відповідність до вимог і дозволів, що містяться у нормах права, і тим самим забезпечується захист законних прав суб'єктів, складає механізм захисту [3, с. 40].

До захисту господарських прав входить така діяльність щодо застосування норм права, яка спрямована на відновлення права, здійснення інтересів, надання відповідного впливу на правопорушника, в тому числі застосування до нього заходів відповідальності. Ми бачимо, що захист прав учасників господарських правовідносин - одне із завдань, що стоять перед судовими органами, і полягає не в охороні від усяких зазіхань, а в створенні умов для безперешкодного здійснення права, ліквідації наслідків його порушення [1, с. 39].

Яскравим прикладом для дослідження механізму захисту в господарському процесі є захист прав інвесторів. Захист інвестицій - це комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій [4, ст. 646]. Це визначення демонструє, що законодавець розглядає захист законних прав та інтересів інвесторів як складову захисту інвестицій. При цьому йдеться не тільки про захист прав, а й про захист законних інтересів.

Отже, можна зробити висновок, що права та законні інтереси в господарському процесі можна захищати за допомогою наступних форм захисту: законодавча, яка включає судову і адміністративну; законодавчо-договірну, яка включає третейську, арбітражну і самозахист; договірну.

На мою думку, дані форми захисту є ефективними, але водночас через численні прогалини в законодавстві їх можна обійти і нашкодити суб'єктам господарського права, тому необхідно чітко слідкувати за ринком бізнесу та «латати» прогалини шляхом введення жорстких покарань у разі посягань на права та законні інтереси людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Абова Т. Е. Охрана хозяйственных прав предприятий. — М.: Юрид. лит., 1975. — 216 с.
2. Кучеренко А. В. Конституційне право людини на підприємництво // Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля: Серія «Юридичні науки». — 2013. — № 2 (5). — С. 38–44.

3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Г. Л. Знаменський, В. С. Хахулін, В. С. Щербина та ін.; за заг. ред. В. К. Мамутова; Акад. прав. наук України, Відня екол., госп. і аграр. права. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 687 с.

4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. — Ст. 646.

5. Хозяйственное право: учебник / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, В. С. Хахулин и др. — Киев : Юринком Интер, 2002. — 912 с.

Галузь «Історія вчень про державу і право»:

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ

Богущька Анна Анатоліївна
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Україна, м. Луцьк

Анотація. Проаналізовано політичні погляди видатного італійського політичного діяча державного секретаря Флоренції, мислителя Н. Макіавеллі, який розкрив закономірності суспільно-політичних явищ, з'ясував чому одна форма держави змінюється на іншу, визначив найкращу з форм державного устрою і розглянув співвідношення влади правителя і народу.

Ключові слова: держава, політика, релігія, республіка.

Виклад основного матеріалу. Вищим досягненням політичної думки епохи Відродження є творчість флорентійського мислителя Нікколо Макіавеллі (1469-1527). Він поклав початок науці про політику, базуючи її на власному багатому досвіді і вивченні античності.

Макіавеллі зажив слави політичного теоретика насамперед завдяки новому «науковому методу», про який Девід Юм писав у своєму начерку: «Цю політику можна звести до науки» як «одну з тих вічних політичних істин, що їх не змінюють ні час, ні випадок»; по-друге, завдяки доктрині моральної стійкості та цілеспрямованості, що спричинилася до появи дієслова «макіавеллізувати»; по-третє, завдяки теорії політичного республіканізму, яка справила значний вплив на англійську й американську політичну думку XVII та XVIII століть.[4]

У політичному змаганні Нікколо Макіавеллі вважав можливим заради великої мети та ідеї зневажати закони моралі і використовувати будь-які засоби заради їх досягнення, виправдовував навіть жорстокість і віроломство правителів у їх суперництві за владу. Звідси і макіавеллізм - спосіб політичної діяльності, що зневажає будь-якими засобами заради досягнення поставленої мети. Дане поняття складається з таких психологічних факторів: поведінка та маніпуляція людьми; відношення і емоційна маргінальність; нехтування соціальною мораллю. На нашу думку, історична заслуга Нікколо Макіавеллі - погляд на державу як на природне утворення, що досягається на основі домовленості людей в інтересах захисту і цілісності країни. [2 с.54]

Державу Н. Макіавеллі розглядав як відношення між урядом і підданими, що спирається на страх чи любов підданих. Держава є непорушною, якщо уряд не дає приводу до змов і обурень, якщо страх підданих не переростає в ненависть, а любов - в презирство.

Макіавеллі розрізняв монархію, аристократію і народне правління, а тиранію, олігархію та охлократію вважав спотворенням. Перші три форми правління він вважає правильними, але вони нестійкі й недовготривалі. Найкращою, на його думку, є змішана форма, в якій поєднані елементи всіх правильних форм. Порівнюючи переваги різних форм правління, Н. Макіавеллі надає перевагу республіці, бо вона найбільше відповідає вимогам рівності і свободи. Республіка - більш стійка, ніж монархія, вона краще пристосована до різних умов, забезпечує єдність і міць держави, породжує в людей патріотизм. [6]

Заслуговує на увагу те, що важливим засобом політики Макіавеллі вважав релігію. Релігія є могутнім засібом впливу на розум та звичаї людей. Там, де є хороша релігія, легко створити

армію. Держава повинна використовувати релігію для керівництва підданими. Роль церкви в історії Італії і в історії Європи Макіавеллі оцінював дуже негативно.[1]

Нікколо Макіавеллі добре усвідомлював силу релігії, її соціальну функцію, її консерватизм і владу і тому закликав використовувати цю силу для загального блага, особливо для об'єднання і зміцнення держави. Виходячи з цього, Макіавеллі рекомендував головам республік зберегти основи їхньої релігії, адже суспільство без релігії немислиме. Релігія – свідомість суспільства, яка забезпечує єдність влади та народу. Проте церква, на переконання флорентійського мислителя, повинна бути підпорядкована державі

Нікколо Макіавеллі вважав, що правителі стають великими, коли долають труднощі і зроблений їм опір. Іноді доля посиляє ворогів, щоб дати правителю перемогти їх і піднятися. [3]

Макіавеллі зазначає, що про розум правителя можна судити з того, яких він собі обирає порадників. Якщо це люди віддані й розумні, те саме можна сказати і про правителя. Якщо ж вони не такі, то й про нього скажуть те, що про них, бо першу помилку він уже допустив, коли обрав собі поганих порадників.

Макіавеллі відділяв політику від моралі. Політика розглядалася як особлива сфера людської діяльності, що має свої закономірності, які повинні бути вивчені і осмислені, а не виведені з Святого Письма. Такий підхід до вивчення держави був величезним кроком вперед у розвитку політико-правової теорії.

Політика має свої цілі й закони, незалежні від релігії та моралі. Головним критерієм державотворчої діяльності є користь і успіх у досягненні поставлених завдань. Добре все те, що сприяє зміцненню держави, а політичного результату має бути досягнуто будь-якими засобами, хоч би й обманом та відкритим насильством.

У цілому заслуги Н. Макіавеллі у розвитку політичної науки полягають у тому, що він:

- 1) відкинув схоластику, замінивши її раціоналізмом і реалізмом;
- 2) заклав основи політичної науки;
- 3) виступив проти феодальної роздробленості;
- 4) ввів поняття "держави" та "республіки";
- 5) сформулював суперечливий, але вічний принцип "мета виправдовує засоби".[5 с.30]

Висновок. Отже, ми погоджуємось, що Нікколо Макіавеллі вперше в історії відокремив політику від моралі та релігії і зробив її відокремленою із законами і принципами, які властиві лише їй і які істотно різняться від законів моралі і релігії. Політика, за Макіавеллі, займає вище становище в світогляді тому, що є символом віри людини. Політична концепція філософа спрямована на досягнення певної політичної мети, а саме формування волі, за допомогою якої можна створити могутню державу.

У політичних працях «Мистецтво війни», «Роздуми», «Флорентійські хроніки» сформульовані основні буржуазні вимоги: непорушність приватної власності, безпека особи та майна, республіка як найкраща з форм державного устрою, засудження феодального дворянства, підпорядкування релігії політиці. В його працях йшлося про використання хитрості й лукавства в керуванні державою або в адмініструванні, що започаткувало новий термін «макіавеллізм».

Література:

1. Гончаров І. А. Государ. Міркування про першу декаду Тита Лівія / За ред. Г. Муравйової, Р. Ходовского. — К.: СПБ., 2002, с. 288.
2. Горлач М.І., Кремень В.Г. Політологія: наука про політику: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / М.І. Грибан, В.Г. Кремен — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 840 с.
3. Долгов К. М. Гуманізм, відродження і політична філософія Ніколо Макіавеллі. — К.: М., 1982. — К.: с. 598.
4. Електронний ресурс
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%96%D0%BA%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%27%D1%8F%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D1%96
5. Логвина В.Л. Політологія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 304 с

6. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Навчальний посібник – К.: Либідь, 2009. – 576 с. [Електронний ресурс] <http://www.info-library.com.ua/books-text-6267.html>

АНАЛІЗ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ТЕОРІЇ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Шевчук Андріана Василівна
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

Анотація. Проаналізовано вчення визначного представника середньовічної філософії та теології – Томи Аквінського, який відіграв провідну роль у впровадженні в життя офіційної релігійної ідеології томізму.

Ключові слова: Тома Аквінський, вчення, теологія, схоластика, томізм, закон.

Дана тема є актуальною до сьогодні, адже Тома Аквінський був визнаний провідним теологом, а його доктрина — офіційною доктриною Римської католицької церкви, а тому дослідження його вчення є потрібними для пізнання природи держави і права, поглиблення уявлень про свободу, справедливість і закон.

Тома Аквінський є найбільшим представником середньовічного католицького богослов'я та схоластики. Він був удостоєний після смерті почесного звання “ангельський доктор”, а в 1323 р. — зачислений до святих. У 1879 р. його філософія офіційно проголошена філософською доктриною Ватикану.[3] Також ним був започаткований філософський напрям томізму. Томізм — це напрям у схоластичній філософії й теології католицизму, для якого характерне прагнення поєднати християнське вчення з акцентованою увагою до прав розуму і здорового глузду.

У творах Тома намагається пристосувати погляди Аристотеля до догматів католицької Церкви і таким шляхом ще більше зміцнити її. Його уявлення про країну було першою спробою розвинути християнську доктрину держави.

Від Аристотеля Аквінський перейняв думку, що людина за своєю природою є «твариною товариською і політичною». У людях спочатку закладено прагнення об'єднатися й у державі, бо індивід самотужки задовольнити свої потреби неспроможна. З цієї причини і виникає політична спільність (державна). А процедура встановлення державності є аналогічною до процесу створення світу богом.

На думку Томи, політична влада існує там, де виконуються закони і договори, а закон є певним правилом, яке спонукає особу вчинити певну дію або утриматися від неї.

Вчений розробив оригінальну концепцію системи права і закону, який є водночас і божественним проявом, і людським творінням. Усі закони він ділив на чотири групи: 1) вічний закон, під яким розумів загальний задум Бога щодо управління Всесвітом; від нього походять усі інші закони; 2) природний закон як втілення вічного закону в людській природі; 3) людські (позитивні) закони, які формулюються зусиллями людського розуму з природних законів для вирішення практичних справ; 4) божественний (також позитивний) закон, який втілений у Біблії та є необхідним орієнтиром для пошуку людиною справедливості.[1]

Участь Бога в моральному житті людини є постійною і всепроникливою, адже вічний закон безпосередньо існує в ній як сумління, крім того, зміст моральної поведінки людини регламентовано Божими заповідями. [4]

Роль володаря в державі теолог порівнював із роллю Бога у світі. Він зазначав, що Бог, перш ніж керувати всесвітом, установлює відповідний порядок. Так і монарх насамперед установлює порядок в рамках держави, а потім здійснює правління.[5] Монархія, на думку теолога, є найдосконалішою формою правління. За низкою ознак вона є більш усталеною та надійною, ніж інші форми, а також здатною гарантувати щасливе життя.

Метою державності відповідно до поглядів Аквінського являється «загальне добро», забезпечення умов гідного та розумного життя. Тома вважав, що реалізація даної мети передбачає збереження феодальної ієрархії, привілейоване становище впливових осіб і багатіїв, виключення з сфери політики хліборобів, дрібних ремісників і серед торговців, дотримання

усіма запропонованого богом боргу коритися вищому стану – правителям, які уособлюють собою державу. Проте варто зазначити, що захист інтересів папства і устоїв феодалізму методами схоластики породжувало певні труднощі. Наприклад, логічне тлумачення тези «всяка влада від Бога» допускало можливість абсолютного права світських феодалів (королів, князів та інших) управління державою, тобто дозволяло звертати йому цю тезу проти політичних амбіцій римо-католицької церкви.

Аквінський вбачав сутність влади як порядок відносин панування і підпорядкування, у якому воля осіб, що є нагорі людської ієрархії, рухає нижчими верствами населення, а цей порядок заведено богом.

У дусі середньовічної схоластики Тома Аквінський розрізняє три елементи державної влади: сутність; походження та використання. Основною ознакою держави і влади є право видавати закони.[2] В аристократії джерелом права є думка юриста. В олігархії - судова практика. У правильних формах держави існує законність і справедливість. У неправильних - усе навпаки.

Таким чином, Тома одним із перших розробив концепцію системи права, яка має певну ієрархічну внутрішню структуру на чолі з вічним законом. Право за Аквінським завжди є сферою правди та справедливості. Тлумачення його робіт замінило середньовічним схоластам дослідження реального світу, природи, суспільства, права, законів. За допомогою вчення Тома Аквінського у політико-правовій схоластичній концепції Хоми Аквінського було виправдання: страт; гоніння єретиків; церковного контролю за розвитком науки і філософії; підпорядкування догмам католицизму; прославлення феодальної ієрархії; обґрунтування феодального права як божественного та обґрунтування рабства (кріпацтва). Також варто зазначити, що завдяки вченому стало довершене теологічне католицьке віровчення, а схоластика одержала поширення в ідеології і політико-правовій думці Європи.

Список використаних джерел:

1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. — Х. : Право, 2009. — 256 с.
2. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. та доповн. – К.: Алерта, 2012. – 334 с.
3. Лейста О.Е. Історія політичних і правових вчень: Підручник/за ред. О.Е. Лейста - М.: 1997, с.123
4. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул,; ред. О.З. Лебедева-Гулей.- К.: Видавничий центр "Академія", 2005. - 414 с
5. Шульженко Ф.П. Історія політичних і правових вчень. / Шульженко Ф. П., Андрусак Т. Г. - К.: Юрінком Інтер, 1999.

Галузь «Державне право зарубіжних країн»:

ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ГІДНОСТІ ОСОБИ У КОНСТИТУЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Богущька Анна Анатоліївна
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

Шевчук Андріана Василівна
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Україна, м.Луцьк

Анотація. Проаналізовано поняття гідності, розглянуто значимість гідності для забезпечення конституційних прав особи, яка є однією з найважливіших цінностей будь-якої людини та невід'ємною складовою громадянського суспільства.

Ключові слова: гідність, права людини, конституційні цінності.

Зміст наукової роботи. Ухвалена Польським Сеймом 3 травня 1791 р. Конституція виявилась другою у світі писаною конституцією після Конституції США 1787 р. і першою конституцією у Європі. Вона ґрунтувалась на конституційному і взагалі історичному досвіді народу, констатує, що із нього береться до уваги лише усе позитивне. Нинішня Конституція Польської Республіки, прийнята Національними зборами була прийнята польським народом у конституційному референдумі 25 травня 1997 року.

Республіка Польща є демократичною правовою державою, яка здійснює принципи соціальної справедливості. Вона є єдиною державою, в якій найвища влада належить нації. Нація здійснює владу через своїх представників або безпосередньо [2, с.438]. Республіка Польща - проголошує стаття 1 Конституції - є загальним добром усіх громадян.

Пріоритет прав людини – політичні, громадянські, трудові, соціальні, культурні та інші – не дар держави, її владних органів, президента, парламенту, уряду, а суверенний, іманентний атрибут кожної особи незалежно від раси, кольору шкіри, мови, статі, віросповідання, політичних переконань, соціального походження, майнового стану. «Не народ існує для держави, а держава існує для народу». Держава зобов'язана визнавати природні права людини, захищати їх від будь-яких посягань. Гарантованість захисту держави безпосередньо зв'язана з обов'язком держави визнавати та охороняти загально визнані права людини. Права людини – одна з найвищих цінностей людської цивілізації, яка містить в собі найрізноманітніші аспекти як індивідуального, так і соціального буття. Верховенство прав і свобод особи – основний принцип демократичної правової держави і справедливого громадянського суспільства [2, с.223-224].

Відповідно до ст.30 Конституції Польської Республіки природна і невідчужувана гідність людини є джерелом свобод і прав людини і громадянина. Вона є непорушною, а її повага і охорона є обов'язком державної влади [6, с.173].

Згідно з цим положенням, гідність людини розглядається в двох аспектах: власне, як право людини і як найвища конституційна цінність. Проте незважаючи на те, що гідність людини вважається основою польської системи права змісту даного поняття не визначено ані у ст. 30, ані в Преамбулі Конституції Польської Республіки.

Деякі вчені зазначають, що людська гідність є однією з багатьох свобод людини; інші стверджують, що гідність є її позитивним правом. Деякі автори розглядають право людини на гідність як засадниче щодо інших прав людини, оскільки воно реалізується через одночасне застосування разом з іншими правами і свободами громадян. Учені також розглядають право на людську гідність як абсолютне, тобто таке, що охороняється від усіх інших суб'єктів права, які у зв'язку з цим співіснують у певному правовому режимі. На думку деяких дослідників, гідність людини треба розуміти у двох значеннях: в об'єктивному — як визнання і повагу до

особи з боку оточуючих, та у суб'єктивному — як усвідомлення особою свого суспільного становища [1, с.139-140].

Російська дослідниця Н. Колесова зазначає, що гідність — це визнання суспільством соціальної цінності, унікальності та неповторності людини, значущості кожної особи як частки людської спільноти [5, с. 23].

Варто зазначити, що гідність людини слугує всім і кожному, тож за своєю природою є радше універсальною, ніж вибірковою. Вона також є ідентичною для всіх людей (кожна особа має однакову гідність). Окрім того, вона є непорушною, як зазначено у ст. 30, тобто не підлягає жодному втручання, і навіть приниження людини не позбавляє її гідності. Гідність людини не можна призупинити чи замінити якоюсь іншою цінністю. Її не можна втратити [3, с.59]. Конституційний суд, трактуючи гідність людини як право, відмежовує її від окремих особливих прав та свобод в рамках практики застосування своїх норм. Зазвичай, порушення гідності людини як права визнається у зв'язку з порушенням інших окремих прав чи свобод.

Гарантії конституційних прав громадян залежать від рівня демократизації, розвитку економіки, правової культури суспільства, від ступеню незалежності судової влади тощо [4, с.49].

Конституційне (позитивне) право особи закріплює повагу до її гідності, а також заборону катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження чи покарання, заборону медичних, наукових чи інших дослідів над людиною без її вільної згоди. Усе це враховує у своїй діяльності Конституційний Трибунал Республіки Польща, що забезпечує захист права на людську гідність як найвищу соціальну цінність [3, с.61].

Таким чином, гідність людини як цінність становить, безсумнівно, основу всієї системи права Польщі. Вона являє собою своєрідну повагу, на яку має право кожна особа.

Можна зробити висновок, що гідність людини є первинною відносно закону. У цьому сенсі гідність людини є абсолютною цінністю за Конституцією Польщі.

Для побудови потужної правової держави необхідним і важливим є першість гідності особи порівняно з іншими конституційними цінностями. Адже без посилення на гідність конституційні права людей і громадян втратили би свій сенс та значення. Відповідно вона впливає на закон, але сама залишається поза законом чи вище за нього.

Література:

1. Будагова А. Ш. Достоинство личности // Конституционное право: словарь / за заг. ред. В.В. Макасов. – М., 2001. – 896 с.
2. Горшеньова М.С. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник / М. С. Горшеньова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; за заг. ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
3. Гранат М. Значення гідності людини у конституційному праві / М. Гранат // – Л.: Український часопис Конституційного права, 2016. – 86с.
4. Калиновський Б.В. Державне право зарубіжних країн: навч. посіб. / Б.В. Калиновський, О.Я. Лапка, Н.Я. Лапка, Т.О. Пікуля, Л.А. Івершенко, Л.М. Козодой, К.В. Тарасенко; за заг. ред. О. Я. Лапки. – К.: КНТ, 2012. – 528 с.
5. Колесова Н. С. Личные (гражданские) права и свободы // Права человека / Отв. ред. А. Е. Лукашева. – М., 1999. – 144 с.
6. Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 р. // Конституції зарубіжних країн / за ред. В.О. Серьогіна. – Х. : ФІНН, 2009. – 664 с.

Галузь «Філософія»:

ВЕГЕТАРИАНСТВО КАК МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЙ ПРИНЦИП ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА

Грицаюк Валерия Владимировна
студентка 4 курса, специальность «Туризм»
Национальный авиационный университет
Украина, г.Киев

Аннотация: в данной статье рассматриваются основные аспекты вегетарианской диеты в контексте философской и мировоззренческой категории, имеющей место в жизни и духовной культуре современного человека. Также упоминается история и причины возникновения вегетарианства. Отображаются основания, на которые опираются люди при переходе на данный тип питания.

Ключевые слова: вегетарианство, добродетель, мировоззрение, мясоедение.

Постановка проблемы исследования. В общественном сознании сосуществуют два вида жестокости. Жестокость первого вида – по отношению к человеку – осознается и порицается, другая же – по отношению к природе – узаконена, приобрела силу привычки, не анализируется морально и, естественно, не осуждается. Она получила «права гражданства» на заре человеческой цивилизации с благословения суровых законов борьбы за выживание. Но появляется все больше и больше людей, которые стремятся расширить рамки гуманности, становясь, в частности, на путь вегетарианства. На сегодняшний день, впоследствии процессов глобализации вегетарианская культура распространяется все шире по миру и становится популярной. Люди переходят на вегетарианскую диету по разным причинам, а именно: этическим, медицинским, религиозным, экономическим, экологическим, т. е. мировоззренческим.

Анализ последних источников и публикаций. Исследованиями в области данной тематики занимались: А. Гусейнов, Г. Дорошенко, А. Игнатъев, Н. Могильный, В. Михайлов, Л. Трушкина, Б. Шапиро.

Целью статьи является анализ вегетарианства как мировоззренческого принципа в духовной культуре современного человека через призму истории его формирования.

Изложение основного материала. Кто-то назовет это «диетой», кто-то «философией», кто-то «принципом», а кто-то «взглядом на жизнь». Все эти определения касаются вегетарианства будут правильными, потому что вегетарианцем может называться человек, который просто не ест убитых животных (мясо, птицу, рыбу, морепродукты), а также тот, чьи жизненные принципы не позволяют ему спонсировать насилие и убийство во многих сферах жизни. Такие люди не только не едят мясо, они также не носят одежду, сделанную из животных, не используют косметику, которая на них тестируется и не ходят в зоопарки, цирки, дельфинарии и т.п.

История вегетарианства уходит глубоко в историю человеческой культуры. Так Пифагор, который по свидетельству Диогена Лаэртского, «запрещал...убивать животных, а тем более ими кормиться, ибо животные имеют душу, как и мы» [1]. Своим последователям Пифагор предрекал, что, «довольствуясь невинной, чистой и гуманной пищей, они будут наслаждаться здоровьем, душевным равновесием, спокойным сном и обладать высшими умственными и нравственными качествами» [6]. Такого же гуманного мнения придерживался и Плутарх. Неиспорченное нравственное чувство человека не может смириться с гибелью существ, столь близких нам, утверждал мыслитель. Призывая к гуманному, бескорыстному отношению к животным, Плутарх отмечал, в частности, что нравственный человек заботится о своих лошадях и собаках не только пока они молоды, но и тогда, когда они уже не способны к работе [8]. В средние века вегетарианство как феномен существовало преимущественно в виде монашеского аскетизма. Мыслителей V-XVI веков нравственные основания питания интересовали мало. Заслуга возрождения гуманистических идей вегетарианства принадлежит

М. Монтеню, которого не случайно прозвали «новейшим Плутархом». По Монтеню, жестокость к животным тесно связана с жестокостью по отношению к людям: «Кровожадные наклонности по отношению к животным свидетельствуют о природной склонности к жестокости. После того как в Риме привыкли к зрелищу убийства животных, перешли к зрелищам с убийством и осужденных, и гладиаторов» [3]. В XVIII веке среди защитников идей вегетарианства мы видим Вольтера и Руссо. Сам Руссо усматривает одно из доказательств того, что мясная пища не свойственна человеку, в равнодушии к ней детей, которые, выражая естественные потребности человека, предпочитают мясу овощи, фрукты, молочные блюда.

Отдельное и, возможно, наиболее важное место в отстаивании идей вегетарианства принадлежит Л.Н. Толстому. Мясоедение, по Толстому, – не нейтральное, а отрицательное моральное явление, заслуживающее самого строгого осуждения. Употребления мяса «прямо безнравственно, так как требует противного нравственному чувству поступка – убийства и вызывается только жадностью, желанием лакомства» [5]. Актуально звучит осуждение Толстым лицемерия в процессе воспитания гуманности у детей. Обычно не акцентируют внимания на том, что допускается существование двух прямо противоположных систем морали – взрослая и детская. Детям полагается следовать одним, более строгим нормам поведения. Взрослые же позволяют себе закрывать глаза на многие вещи, в том числе и «не замечать» собственную жестокость. Л.Н. Толстой заметил в привычных, укоренившихся образцах поведения лицемерие, которое он осуждал: «Если вы увидите детей, мучающих для своей забавы котенка или птичку, вы останавливаете их и учите их жалости к живым существам, а сами идете на охоту, стрельбу голубей, скачки и садитесь за обед, для которого убито несколько живых существ» [4].

Один из русских теоретиков вегетарианства XX века Г.И. Дорошенко затрагивает вопрос о вписанности вегетарианства в общий контекст нравственного поведения человека. Гуманистический смысл «беззубойного питания», по его убеждению, проявит себя в случае, если вегетарианству будут сопутствовать уважение и любовь к людям. В самом деле, пример Гитлера, который был вегетарианцем, показывает нам, что можно быть вегетарианцем по диете, но не быть им по духу.

Нравственная «изюминка» проблемы современной экологической ситуации и вегетарианства заключена в значении для общества определенного решения этой проблемы. Современная экологическая реальность, требующая более широкого понимания общественного значения природопользования (включающего в себя не только всесторонний учет настоящего, но и более отдаленную перспективу), заставляет посмотреть на вегетарианство как на нравственно оправданную, ориентированную на будущее альтернативу преобладающему способу питания. Действительно, повсеместное принятие вегетарианства по нравственно-экологическим мотивам, в первую очередь, способствовало бы и сохранению природы, в т. ч. диких видов животных, все еще употребляемых в пищу, и перемещению обитания домашних «мясных» животных в естественную среду с вытекающим отсюда сохранением биологической ценности их генофонда, а во-вторых, благоприятствовало бы оздоровлению нравов в современном обществе.

Выводы. Подводя итог, хочется сказать, что вегетарианство – это, как говорил Толстой, первая ступень к добродетели. В древности и сегодня сторонниками такого понимания вегетарианства отстаивается идея о том, что подлинно гуманное и единственно подобающее человеку отношение к животным несовместимо с употреблением в пищу их мяса. Преимущество взглядов вегетарианцев не помешало каждой эпохе по-новому их озвучивать. Сегодня, в контексте экологических проблем, ясно показавших узость и несостоятельность отношения к животным, как и в целом к природе, только лишь как к средству для достижения утилитарных человеческих целей, вопрос о вегетарианстве приобретает особую значимость.

Литература:

1. Диоген Лаэртский О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов/Ред. тома и авт. вступ. ст. А. Ф. Лосев; Перевод М. Л. Гаспарова,— 2-е изд.— М.: Мысль, 1986.— 571 е., 1 л. карт.— (Филос. наследие);

2. Игнатъев А. Д., Сапожников Д. И., Николаев Н. А. Вегетарианское питание. Чебоксары, 1983. – 112 с.;
3. Монтень М. Опыты. Кн. III. М.; Л., 1958;
4. Толстой Л. Н. Безубойное питание, или вегетарианство. М., 1910;
5. Толстой Л. Н. Первая ступень//Полн. сбор. соч. М., 1954;
6. Уильямс Х. Этика пищи. М., 1893;
7. Шапиро Б. Вегетарианство. Спб., 1900;
8. Plutarch`s Moralia. In fifteen volumes. Cambridge. Massachusetts. I., 1965.

Галузь «Цивільна безпека»:

ОЦІНКА РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Осін Руслан Анатолійович,
кандидат технічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
Україна, м. Кропивницький

Мезенцева Оксана Миколаївна,
Центральноукраїнський національний технічний університет
Україна, м. Кропивницький

Анотація: Здійснено аналіз виникнення надзвичайних ситуацій та їх наслідків в Україні та регіонах, запропоновано порядок оцінки ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та можливості щодо мінімізації їх наслідків.

Ключові слова: аналіз надзвичайних ситуацій, оцінка ризику, надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, фінансування заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Кількість надзвичайних ситуацій (далі – НС) техногенного та природного характеру в Україні останні декілька років залишається практично незмінною, а от кількість постраждалих в них постійно зростає. Така вкрай небезпечна ситуація вказує на необхідність комплексного аналізу загроз техногенній та природній безпеці, зокрема в регіональному вимірі, а на його основі – розробки заходів щодо запобігання та попередження виникнення НС, зменшення можливих людських та матеріальних втрат.

Метою статті є аналіз та оцінка ризику виникнення НС техногенного та природного характеру в регіонах України.

У проголошеній в Україні стратегії забезпечення безпеки людини, суспільства та держави пріоритетним завданням визначено запобігання виникненню НС. Виконання цього завдання вимагає прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на запобігання НС, планування заходів щодо зниження ризиків виникнення НС та мінімізації можливих наслідків [1, с. 52]. Тому здійснення комплексної оцінки техногенної і природної безпеки держави, окремих її регіонів має важливе значення.

Проведений аналіз наукових джерел показав, що існує багато підходів до оцінки небезпек НС та ризику їх виникнення. Так, Г. Хміль [1] пропонує визначення комплексної оцінки техногенної та природної безпеки в регіональному вимірі на основі методів системного аналізу та інтегральних показників ризику. Проведені нею дослідження показали, що кількісна порівняльна оцінка техногенної та природної безпеки регіонів необхідна для управління безпекою населення шляхом видачі рекомендацій щодо оптимального розподілу матеріальних і фінансових ресурсів між регіонами на запобігання НС та зниження ризиків їх виникнення при розробці державних і регіональних програм, спрямованих на підвищення безпеки населення в найбільш уразливих регіонах. Г.В. Іванець [2] здійснив аналіз основних факторів, які, на його

думку, впливають на стан небезпеки виникнення НС та зазначив, що порівняльні оцінки небезпечних факторів різних регіонів України суттєво різняться, що зумовлено розвитком їхнього промислового комплексу, природно-ресурсним потенціалом, екологічною і соціальною ситуацією. П. Г. Беловим [3] розроблені показники оцінки стану небезпеки території та зроблена спроба її розподілу у відповідності декільком рівням небезпек окремо для НС техногенного та природного характеру. Регіональні особливості, які впливають на стан техногенної та природної безпеки, ризик виникнення НС досліджені недостатньо, а тому потребують подальшого аналізу.

Аналіз динаміки НС і стану природної та техногенної безпеки в Україні [4] показав, що в цілому кількість НС має тенденцію до зниження (рис.1), зокрема у 2016 р. зареєстровано найменшу кількість загиблих у НС та найменшу кількість НС техногенного характеру за період спостережень (1997–2016 рр.). Стала тенденція до зменшення кількості НС техногенного характеру спостерігається з 1999 р. (з 261 НС до 56 НС у 2016 р.), а зменшення кількості загиблих – з 2007 р. (з 622 осіб до 183 – у 2016 р.). Кількість же постраждалих у 2016 р. навпаки зросла з 962 до 1856 осіб, що на 51,8% більше ніж у 2015 р.

Рис. 1 Динаміка виникнення надзвичайних ситуацій на території України упродовж 1997-2016 років [4, с. 244]

Незважаючи на зменшення у 2016 р. кількості НС державного рівня та тенденцію до зниження рівня техногенної та природної небезпеки, рівні ризиків виникнення НС природного та техногенного характеру і ризиків збитків від них залишаються практично незмінними та досить високими для більшості регіонів України.

Кожному регіону властиві свої техногенні та природні загрози, які потрібно своєчасно виявляти, аналізувати та оцінювати ступінь їх небезпеки для населення та територій. Звертаючись до статистичних даних, наведених ДСНС України [4, с. 245], кількісний розподіл НС за регіонами, що сталися протягом 2015-2016 рр., має наступний вигляд (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл кількості надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за регіонами України

Регіони (області)	НС техногенного характеру		НС природного характеру		Всього НС	
	2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.	2015 р.	2016 р.
Всього НС*	63	56	77	89	140	145
Вінницька	1	2	3	2	4	4
Волинська	0	2	6	8	6	10
Дніпропетровська	3	6	2	1	5	7
Донецька	6	5	0	1	6	6
Житомирська	2	4	3	4	5	8
Закарпатська	4	3	1	3	5	6
Запорізька	5	1	0	0	5	1
Івано-Франківська	0	0	3	5	3	5
Київська	5	2	8	3	13	5
Кіровоградська	0	1	2	5	2	6
Луганська	2	1	0	3	2	4
Львівська	2	5	2	0	4	5
Миколаївська	5	2	2	8	7	10
Одеська	4	6	3	7	7	13
Полтавська	2	3	6	7	8	10
Рівненська	1	1	3	5	4	6
Сумська	2	3	5	4	7	7
Тернопільська	3	0	2	2	5	2
Харківська	1	1	5	5	6	6
Херсонська	3	3	0	2	3	5
Хмельницька	1	0	3	4	4	4
Черкаська	3	0	1	2	4	2
Чернівецька	1	0	2	7	3	7
Чернігівська	1	5	8	3	9	8
Київ	6	2	8	5	14	7

*кількість НС без врахування територіального розподілу НС (окремі НС мали територіальне поширення на декілька регіонів України).

У регіональному розрізі найбільшу кількість НС техногенного та природного характеру упродовж 2016 р. зафіксовано в Одеській (13 НС), Волинській, Миколаївській та Полтавській областях (по 10 НС), а також Житомирській і Чернігівській областях (по 8 НС), по 7 НС зареєстровано у Дніпропетровській, Сумській, Чернівецькій областях та у м. Києві.

На території Донецької, Закарпатської, Кіровоградської, Рівненської та Харківської областей зареєстровано по 6 НС, у Івано-Франківській, Київській, Львівській та Херсонській областях – по 5 НС. У Вінницькій, Луганській та Хмельницькій областях виникло по 4 НС, у решті регіонів України зареєстровано по 1-3 НС.

Найбільшу кількість загиблих у НС (31 особа, з них 18 дітей) зареєстровано у Одеській області, переважно унаслідок пожеж у будівлях житлового призначення, нещасних випадків на воді, та через несприятливі погодні умови, а також (21 особа, з них 1 дитина) у Київській області, переважна більшість з яких (17 осіб) загинули внаслідок НС, пов'язаної із пожежею у житловому будинку, в якому було організовано тимчасове проживання осіб похилого віку.

При аналізі НС та оцінці ризику їх виникнення важливим завданням є виявлення тенденцій їх виникнення та розвитку у перспективі. Такі дослідження необхідно проводити з метою виявлення тих регіонів (територій) України, які найбільш уразливі до впливу небезпечних чинників НС. Регіони, що потрапляють у «червону» зону небезпеки повинні отримувати від держави більше своєчасної фінансової, матеріальної, технічної допомоги, аніж регіони, які мають нижчий ступінь ризику виникнення НС. В реальному житті регіони, які кожного року потерпають від повеней, затоплень, наприклад, західні регіони України, виявляються неготовими прийняти на себе тягар ліквідації наслідків НС у зв'язку з нестачею необхідних сил та засобів. Також це стосується і техногенних НС, зокрема пожеж, які складають найбільшу вагу серед таких НС.

З метою оцінки ризику виникнення НС в регіоні необхідно здійснити ряд заходів, а саме: 1. Створення бази даних про регіон, яка буде містити інформацію про його географію, метеорологію, топологію, інфраструктуру, розподіл населення і демографію, розташування промислових та інших потенційно небезпечних об'єктів, основні транспортні потоки, сховища, промислові та побутові відходи тощо. 2. Ідентифікація та інвентаризація небезпечних видів господарської діяльності та ступінь їх безпеки для регіону. 3. Кількісна оцінка ризику НС техногенного характеру для навколишнього середовища і здоров'я населення, яка включає: кількісний аналіз впливу небезпек упродовж всього терміну експлуатації потенційно небезпечного об'єкта з урахуванням ризику виникнення аварійних викидів небезпечних речовин; аналіз впливу небезпечних відходів; аналіз ризику під час транспортування небезпечних речовин. 4. Аналіз інфраструктури та організації систем забезпечення безпеки, який включає: аналіз і планування дій у разі НС з урахуванням взаємодії різних служб з органами державного управління і контролю, а також з представниками громадськості і населенням; аналіз систем і служб цивільного захисту, зокрема пожежної безпеки підприємств, об'єктів підвищеної безпеки, систем транспортування енергії та енергоносіїв; аналіз структури контролю якості довкілля регіону; експертизу і аналіз законодавчих і нормативних документів. 5. Розробка і обґрунтування стратегій та оперативних планів дій, покликаних ефективно реалізовувати рішення у сфері безпеки і гарантування досягнення визначеної мети. 6. Формулювання інтегральних стратегій управління і розроблення оперативних дій, яке включає в себе оптимізацію витрат на забезпечення промислової безпеки; певну черговість здійснення організаційних заходів щодо підвищення сталості функціонування і зниження екологічного ризику під час нормальної експлуатації об'єктів регіону, а також у НС. Система управління повинна містити технічні, оперативні, організаційні та топографічні елементи.

Після процедури оцінки ризику виникнення НС на основі аналізу, моніторингу, статистичної інформації та тенденцій їх виникнення у майбутньому, визначаються найбільш уразливі регіони. З метою недопущення людських втрат та мінімізації матеріальних збитків, такі регіони потрібно своєчасно забезпечити всіма необхідними ресурсами для запобігання виникнення НС, а при їх виникненні – ліквідації наслідків.

В Україні на сьогодні задіяний механізм фінансового забезпечення заходів щодо запобігання НС техногенного і природного характеру, який визначений «Порядком фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» [5]. Також у «Порядку використання коштів резервного фонду бюджету» [6] визначені напрями та умови використання коштів з резервного фонду бюджету, серед яких: заходи з ліквідації наслідків НС техногенного, природного, соціального характеру; заходи, пов'язані із запобіганням виникненню НС техногенного та природного характеру, на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у НС техногенного та природного характеру або пом'якшення її можливих наслідків.

Фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків НС на об'єктах усіх форм власності, згідно [5] здійснюється відповідно до їх рівнів: об'єктового рівня – за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути НС; місцевого і регіонального рівнів – за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути НС, і додатково – за рахунок районних резервів (місцевий рівень) та резервів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (регіональний рівень), створених відповідно до законодавства; державного рівня – за рахунок коштів, передбачених державним бюджетом на ці цілі, в тому числі, частково, з резервного фонду державного бюджету.

Додаткові кошти для фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків НС відповідного рівня (за умови вичерпання зазначених джерел фінансування) можуть виділятися на підставі клопотання відповідного органу виконавчої влади. Разом з клопотанням до органу виконавчої влади вищого рівня подаються документи, що містять: обґрунтування необхідності та обсягів виділення додаткових коштів, акти обстеження, висновки комісій, кошторисну документацію з висновками відповідних експертів; дані моніторингу, експертизи, досліджень та

прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків – у разі запобігання виникненню НС [5].

Отже, оцінка ризику виникнення НС в регіональному вимірі необхідна для визначення уразливих регіонів, в яких потрібно планувати та здійснювати попереджувальні заходи щодо запобігання виникнення НС, накопичувати необхідні засоби та ресурси з метою ефективної ліквідації НС з мінімальними втратами. Подальші дослідження полягають у більш детальному вивченні заходів з попередження виникнення НС у конкретних регіонах з урахуванням їх особливостей та загроз.

Література:

1. Хміль Г. Комплексна оцінка техногенної та природної безпеки України в регіональному вимірі. / Г. Хміль // Надзвичайна ситуація, №5, 2005. – С. 52-55.

2. Іванець Г.В. Аналіз стану техногенної, природної та соціальної небезпеки адміністративно-територіальних одиниць України на основі моніторингу / Г.В. Іванець // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2016, випуск 3(48) – С. 142-145.

3. Белов П.Г. Системный анализ и моделирование опасных процессов в техносфере / П.Г. Белов – М.: Академия, 2003. – 512 с

4. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2016 рік – [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.dsns.gov.ua/files/2017/8/18/Analit%20dopovid/2%20statistic.pdf>

5. Порядок фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ №140 від 04.02.1999 р. (із змінами від 21.08.2013 р.) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/140-99-п>

6. Порядок використання коштів резервного фонду бюджету: Постанова КМУ №415 від 29.03.2002 р. – [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/415-2002-п>

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ: Збірник статей учасників п'ятнадцятої всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет-конференції «Наукова думка сучасності і майбутнього», (27 листопада - 7 грудня 2017р.). – Видавництво НМ. – Дніпро, 2017. – 80с.

Підписано до друку 12.12.2017 р.

Друк офсетний. Папір типографський. Тираж 50 прим. Замовлення № 010015/2